EPITOMES
nouæ Grammatices
DESPAVTERIANÆ
LIBER SECVNDVS:
In quo
ETYMOLOGIA
ad faciliorem, quàm priùs, iam denuò redacta methodum explicatur:

Opera

SIMONIS VERREPÆI.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXVIII.

AD LVDIMAGISTROS IN ETYMOLOGIAM PRÆFATIO.

NE miretur fortaſſe quiſpiam, poſt Grammatices Deſpauterianæ Compendium ante ſex annos euulgatum, nos aliud tam breui temporis interuallo in lucem proferre, eius hoc loco reddendam mihi rationem exiſtimo, vt vbi Lector candidus eam cognorit, æquiore cenſura factum hoc interpretetur.

Cùm ſuperioribus annis eſſet prouincialis coacta Synodus apud Mechliniẽſes, illius tum Synodi venerandi Patres, exiſtimantes ad puerorum ſtudia promouenda emolumenti non parum allaturum, ſi in ſcholis omnibus vna ac eadem prælegeretur Grammatica, decreto diligenter tum cauerant, ne in prouinciæ ſuæ ſcholis cuiuſquam alterius Grammaticam docerent Ludimagiſtri, quàm ſolius redactam in Compendium Ioannis Deſpauterij, quòd intelligerent, credo, hanc omnium maximè in ſcholis his Belgicis eſſe tritam: Ad hęc quòd is aliis feliciùs præceptorum ſummam carmine complexus eſſet, eoque nomine videretur puerilibus ſtudiis prouehendis cæteris commendatior.

Verùm cùm hæc ipſa Deſpauteriana Epitome, quamuis multos iam annos ſcholas occupaſſet, non omnibus tamen ſatis probaretur, cùm alij aliud in ea vel improbarent, vel requirerẽt; fuere non nulli publicæ vtilitatis, & Deſpauteriani nominis ſtudioſi, qui rationem ac modum excogitarant, quo ſe pariter & Concilij decreto, & Ludimagiſtrorum votis crederent facturos ſatis: Nam illam tot iam annos vſitatam in ſcholis Deſpauterianam Grammaticam ſic refinxerũt ac renouarunt, vt ſi inſcriptionem, & verſus non nullos omiſiſſent, nullam in ea prioris libri faciem quis agnoſceret.

Hæc igitur noua Epitome, cùm & chartæ candore, & cha-

racterum elegantia, Lectorum oculis multum blandiretur, & præter alias laudes, etiam ordinis, maiori certè quàm prius, commoditate, non parum commendationis, ac gratiæ præ ſe ferret; principio viſa eſt multis omnium commodiſſima, quæ vel ſola enarranda pueris proponeretur.

Sed cùm poſt primam illam nouitatis gratiam iam pæne exutam, feruens Lectorum ardor non nihil refrigeſceret, cœperunt nonnullis, aliis aliæ Latinæ Grammaticę præceptiones magis arridere; quæ res mihi anſam obtulit, vt etiam ipſe ſubinde meditarer, nactus tempus à negotiis vacuũ; nouum aliquod iſtius Deſpauterianæ Epitomes præbere ſpecimen: Sed multis negotiis tum implicatus, iſtud primum ex menſe in menſem; ac tandem ex anno in annum ſic reieci, vt nihil vmquam huiuſmodi auſpicaturus viderer, niſi me aliæ rationes huc impuliſſent.

Earum hæc prima, quòd perſpiciebam iſtius nouæ Deſpauterianæ Epitomes partem longè maximam ex Grammatica noſtra deſumptam eſſe, vt laboris quàm minimum in hoc opere ſubeundum mihi conſiderem.

Acceſſit deinde, quòd me amici non nulli ſæpius eſſent cohortati, vt Grammaticæ præceptionibus ſuperioribus annis à nobis in lucem emiſſis, in ſubſidium memoriæ puerilis, etiam verſus præfigerem; quòd id præceptoribus gratum, ipſiſque iuuentuti vtiliſſimum fore exiſtimarent.

Addam poſtremò, admonitum me nuper à viro quodam vt excellenti eruditione, ita & ſumma auctoritate prædito, vt Grammaticam noſtram quamproximè poſſem ad Deſpauterianam accõmodarem: Cuius litteræ cùm me non parum commouerent & ſuperioris anni furioſa Martis rabies nos his ſedibus exturbatos aliò profugere compuliſſet, inopinato hoc caſu nactus tum foris plus tẽporis ac otij, quàm prius in Muſeo noſtro Thaborino, vt præſentis calamitatis tædiũ fallerem, cœpi tandem admouere manũ operi, & inter horrida illa bombardarum tonitrua, etiam militibus non nunquam vndiquaque cinctus, nõ deſtiti hoc opus vrgere, donec priores aliquot libros iam abſoluiſſem.

Commemorare hoc loco poſſem, quantæ hinc commoditates tirunculis acceſſerint, dum ſuperuacanea multa ex hoc

opere remoui, obſcuriùs dicta illuſtraui, & dilucidiora reddidi, omiſſa non nulla ex doctiſſimorum ſcriptis huc tranſtuli. Deniq. dum Verſus & Proſam in eam redegi formam ac methodum, quam primæ & rudiori ætati, ſtudiisque ipſis puerilibus, ſperabam quammaximè fore congruentem.

Sed malo hanc cenſuram ad eos referre, qui in re litteraria & puerili inſtitutione bene exercitati, hanc methodum nouam cum illa priore diligenter & accuratè conferent, quorum iudicio, quidquid hîc induſtriæ, laboris, ac ſtudij, à nobis ſuſceptum eſt, vel approbandum, vel improbandum committo.

Vnum tamen eſt, quod hîc taciti præterire nequeamus. Adiecimus paſſim varias his præceptis Annotationes characteribus paulo minoribus à commentario ſeiunctas: In quibus quid ipſi ſpectauerimus, libet hoc loco paucis verbis aperire, ſperamusque, hoc quidquid eſt operis, tum rei litterariæ ſtudioſis magno vſui futurum, tum etiam intelligenti lectori non fore ingratum.

Ad docentis induſtriam ſpectat, vt diligenter conſideret ingenij cuiuſque capacitatem, ne rudes videlicet aut ingenij hebetioris tirunculos grauioribus oneret, quàm infirmiores adhuc ingenij vires queant vel ferre, vel intelligendo aſſequi; ſed difficiliora omnia, quæq. maioris ſunt roboris, ac temporis proinde poſterioris, prima libri prælectione tranſiliat, donec huius artis præcepta, maximè omnium neceſſaria, fuerint bene cognita, frequentique tum repetitione, tum diſputatione confirmata.

Ac tum demum explicet ea quæ ſubtilioris ſunt conſiderationis, & propter imbecillam puerorum ætatem initio non ſatis percipi potuerunt: Nec tamen fortaſſis hæc omnia, ſed quæ videbuntur cuiuſque ſtudiis magis vtilia, aut neceſſaria.

Videmus enim non omnes Latini ſermonis ſtudioſos, ſublimioribus Academiarum ſtudiis erudiri, cùm eorum pars maxima mediocri Latini ſermonis cognitione iam comparata, applicetur vel opificio mechanico, vel deſtinetur mercaturæ, pars aulis principum, non nulli curiæ ciuitatis, aut certè alicui alteri vitæ generi, in quo mediocris illa Latinæ linguæ ſcientia ſufficiat.

His

His igitur omnibus nihil opus fuerit illa ſubtiliora huius artis præcepta, & ab vſu quotidiano longiùs remota, magno labore inculcare: ſed iis magis conſultum fuerit, poſt præceptiones neceſſarias iam bene cognitas, dare ſe totos veterum Scriptorum lectioni, Oratorum potiſſimùm & Hiſtoricorum.

Sunt alij, qui vel aperiendis ſcholis, & inſtituendæ in iis iuuentuti, aut alioqui ſublimioribus & Academicis ſcientiarum diſciplinis educantur, quibus ob id paulo inſtructiore artis Grammaticæ ſupellectile eſſe opus, nullus eſt qui dubitârit. Horum igitur commodis ea pleraque ſeruiunt quæ Annotationibus iſtis explicantur.

Oportet igitur in his prælegendis delectum habere, & vtiliora ceteris, magisq́ue diſcipulis neceſſaria iiſdem commonſtrare, eademq́ue perſpicuis verbis exponere & declarare: Sic enim futurum eſt, vt ſingula ſuo quæque tempore ſibi propoſita, & diſcant libentiùs, & omnia faciliùs aſſequantur.

Iſtius Lectorem beneuolum admonitum volui, ne ignarus fortaſſis, quo Annotationes iſtæ conferrent, eaſdem vel omnibus omnes ſine vllo delectu prælegendas exiſtimet; vel tamquam nihil neceſſarias aſpernetur omnes ac reiiciat. Bene valete viri humaniſſimi, & conatum hunc noſtrum boni conſulite. Mechliniæ in muſeo noſtro Thaborino. Sexto Kalendas Octobres: Anno ſalutis per Chriſtum reſtitutæ Milleſimo, Quingenteſimo, Septuageſimo ſeptimo.

Veſtri cupidiſsimus & ſtudioſiſsimus

Simon Verrepæus.

SVMMA EORVM QVÆ HOC LIBRO SECVNDO CONTINENTVR.

INTER *partes Orationis præcipuæ ſunt Nomen & Verbum; ſine quibus perfecta orationis ſententia abſolui non poteſt. De Nomine igitur & Verbo hoc libro Secundo potiſſimùm agemus; cuius tum ordinem, tum diuiſionem, quiuis facilè ex hoc ſubiecto Schematiſmo perſpicere & intelligere poterit.*

LIBRI SECVNDI SCHEMATISMVS.

In hac Eymologia doceur:

- *Nominum*
  - *Genus, quod cognoſcitur*
    - *Significatione,*
    - *Terminatione,*
    - *Auctoritate.* — Cap. I.
  - *Declinatio*
    - *Analoga,* — Cap. II.
    - *Anomala,*
    - *Elliptica.* — Cap. III.
  - *Comparatio*
    - *Analoga,*
    - *Anomala,*
    - *Elliptica.* — Cap. IIII.
- *Verborum*
  - *Præteritum & Supinum.* — Cap. V.
  - *Anomalia,*
  - *Ellipſis,*
  - *Forma, ſeu Species.* — Cap. VI.

CA-

CAPVT I.

DE NOMINVM GENERIBVS.

Nominis ipſa Genus, vel Significatio monſtrat;
Vel pars Finalis; veterum vel ſcripta Virorum.

Senſus eſt: Genera Nominum tribus modis cognoſcuntur, Significatione, Terminatione, & Auctoritate.

I. Significatione, *in regulis Generalibus: vt* hic Moſa; *quia Fluuiorum nomina ſunt Maſculina.*

II. Terminatione, *in regulis Specialibus: vt* hæc Menſa; *quia in A finita ſunt Feminina.*

III. Auctoritate, *id eſt, idoneo Scriptoris veteris exemplo. Sic* Talpa *cognoſcitur aliquando Maſculinum hoc exemplo Virgilij*, Talpæ oculis capti.

REGVLÆ GENERALES.

MASCVLINA.

I. Omne viro ſoli quod conuenit, eſto Virile.

Maſculina ſunt omnia Nomina quæ ſolis viris ſiue maribus tribuuntur, aut ſimilitudine quadam viros referunt.

Exempla regulæ ſunt duplicia: { Propria, *&* Appellatiua.

Propria ſunt quintuplicia:

I. *Propria Virorum:*

Petrus, Ioannes, Catilina, Dinacium, & Orpheus.

II. *Angelorum:*

Vt, Gabriel, Michaël, licet hoc proferre Michaël.

III. *Deorum:*

Mammôna & Bacchus, Pluto, Saturnus, Apollo.

IIII. *Dæmonum:*

Lucifer, Aſtaroth, cum Beelzebub, Leuiathan.

V. *Propria Brutorum:*

Agrus, Hyláxque, *Canum*; Pyrois, Eôus, *Equorum*.

Appellatiua ſunt duplicia.

I. *Maſculina ſunt Appellatiua, quæ natura, vel ratione officij ſolis viris tribuuntur.*

Sint Pater, & patruus, ſocer atque gener, tibi teſtes,
Quæſtor, & ædilis, lictor, cum conſule, prætor.

II. *Maſculina ſunt Appellatiua Brutorum Maſculini ſexus:*

Maialis, verres, veruex, aries, caper, hircus.

II. Maſculei generis ſunt Venti, Flumina, Mēſes.

Nomina Ventorum, Fluuiorum, & Menſium, ſunt generis Maſculini.

I. *Venti*, ceu Boreas, Zephyrus; ſic Auſter, & Eurus.

II. *Flumina* ſunt Rhenus, Thybris, Danubius, Albis.

III. *Menſes*, vt Maius, Quintilis, ſiue December.

ANNOTATIONES IN SVPERIORES DVAS REGVLAS.

Vetuſtas Maſculinum ſtatuit quicquid viri ſpecie pingeretur: ſic Angeli, ſic Dij gentilium, & Dæmones virili ferè pinguntur ſpecie.

Quin etiam ipſi Fluuij, vt ex Romanis triumphis conſtat, pinguntur viri ſpecie procumbentes, vt hac etiam ratione Maſculina cenſeri queant. Sed hic notandus verſiculus,

Feminei generis ſunt Styx, Lethe'que paludes.

Eadem virili facie & buccis inflatis pinguntur Venti, vt hic Boreas, hic Cæcias, *& apud Plautum* Eteſias, *quod alioqui ſæpius pluraliter vſurpatur,* Eteſiæ, Eteſiarum.

Menſium nomina dum capiuntur Subſtantiuè, etiam Maſculina ſunt, vt cùm dicimus, Tertio Kalendas Ianuarij, Aprilis, Septembris. *Cùm verò capiuntur Adiectiuè, dicimus,* Tertio Kalendas Ianuarias, Apriles; *atque ita in ceteris.*

FEMI-

FEMININA.

I. Eſto Femineum, recipit quod Femina tantùm.

Feminina ſunt nomina quæ Feminis ſolis conueniunt, aut eaſdem ſimilitudine quadam referunt.

Exempla ſunt etiam duplicia: { Propria, & Appellatiua.

Propria ſunt triplicia:

I. *Propria Feminarum*:

Euſtochium, Iudith, Heſter, Catharina, Suſanna.

II. *Dearum Gentilium*:

Veſta, Ceres, Iuno, Pallas, Bellona, Minerua.

III. *Propria Brutorum:*

Iſſa, Dromásque *Canes*; *ſed Equæ*, Coritha, Podarges.

Appellatiua ſunt duplicia.

I. *Feminina ſunt Appellatiua, quæ natura, vel ratione officij ſolis Feminis tribuuntur.*

Sint Soror, atque ſocrus, nurus, matertera, neptis,
Veſtalis, nutrix, ancilla, pediſſequa, teſtes.

II. *Feminina ſunt Appellatiua Brutorum feminini ſexus*:

Vt Gallina, columba, equa, mula, capella, leæna.

II. Hæc Regio, dat & Inſula, & Vrbs, tum Pagus, & Arbor.

Nomina Regionum, Inſularum, Vrbium, Pagorum, & Arborum, ſunt Feminina.

I. *Regionum*: Europa, Africa, Aſia, Perſis, Brabantia.

II. *Inſularum*: Cyprus, Andros, Melite, Zelandia.

III. *Vrbium:* Carthago, Babylon, Corinthus, Mechlinia.

IIII. *Pagorum*: Bethphage, Bethania, Beca, Roſendal.

V. *Arborum*: Ficus, Malus, Pomus, Pinaſter, Platanus.

Excipiuntur Vrbium nomina.

Oppida in I numeri pluralis, Maſcula ſunto.
Oppida in V R, vel in V M, vel E, Ternæ iungito Neutris.
Neutra in A Pluralis numeri ſunt oppida quæuis.

I. *Opidorum nomina in* I, *pluralis tantum numeri, ſunt generis Maſculini.*

Qualia Pariſij, Rhemi, Delphi, atque Philippi.

II. *Neutra ſunt Opidorum nomina in* Vr, Vm, *& in* E *Tertiæ declinationis:*

Qualia ſunt Tibur, Gandauum, Cære, Teate.

III. *Neutra ſunt etiam Vrbium nomina in* A *pluralis tantùm numeri:*

Huc exempla cites, Artaxata, Bactra, Cythera.

Excipiuntur Arborum nomina.

Maſculei generis, foliis Oleaſter amaris.
Neutra Acer, atque Siler, ſunto cum Robore, Suber.

ANNOTATIONES IN DVAS SVPERIORES REGVLAS.

Admonendi ſunt pueri, vbi Deorum nomina diximus eſſe Maſculini generis, & Dearum Feminini, intelligendum id eſſe de falſis Diis gentilium, Chriſtianos verò non agnoſcere plures Deos, nec prorſus vllus Deas, ſed vnum dumtaxat Deum, creatorem cæli & terræ.

Porrò ſub falſarum Dearum nomine intelligi quoque poſſint

Nomina Muſarum, *quas poëtæ finxerunt eſſe nouem,* Calliopen, Clio, & *Melpomenen.*

Gratiarum, *Græci vocant* Charites; *cuiuſmodi ſunt hæ tres, Aglaia, Thalia, Euphroſyne.*

Harpyiarum, *quæ AEneidos tertio tres quoque enumerantur, Aëllo,* Celæno, Ocypete.

Parcarum, *quæ ſunt tres illæ* Deæ *fatales, Atropos,* Clotho, *Lacheſis.*

Furiarum, Deæ *ſunt infernales, quas tres item fuiſſe commemorant mendaciorum figuli Poëtæ: Alecto, Tiſiphone,* Megæra.

Nympharum, *quæ ſunt aquarum & ſiluarum* Deæ, *vt Adraſtia,* Clymene, Deiopæia, &c. *A Virgilio Georg.* 4 *enumerantur quatuordecim.*

Sirenum:

Sirenum : *Parthenope, Ligæa, Leucoſia.*

Regionum *&* Vrbium *nomina dici poſſunt Feminina, quòd olim etiam ſpecie feminæ pingi conſueuerunt, vt conſtat è Romanarum prouinciarum libro.*

Reperiuntur quædam nunc Feminina, *nunc* Neutra, *ſed ſub diuerſa Terminatione*, Hæc Leſbos, Abydos, Ilios, Saguntħus; Hoc Leſbon, Abydon, Ilion, Saguntħum.

Ouidius tamen etiam Mitylenæus Leſbos, *inquit; & Lucanus* Arduus Hydrus, *pro* opido, *dixit.*

Sed in his & in aliis quæ nunc Maſculina, nunc Neutra leguntur, Poëtæ terminationem magis fortaſſe reſpexerunt, quàm ſignificationem.

Sic Neutrum potius quàm Maſculeum capit Anxur.
Hoc Zeugma, hoc Argos; ſed dic pluraliter Argi.

Arborum nomina *putantur eſſe Feminina, quòd fœtus ſui veluti matres quædam ſint. Vnde Plinius arboribus ſexum & coniugium tribuit, cap. 4. lib. 13. Et de Nuce Ouidius*, Pomaque læſiſſent, *inquit*, matrem.

Cythiſus, Rubus, Dumus, *Maſculina ſunt, nimirum quòd humiliores ſint, vt frutices potiùs quàm arbores eſſe videantur. Eſt autem frutex, quæ in arboris magnitudinem non excreſcit, nec, vt arbor, hieme intermoritur.*

Cythiſus *tamen, Columella, & idem cum Seneca, Gellio, & Prudentio vtitur* Rubus *genere Feminino.*

Suber *quoque Plinius vſus eſt genere Maſculino, cùm alioqui Neutrum ſit.*

Platanon *non eſt arbor, ſed locus platanis conſitus, & Maſculinum.*

Pinus, Cupreſſus, Platanus, *priſcis temporibus fuerunt etiam Maſculina.*

Malus *arboris nomen Femininum eſt: pro* ligno *verò* nauis *eſt Maſculini generis.*

Porrò quod ad ſignificationem attinet, notandum hoc loco, quòd Arborum nomina forment ex ſe nomen in Vm, *quod in fructiferis fructum ſignificet, vt* Malum, pyrum, ceraſum. *In ſterilibus verò* lignum, *vel* materiam, *vt* Buxum, Ebenum, Cinnamomum.

Quod in Tum *verò deſinit, ſignificat ferè* locum conſitum, *vt* Quercetum, dumetum, ſalictum, arbuſtum.

Poſtremò quod in Ster *finitur, ſilueſtrem, degenerem, ac notham ſtirpem denotat, vt* Oleaſter, pyraſter, pinaſter.

NEVTRA.

NEVTRA.

I. Sit Neutri generis quodcunque Inflexile Nomen:
Mobile ſi tollas, Propriumq́. & Barbara quędam.

Nomina Indeclinabilia ſunt Neutri generis:

Vt Fas, atque nefas, virus, pondo, nihil, inſtar, *&c.*

Excipiuntur primò Adiectiua, Tot, Quot, Aliquot, Quatuor, quinque, ſex, *&c.* Centum *&* Mille *adiectiuum,* Præſto, nequam, *&c.*

Secundò, Nomina quædam propria: vt Noë, Gad, *virorum propria.* Thabor, Oreb, *propria montium in Iudæa, quæ Maſculina ſunt.*

Tertiò, Nomina quædam Barbara, id eſt, nec Latina, nec Græca, vt Cherubim, Seraphim, *Maſculina.* Sabaoth *Femininum, dictio eſt Hebraica, pluralis numeri, ſignificans* exercitus, *ſeu* fortitudines.

II. Litteræ amant Neutrum genus; & vox materialis:
Sic Aduerbia; & acceptū pro Nomine Verbum.

Indicantur hoc diſticho quadruplicia Nomina Neutri generis.

I. *Nomina Litterarum: vt* A, b, c. Alpha, delta, gamma. Aleph, beth, gimel.

Leguntur tamen ſæpè Feminina, vt littera, vel ſyllaba intelligatur, vt A longa, E breuis.

II. *Dictio technicè vel materialiter accepta, hoc eſt, pro ſola voce vel ſcriptura: vt* Cæſar *eſt diſſyllabum,* Iob *eſt indeclinabile.*

III. *Verba & Aduerbia cùm loco Nominum ponuntur: vt* Scire tuum, Velle ſuum, Triſte & ſupremum vale.
Heſternum cras, aliud cras, clarum mane.

COM-

COMMVNIA.

Subſtantiuum vtrique datur quod fine ſub vno,
Et gemino articulo, genus ad Cõmune refertur.

Subſtantiua, quæ ſub diuerſis articulis & vno fine tribuuntur viris ac feminis, ſunt generis Communis.

Huiuſmodi apud veteres pauca ſunt, quamobrem quæ apud illos recipiunt diuerſi generis Adiectiuum, & verè communia ſunt, his paucis verſiculis comprehendimus:

Nomina Communi genere vſurpare cuiuis
Hæc bis dena licet: *Vates, Antiſtes, & Hoſtis,*
Affinis, Miles, cum Ciue, Cliente, Sacerdos,
Dux, Canis, atq. Comes, Bos, Sus, Auctórq. Paréńſq.,
Municipi, Coniux, Adoleſcens, Augur adhærent.
Sic Lucanus ait, *Tam ſæua Iudice ſontes.*
Addere plura licet, veteres cùm ſuppeditarint.

ANNOTATIONES.

Tradunt plerique omnes Grammatici ea Nomina eſſe Communis generis, quæ ſub vno fine tribuuntur viris ac feminis: & exempla huc proferunt, Homo, Virgo, Latro, *&c. Vnde hunc apud non nullos reperias verſiculum:*

Eſt Communis Homo, Nemo, cum Virgine, Latro.

Sed captioſum & fallax eſt genus hoc argumentandi, quo ferme omnes nituntur. Homo *ſub vno fine conuenit viro ac feminæ, eſt igitur* Homo *Communis generis, perinde ac ſi quis dicat,* Mancipium *vel* animal *ſub vno fine conuenit viro ac feminæ, ergo* mancipium *vel* animal *eſt Communis generis.*

Addendum erat igitur, Et Homo *iungitur Adiectiuo Maſculini generis cùm* marem *ſignificat, & Feminini generis cùm ſignificat* feminam; *ſed poſterius non facilè probaris: Eſt igitur infirma argumentatio, qua* Homo *docetur Communis eſſe generis.*

Vt igitur quæ verè Communia *ſunt, ab aliis faciliùs diſcernantur, duplici eſt opus obſeruatione.*

I. *Primò eſt obſeruandum duplicis eſſe generis, quæ Grammatici vocarunt* Communia; *alia ſignificatione tantùm, alia ſignificatione & constructione ſimul.*

Commu-

Communia ſignificatione tantùm, *dicuntur quæ ſub vno ſine rectè tribuuntur vtrique ſexui: ſed non recipiunt vtriuſque generis Adiectiuum.*

Huiuſmodi in primis ſunt illa Maſculina, de quibus infrà in primo carmine, quæ Grammatici dixerunt eſſe Communis generis, cùm ſint tantùm Maſculina, eo quòd non recipiant Feminini generis Adiectiuum.

Communia ſignificatione & conſtructione ſimul, *dicuntur quæ ſub vno ſine conueniunt vtrique ſexui, & recipiunt vtriuſque generis Adiectiuum. Maſculinum, cùm viris tribuuntur: Femininum, cùm tribuuntur feminis.*

Huius generis ſunt illa viginti ſuperiori carmine comprehenſa; quibus, ſi quis plura apud probatos ſcriptores inuenerit (fieri enim poteſt vt aliqua reperiantur) ea ſuperioribus ſunt adiicienda.

II. Secundò: *Obſeruet puer ſequentes tres verſus, ex quibus cognoſcet quæ vere Communia non ſint, quamuis vtrique ſexui conueniant.*

I. Mas eſt, cui tantùm maris Adiectiua cohærent.

Senſus eſt: Maſculina ſunt ea nomina, quibus ſolùm tribuuntur Adiectiua Maſculini generis, licet ſignificatio vtrique conueniat ſexui. cuiuſmodi ſunt quæ ſequuntur, quæ Grammatici tradiderunt eſſe Communis generis.

A. *Multa Verbalia:* Aduena, Accola, Indigena, Conuiua, Heredipeta, Homicida, Perfuga, Auriga, *&c. Item* Verna, Pincerna.

O. Homo, Latro; *nam* Virgo *Femininum eſt.*

L. Exſul, Pugil, Vigil *pro* nocturno cuſtode.

R. Martyr, Fur, Sponſor, Illuſor, *& ſimilia.*

S. Cocles, Eques, Pedes, Interpres, Præs, Præſes, Veles.

Teſtis, Iuuenis, Sodalis, Patruelis, Cuſtos, Compos, Impos.

X. Index, Vindex, Exlex, Illex, Senex, Remex.

Auſpex, Haruſpex, Redux.

Item Gentilia: Teuto, Ligur, Arcas, Arabs, Tiburs, Allobrox, *&c.*

II. Hæc petit Appoſitum, quod habet tantùm Muliebre.

Id eſt, Feminina ſunt nomina, quibus ſolùm iunguntur Adiectiua Feminini generis, vt Virgo *apud veteres.* Proles, Beſtia, Bellua, Auis, Ouis, Vulpes, Pica, Noctua, *&c.*

Item Operæ, arum, Cuſtodiæ, Vigiliæ, Excubiæ, *Feminina ſunt, licet ratione officij viris potiùs quàm feminis conueniant.*

III. Quæ Neutro Appoſito gaudent, Neutralia ſunto.

Neutra ſunt, quæ ſolùm recipiunt Neutri generis *Adiectiuum, vt* Animal. Mancipium, Iumentum, Pecus, oris, *&c. quæ tamen rectè tribuuntur vtrique ſexui.*

Poſtre-

Poſtremò illud etiam paucis admonendum exiſtimo; ſi Fur *Communis generis non eſt, conſtat non rectè dici de mulieribus*, Duæ fures coniectæ ſunt in vincula; *ſed hoc vel ſimili loquendum eſſe modo*, Duæ feminæ fures coniectæ ſunt in vincula. *atque ita in aliis ſimili aliqua loquendi figura vtendum eſſe.*

OMNIS GENERIS.

Omnis erit generis vox quælibet Adiectiua.
Atque nihil refert, tres, an duo, finis an vnus.

Omnia & ſola Adiectiua ſunt generis Omnis, hoc eſt, declinantur per tria genera.

Alia ſub { *Vna terminatione:* Hic, hæc, hoc Felix. / *Duabus:* Hic, hæc Fortis, hoc forte. / *Tribus:* Hic Bonus, hæc bona, hoc bonum. }

Adiectiua ſunt triplicia, { *Nominalia:* Felix, fortis, bonus. / *Pronominalia:* Meus, noſtras, veſtras. / *Participialia:* Amans, amaturus, *&c.* }

ANNOTATIONES.

Vt tota Adiectiuorum natura ac ratio facilius à rudibus percipiatur, indicabimus primùm eorum Terminationem, deinde Declinationem, & poſtremò quod habeant Genus dum capiuntur Subſtantiuè.

I. DE ADIECTIVORVM TERMINATIONE.

Adiectiua omnia deſinunt in Vocalem I, *vel* O.
Vel in Conſonantem M, R, S, T, *vel* X.
I: *vt* Frugi, nauci, nihili, mancipi, huiuſmodi, *&c.*
O: *vt* Præſto, *vnicum, iungitúrque Verbis* Sum, *&* Fore.
M, *duo ſunt*, Nequam, *&* Totidem; *ambo indeclinabilia.*
R, Par, *cum Compoſitis*, Compar, diſpar, impar.
Niger, a, um, *&c.* Campeſter, is, e, *&c.* Pauper, puber, vber, *&c.*
Memor, concolor, dulcior, *&c. Item* Bicorpor, tricorpor, indecor.
Satur, a, um, *Secundæ declinationis*, *&* Cicur *Tertiæ.*
S: Arpinas, Malinas, Atrebas, noſtras, veſtras, *&c.*
Ales *pro veloci*, diues, locuples, hebes, teres, ſoſpes:
Superſtes, perpes, præpes, deſes, reſes, bipes, tripes, quadrupes.
Sed Compes *Femininum eſt, & ferè Plurale.*
Nobilis, illuſtris, dulcis, ſuauis, fortis, *&c.*
Bonus, meus, amaturus, *&c. Secundæ declinationis.*

Vetus *&* Intercus, *Tertiæ declinationis.*
Infans *pro* indiſerto, Amans, docens, *&c.* Sons, inſons.
Anceps, præceps, expers, ſollers, concors, conſors, *&c.*
T: Quot, aliquot, quotquot, tot, totidem.
X: Audax, duplex, felix, atrox, trux.

Vides puer omnia ferè Adiectiua in R, S, *vel* X, *deſinere, exceptis paucis in* I, O, M, *&* T, *finitis.*

Item Numeralibus & Pronominalibus, in quibus eſt Terminatio varia, & Declinatio diuerſa, vt his tabulis excludi debuerint.

II. DE ADIECTIVORVM DECLINATIONE.

Adiectiua Secundæ declinationis declinantur omnia ſub tribus Terminationibus, & deſinunt in ER, IR, *vel* VS.
ER: Niger, pulcer, lacer, a, um. Vter, neuter, *&c.*
VR: Satur, a, um; *quod vnicum eſt Secundæ declinationis.*
VS: Bonus, meus, tuus, amaturus, amatus, *&c.*

Adiectiua Tertiæ declinationis flectuntur alia ſub tribus Terminationibus, vt hæc decem; Campeſter, is, e, Celeber, Saluber, Acer, Alacer, Volucer, Celer, Pedeſter, Equeſter, Silueſter.

Horum non nulla flectuntur etiam ſub duabus vocibus:
Hic, hæc Celebris, hoc celebre. Salubris, bre. Acris, acre.
Sic ſæpius flectitur Paluſtris, *&* hoc paluſtre.
Sequeſter, a, um, *vel* is, e; *Secundæ vel Tertiæ declinationis.*

Alia ſub duabus, vt Adiectiua in Is: Dulcis, fortis, *&c.*
Et Comparatiua, Dulcior, dulcius, *&c. Præter* Plus.

Alia ſub vna, vt omnia reliqua: Pauper, puber, vber, degener, memor, cicur, Aquinas, diues, vetus, amans, prudens, felix, *&c.*

Sunt quædam prorſus Aclita & Indeclinabilia: vt,
Frugi, mancipi, nauci, nihili, huiuſmodi, cuiuſmodi, *&c.*
Præſto, nequam, opus, Tot, totidem, Quot, aliquot, *&c.*

Item numeri Cardinales: Quatuor, quinque, ſex, *&c. vſque ad* Centum, *cuius compoſita per tres flectuntur terminos*: Ducenti, tæ, ta. Trecenti, Quadringenti, *&c.*

Mille *Adiectiuum acliton eſt, & pluralis numeri, vt* Mille viri.
Subſtantiuum eſt Neutri generis, & acliton in Singulari.
Pluraliter, Millia, ium, ibus, *vt* Mille hominum, duo millia virorum.

III. DE

III. De adiectivis svbstantive positis.

Mobile ſi fixè capitur, genus optat habere
Nominis illius tacita quod mente ſubaudis.

Adiectiua Subſtantiuè poſita, obtinent ferè genus nominis Subſtantiui quod ſubauditur. Sunt igitur hæc:

MASCVLINA.

Anularis, Auricularis, Index, *ſcilicet digitus.*
Mortalis, *homo*; Maialis, *porcus*; Natalis, *dies.*
Maxillaris, *dens*; Molaris, *dens, vel lapis.*
Martius, Aprilis, Quintilis, September, *menſis.*
Oriens, Occidens, *Sol*; Rudens. *funis.*
Profluens, torrens, *amnis*; Nefrens, *porcellus.*
Virg. Saucius eſt quadrupes, *ceruus vel equus.*
Idem, Nulla quadrupes, *ſcilicet beſtia.*
Plinius Quadrupedia *dixit, intelligens animalia.*

FEMININA.

Frigida, *aqua*; Arida, continens, *terra.*
Bipennis, *ſecuris*; Curulis, *ſella.*
Volucris, *auis*, Bidens, *ouis.*
Vocalis, *vel* Conſonans *littera.*
Prægnans, *mulier*; Tertiana, *febris.*

NEVTRA.

Suburbanum, *rus, vel prædium.*
Altum, *vel* Profundum, *mare.*

Si nil mente ſubauditum ſit, dicito Neutrum.

Neutra ſunt etiam in quibus nihil ſubauditur: vt Accidens, Antecedens, Conſequens, Conueniens, Decens.

Animans *&* Quadrupes *reperiuntur in quouis genere.*
Sed Quadrupes *ſæpius in Maſculino.*
Animans *in Feminino & Neutro, maximè in Plurali. Cicero tamen & Horatius vſi ſunt etiam Maſculino.*

DVBIA.

Incerti ac Dubij generis dixêre vetuſti,
Quæ docti vario genere vſurpaſſe leguntur.

Dubia ſunt quæ auctores probati diuerſo genere protulerunt.

Talia ſunt *Finis; Corbis, cum Torque, Diéſque.*

Groſſus, Adeps, Atomúſque, Rubus, cum Scrobe, Phaſelus.
Et Serpens, Limax; Hic, hoc, Nar, Vulgus, & Anxur.
Addere plura licet, ſi talia plura notâris.

ANNOTATIONES.

Hæc ſuperiora Dubij *eſſe generis, veterum exemplis facilè poſſet confirmari. Sed quoniam id longum foret, Scriptores tantùm indicabimus, qui diuerſo genere his vſi ſunt. Tum etiam quo in genere ſæpiùs aut rariùs vſurpentur.*

Finis *ſæpiùs eſſe Maſculinum, confirmatione non eget. eo tamen Feminino eſt vſus Cicero 2. de Legib. & Virg. Æneidos ſecundo.*

Torquis *Ciceroni nunc Maſculinum, nunc Femininum eſt;*
Torques *verò dicunt eſſe Femininum.*

Dies *pro tempore Poëtis* Dubium *eſt, ſed* Femininum *ſæpiùs. Lucanus & Statius Maſculino; Martialis eſt vſus Feminino.*

Cùm verò ipſum diem ſignificat, frequentiſſimè legitur Maſculinum, nec infrequenter Femininum etiam apud Oratores, vt Ciceronem pro Plance etiam in Plurali: Sed Meridies *eſt tantùm Maſculinum.*

Groſſus *Maſculinum Celſo. hinc apud Columell.* Groſſulus. *Femininum eſt frequens Plinio.*

Adeps *Plinio frequenter eſt Maſculinum; Celſo verò & Columellæ Femininum.*

Atomus *Ciceroni ſemper Femininum; Maſculinum Senecæ & Lactantio.*

Rubus *ſæpiùs Maſculinum; Columellæ & Gellio etiam Femininum.*

Scrobs *Maſculinum Columellæ; eidem quoque & Plinio Femininum.*

Phaſelus *Ouidio, Martiali, Statio ſæpè Femininum; Catullo & Auſonio Maſculinum.*

Serpens *Oratoribus ſæpiùs Femininum, vt Ciceroni, Plinio, Columellæ. Maſculinum eſt frequens Poëtis, & non rarum Plinio.*

Limax *Columellæ Maſculinum; Femininum Plinio.*

Nar *Maſculinum Virgilio; Ciceroni Neutrum.*

Vulgus *ſæpius Neutrum; Maſculinum Cæſari, Saluſtio, Liuio, Plinio in Accuſatiuo.*

Anxur *Hiſtoricis Neutrum; Poëtis Maſculinum.*

Cùm auctoritas, (teſte Quintiliano Cap. 6. lib. 1.) petenda ſit magis ab Oratoribus, vel Hiſtoricis, quàm à Poëtis, & pueri minus vſitata libentius complectantur ac imitentur, operæpretium fore exiſtimaui, vt ea quibus frequentiùs

quentiùs vtuntur Oratores *ſepararem ab iis quæ ferè apud Poëtas reperiuntur, quos, vt dicemus paulò inferius, excuſat frequenter metri neceſſitas, & difficultas Carminis.*

NOMINA ALIQVOT ORATORIBVS *Maſculina: Et Feminina interdum apud Poëtas.*

Maſcula, Bubo, Specus, Cortex, cum Pumice, Puluis.
Et Calx *pars pedis*, atque Silex: ſic Margo, Palumbes.
Feminæ & iſta dedit præcinctus tempora lauro.

Bubo *Maſculinum eſt, Virgilius tamen eſt vſus Feminino.*

Specus *Quartæ declinationis Maſculinum eſt, Silio etiam Femininum.*

Cortex *Maſculinum, quo vſus Virgilius Feminino.*

Sic Femininum eſt Catullo Pumex *&* Cinis, *Propertio* Puluis, *Lucretio* Funis: *quos puer non imitabitur.*

Calx *pro parte pedis & fine Maſculinũ eſt. Virgilio & Silio Femininum.*

Silex *Maſculinum, Virgilio interdum Femininum eſt.*

Margo *Maſculinum: Iuuenalis eſt vſus Feminino.*

Palumbes *Quintiliano cap. 6. lib. 1. Maſculinum eſt, Virgilio tamen eſt Femininum.*

NOMINA ORATORIBVS FEMININA: *Et Maſculina non nunquam, præcipuè apud Poëtas.*

Hæc Animans, Ales, Volucris, Grus, Talpa, Cupido;
Lynx, & Onyx, Linter, Clunis, Stirps, Dama, Penusque.
Sæpe Viris tribuit redimitus tempora Vates.

Animans *ferè eſt Femininum, ſed Horatio etiam Maſculinum, atque ipſi non numquam Ciceroni.*

Ales *pro aue Femininum: Plinio ſemel, & Poëtis Maſculinum.*

Sed Ales *pro veloci eſt Adiectiuum.*

Volucris *Subſtantiuum Femininum eſt.*

Cicero tamen in Carmine eſt vſus Maſculino.

Grus *Femininum eſt, & Horatio etiam Maſculinum.*

Cupido *pro cupiditate Femininum. Sed Seneca & frequenter Horatius vtuntur etiam Maſculino.*

Onyx & Sardonix *Plinio Feminina ſunt.*

Illud Martiali, hoc Iuuenali etiam Maſculinum.

Clunis *Femininum eſt, & Iuuenali Maſculinum.*

Stirps *pro planta Femininum, Virgilio etiam Maſculinum.*

Sed Stirps *progeniem ſignificans, ſemper eſt Femininum.*

Talpa, Dama,
Linter, Lynx, } *Oratoribus Feminina ſunt.*
& Penus,

Sed Virgilius Talpa & Dama *vtitur Maſculinis; Tibullus & Propertius* Linter; *Horatius* Lynx.

Penus *Quartæ declinationis eſt ſæpius Femininum. Plautus eſt vſus Maſculino.*

Quid genus Dubium à Communi differat.

Dubium *fere conuenit rebus inanimatis.*

Excipe: Grus, Lynx, Limax, & Serpens.

Commune *tribuitur rebus animatis.*

DVPLICI DE CAVSSA GENVS Nominum interdum permutatur.

I. Reſpicit interdum nomen generale Poëta,
Vnde ſibi meritò Genus inferiora capeſſunt.
Sic volucrem ſequitur Bubo: ſic flumen Iader.

Nomen interdum potiſſimùm apud Poëtas recipit Genus nominis Communioris ſeu ſuperioris quod intelligitur.

Huc referri poſſunt hæc ſequentia.

I. Fluuiorum nomina Feminina leguntur, *quòd* aqua *nomen ipſorum generale ac ſuperius Femininum ſit. Ouidius*, Albula pota Deo. *Auſonius*, Dia Moſella. *Lucanus*, Damnata Allia. *Idem*, Tepidum Iader, *reſpiciens ad ſuperius nomen*, Flumen.

II. Nomina Animantium. *Virg.* Sola bubo, *ſcilicet auis. Huc ſpectant* Anſer feta, Elephantus grauida, *ſcilicet femella; quæ recentiores ad Syntheſin referunt, figuram veteribus ignotam.*

III. Litterarum nomina *leguntur Feminina, vt ſubaudiatur* littera: *vt* A longum, & longa; E breue, & breuis.

IIII. Fabularum nomina *vſurpantur ferè Feminina. Terent.* In Eunuchum

nuchum ſuam, *ſcilicet fabulam. Quintil.* Varij Thyeſtes cuilibet Græcorum comparanda eſt.

Cùm verò leguntur hæc Maſculina, non fabulæ, ſed perſonæ habetur ratio. Sic apud Suetonium legimus, Aiacem ſuum; *& apud Iuuenalem,*

Scriptus & in tergo, nec dum finitus Oreſtes.

V. Nauium. *Virg.* Centauro inuêhitur magna, *ſcilicet naui. Sic & Phaſelus vſus iam obtinuit Femininum, cùm apud Catullum & Auſonium ſit Maſculinum.*

VI. Montium. *Sic* Oſſa, OEta, Othrys, *ex terminatione Femininâ, apud Poëtas inuenias Maſculina, quia* Mons *Maſculinum eſt. Ouid.* Theſſalus Oſſa. *Seneca,* Summum OEtan. *Lucanus,* Nemoroſus Othrys. *& Stat.* Nubilus Othrys.

VII. Lapidum *nomina pleraque genere Dubio vſurpantur, vt nunc Lapis, nunc gemma ſubaudiatur, vt* Smaragdus, Opalus, Beryllus, Iaſpis, Onyx, *&c.*

Maſculina ſunt Achates, Aëtites, Ophites, Pyrites. *Plin. lib. 37.*

Feminina ſunt ſæpius Cryſtallus, Sapphirus, Hyacinthus, Chryſolithus, Amethyſtus.

VIII. Herbarum & Fruticum: *vt* Lauer *Neutrum, reſpectu herbæ Femininum eſt, apud Plinium.* Similax *Femininum, & floris reſpectu Maſculinū.*

II. Reſpicimus fines, non ſignificata frequenter.
Martius vt Narbo, ſic Sulmo vberrimus vndis.
Sic dant hoc Iſpal, Tibur, ſic Zeugma, Reate.

Opidorum nominibus tribuitur ſæpè genus, ex Terminatione magis quàm ex Significatione.

Sic Maſculina ſunt, Sulmo, Narbo, Croto, Hippo, Acragas, antis. *Neutra,* Zeugma, Iſpal, Suthul, Reate, Theate, Cære, Nepete, Preneſte, *vel* hæc Preneſtis *vt volunt nonnulli.*

Hoc Tibur, hoc Gadir *potiùs, quàm* hæc.

Sic Pontus, *tum mare, tum regio, Maſculinum eſt.*

POSSVNT ET ALIAE TRES PERMVTATIONIS generum proferri cauſſæ.

I. *Prima eſt Euphonia, & ſuauior vocum ſonus, quem Grammaticorum nobiliſſimus Coryphæus Diomedes admonet interdum plus valere quàm Analogiam ipſam, vel Præceptorum regulam. Vide Gellium lib. 13.*

II. *Metri aut Carminis neceſſitas; quo fit, vt apud Poëtas ſit multo liberior, ac frequentior Generum permutatio, quàm apud Scriptores reliquos.*

III. *Alloiōſis, ſeu Enallage, vt oratio ſcilicet non nihil à vulgato loquendi genere ac modo varietur, & mutato quaſi habitu innouetur.*

Sed admonendi ſunt frequenter Pueri, vt diſcant æſtimare Genus Nominum ex ipſorum vſu apud Scriptores probatos crebriore, eúmque perpetuò ſibi retinendum, ac imitandum proponant.

Id quod eo magis eſt neceſſarium, quòd ſcriptura veterum codicum adeò crebrè ſit à librariis deprauata, vt etiam ſæpenumerò oculatiſſimi in veritate lectionis hæreant ac cæcutiant.

Sed minimum errabit, qui viam ſequitur tritiorem, hoc eſt, doctorum loquendi conſuetudinem vſitatiorem. Priſca priſcis relinquenda ſunt: Et ab obſoletis, vt nautis à ſcopulis, longè ſemper fugiendum.

ANNOTATIONES DE GENERE EPICOENO.

Beſtia, Piſcis, Auis, genus accipiunt Epicœnum,
Si dubius Sexus fuerit, ſi Terminus vnus.

Epicœna *dicuntur ea animalium nomina quæ ſub vno genere Maſculino, vel Feminino, ſimul vtrumque ſexum complectuntur.*

Cuiuſmodi ferè nomina ſunt hæc triplicis:

Beſtiarum; Cuniculus, vulpes, talpa.

Piſcium: Salmo, lucius, balena.

Auium: Falco, paſſer, philomela.

Addunt non nulli Inſecta: *vt* Apis, crabro, muſca,

Et Repentia: *vt* Anguilla, limax, vipera.

Sed an Sexus in iſtis reperiatur, Ariſtotelicæ doctrinæ ſtudioſi definiant.

Si dubius Sexus, &c. *Indicat hic verſus duo requiri vt nomen dicatur Epicœni generis.*

I. *Vt Sexus non facilè diſcernatur. hinc* Canis, bos, ſus, *non ſunt Epicœna.*

II. *Vt ſit vnica Terminatio. hinc* Gallus, equus, leo, *non ſunt generis Epicœni, quòd habeant Femininum in A; vt* Gallina, equa, leæna.

Cùm Epicœna ſimul vtrumque ſexum ſignificent, ſi quis volet Sexum, hoc eſt, maſculum à femella diſtinguere, apponet is nomini Epicœno maris, vel feminæ vocabulum, hoc modo, Cygnus mas, Cygnus femina.

Vel ſi ad Sexum & non ad Terminationem reſpiciat, diſtinguet tum Sexum adiunctum Adiectiuum, vt Anſer fœta, Elephantus grauida, *quia reſpectus habetur ad femellam.*

Cùm verò ad Sexum non reſpicimus, oportet Adiectiuum reſpondere generi ipſius Terminationis, vt Magni ſalmones, Callidæ vulpes, &c.

Nam vt rem ipſam liberè dicamus; Epicœnum re vera genus non eſt, cùm huiuſ-

Huiuſmodi nominum genus, quæ Epicœna vocantur, oſtendat ipſa Terminatio.
Vt Falco *Maſculinum; quia in* O *finita ſunt Maſculina.*
Vulpes *Femininum; quia nomina in* E S *ſunt Feminina.*

Sufficere ergo debet Præceptori, ſi interrogatus puer reſponderit falconem *&* paſſerem *eſſe Maſculina*, talpam *&* vulpem *Feminina, nulla facta mentione Epicœni, vel promiſcui generis.*

Atque huius rei gratia, nos quod vocant genus Epicœnum, in Grammaticæ noſtræ Rudimentis, è numero generum exploſimus, quod nimirum cum nullo penè fructu magnas tenebras rudibus adhuc puerorum ingeniis offunderet.

Epicœnum differt à Communi.

Epicœna *vno contenta ſunt articulo, Maſculino, vel Feminino, vt* hi Timidi lepores, *hæ* Callidæ vulpes.

Communia *duobus egent articulis,* hic *&* hæc, *ſunt enim ſimul Maſculini, vel Feminini generis, vt* Ciuis Romanus, *&* Romana. *Illic mas, hic femina ſignificatur.*

Epicœnum differt à Dubio.

Epicœna *recipiunt tantùm vnum articulum, aut Adiectiuum.*
Dubia *recipiunt duos articulos, & adiectiuum tum Maſculinum, tum Femininum, eadem manente ſignificatione, vt* Torquis aureus, *vel* aurea.

Atque hactenus de regulis Generalibus, quibus Genus cognoſcitur ex Significatione.

Agendum nunc de regulis Specialibus, quibus Genus cognoſcitur ex Terminatione.

REGVLÆ SPECIALES,
QVIBVS GENVS COGNOSCITVR *ex Terminatione.*

Nunc Genus oſtendam quod Terminus indicat ipſe.
Primùm, ſi Vocalis erit; ſi Conſona deinde.

Senſus eſt: Oſtendetur nunc Genus nominis ex ipſius Terminatione, quam Poſitionem appellat Quintilianus.

Primùm explicabitur Genus nominis, quod in Vocalem deſinit: deinde quod in Conſonantem, ſequendo ferè ordinem quem dicimus Alphabeticum.

A.

Hæc dat A, quod Primæ eſt; Quod Ternæ eſt, dicito Neutrum.
In Ta Virile, ſolent Latij, Tης vertere Græcum.
Paſcha dat Hoc Primo, ſeu flectas ordine Terno.

Nomen in A *Primæ declinationis eſt generis Feminini: vt,* Muſa, drachma, dama, talpa, panthera, polenta, *&c.*

In A *Tertiæ declinationis ſunt Neutri generis, & omnia Græca: vt* Dogma, dragma, ſcomma, ænigma.

Græca in της *vertuntur ſæpè à Latinis in* TA, *vel* TES, *Maſculini generis: vt* hic Cometa, *vel* Cometes; Planeta, *vel* Planetes; Niniuita, *vel* Niniuites; Iſraëlita, Leuita, Spartiata, *& id genus Gentilia, quæ plerumque habent Femininum in* TIS, *vt* Niniuitis, huius Niniuitidis, *vel* DOS. Iſraëlitis, Leuitis, *& cetera.*

Paſcha, paſchæ, *rectius Primæ declinationis, vel etiam (vt docuerunt recentiores non nulli)* Paſcha, paſchatis, *eſt generis Neutri, ſignificans Latinis* Tranſitum.

E.

Hæc petit E Primæ: Quod Ternæ eſt, dicito Neutrum.
Neutra Mele, Cete, Tempe, & Pluralia ſunto.

Nomina in E *Primæ declinationis ſunt generis Feminini, & omnia Græca: vt* Pentecoſte, paraſceue, epitome, ode, crambe.

In E *Tertiæ declinationis ſunt generis* Neutri, *& ferè Latina:* Mare, rete, mantile, cubile, ouile, præſepe, Soracte, *&c.*

Hæc tria nomina Græca, Cete, Tempe, *&* Mele *(quod rarò legitur) ſunt generis Neutri, & Pluralis numeri.*

ANNO-

ANNOTATIONES.

Nomina quædam in E *habent diuerſas Terminationes, vt* Syncope, *vel* pa; Apocope, pa; Muſice, ca; Ode, da; Helene, na.
Hoc Cepe *indeclinabile; & frequentiùs,* hæc Cepa, cepæ.
Hæc Cete *Pluralis numeri, indeclinabile; vel* hîc Cetus, ceti.
Hoc Rete, *vnde* reticulum; *vel* hic Retis, *apud Plautum.*
Et hinc Reticulus *apud Plinium & Varronem.*
Hoc Præſepe *indeclinabile: Pluraliter.* hæc ia, ium.
Vel hæc Præſepis, *apud Plautum & Plinium.*
Hoc Preneſte, *vel* hæc Preneſtis: *vnde* Preneſte ſub ipſa.
Hoc Soracte, *indeclinabile; &* hæc Soractis, *Plin. cap. 2. lib. 3.*

I, *&* V.

Hoc dat I, ſicut & V: vel teſte Sinapi, Geluque.

In I *&* V *ſunt generis Neutri.*

In I *Græca ſunt vel peregrina, vt* Gummi, ſinapi, piperi, zingiberi, ſtimmi, moly. *Dicitur &* hæc Gummis, hæc Sinapis.

In V *in Singulari indeclinabilia : vt* hoc Cornu, genu, veru, tonitru.

Pluralia in I, Æ, A.

I Plurale genus ſectatur vbique Virile.
Æ Diphthongon habens pluraliter eſt Muliebre.
Semper A Pluralis numeri Neutrale locatur.

Pluralia in I *ſunt Maſculina, in* Æ *Feminina, in* A *Neutra ſunt : vt* Cancelli, cani; Nuptiæ, exſequiæ; Arma, caſtra, mœnia, *&c.*

O.

Nomina in O finita, genus capiunto Virile.
Sed Caro Femineum ſequitur, ceu Talio, flexũ.

Nomina in O *Maſculina ſunt :* Sermo, bubo, biuio, ternio, quaternio, ſenio, titio, ſcipio, papilio, veſpertilio.
Excipiuntur Caro *&* Talio *Feminina.*

Hæc in I o Verbale petit; cui affinia iunge.
Maſculei generis ſed Pugio, & Vnio flectes.

Verbalia in I o, *(hoc eſt, nomina in* I o *à verbis deducta) ſunt generis Feminini, vt* lectio, dictio, oratio, actio, ambitio, *&c. quæ formantur à poſteriore Supino mutando* V *in* I o.

Feminina ſunt etiam quæ Verbalibus affinia ſunt, ſeu ſimilia: vt Concio, communio, ditio, legio, regio, portio, ſeditio, ſuperſtitio, *quæ non formantur à Supino, poſſiſq. proinde hæc appellare Verbalia Anomala.*

Maſculina ſunt Pugio *verbale; Et* Vnio *non verbale, ſignificans margaritam ſeu pretioſum lapillum, non concordiam.*

D o, G o.

Femineũ D o, G o, ſit Mas cum Cardine, Cudo,
Ordo, Vdoque: quibus dabis Harpago, Margo,
Ligoque.

In D o *&* G o *ſunt Feminina: Vt* Albedo, grando, cupido, *pro cupiditate;* Imago, ſartago, virgo.

Excipiuntur ſeptem Maſculina: Cardo, Cudo, Ordo, *&c.*

Harpago *videtur mediam habere breuem, quemadmodum* Harpax harpagis *mediam corripit, &* harpago *verbum, id eſt, rapio. Si quis rectius aliquid docuerit, libenti id animo nos amplectemur.*

Pondo genus Neutrum: Præſto genus Omne receptat.
Adde quòd hæc ambo numero iungãtur vtrique.

Pondo *Neutrum, &* Præſto *Adiectiuum, iunguntur vtrique numero.*

Pondo *tamen pro libra, eſt tantùm pluralis numeri. Quintil.* Torquem aureum centum pondo.

Pro pondere verò eſt Singularis numeri, iungitúrque nomini, libra. *Liuius,* Corona aurea libræ pondo.

Præſto *iungitur verbis* Sum *&* fore, *atque interdum verbo* Adſum, *vt* Præſto ſum, ſumus, eſtis: *& Terent.* Pręſto adeſt.

Finita

Finita in Conſonantes C, D, L.

In C, D, velut L, genus optant nomina Neutrũ.
Hic Sal, Sol, Mugil; Sal hoc etiam dedit olim.

Nomina in C, D *&* L, *ſunt generis Neutri.*

C. Lac, Halec *vel* alec, *genus liquaminus ex inteſtinis piſcium.* *Sed* hæc Halex, *vel* alex, *vnde* halecula, *eſt genus piſcis.*

D. Aliud, quid, quod: *Illud Subſtantiuum, hoc Adiectiuum*: Id, iſtud, illud, *&c.*

L. Animal, tribunal, Mel, fel, Nil, nihil.

Sol, Mugil, *vel* mugilis *Maſculina ſunt, quemadmodum &* Sal *etiam vtroque nunc Maſculinum: Olim etiam Neutrum fuit.*

AM, EM, IM.

Vnicum in Am genus omne capit non flexile Nequam.
Tantũdem Neutrũ: Totidem Plurale ſit Omne.
Et Cherubim, Seraphim, pluralia, Maſcula ſunto.

In AM, *vnicum eſt,* Nequam *Adiectiuum indeclinabile.*

In EM, Tantundem, *Genitiuo* Tantidem, *Neutrum eſt.*

Sed Totidem *Adiectiuum eſt, Pluralis numeri, indeclinabile, quemadmodum &* Septem, Nouem, Decem.

In IM *duo ſunt,* Cherubim, Seraphim, *nomina Hebræa Pluralis numeri, & indeclinabilia, ambo Maſculina.*

VM.

Vm Neutrum pones: Hominũ ſed Propria tolle.

Nomina in VM *ſunt Neutri generis, vt* Templum, forum, macellum, Louanium.

Excipiuntur Propria virorum Maſculina:

vt Dinacium, Pægnium;

Et Propria Mulierum Feminina:

vt Euſtochium, Sophronium, Phanium, Glycerium.

AN,

AN, IN, ON.

Hic petit AN, IN, ON: Sindon Muliebris, & Icon.

Alcyonis Muliebre genus ſectatur Aëdon.

In AN, IN, ON *Græca ſunt, & Maſculina.*

Vt Titan, Pæan, Delphin, Agon, canon, *&c.*

Excipiuntur quatuor Feminina, Aëdon, Alcyon, ſindon *&* icon, *quod apud Latinos rarò legitur.*

Hoc capit ON Gręcũ, quod in VM vertêre Latini.

Græca in ON, *quæ à Latinis in* VM *vertuntur, ſunt generis Neutri, vt* Euangelion, *vel* euangelium; Euchiridion, *vel* um; Symbolon, encomion, myſterion.

Sed hic Dinacion, Pægnion; Hæc Euſtochion, Sophronion, *&c.*

EN.

EN petit hoc; veluti Nomen, cũ flumine, numen.

Hic Atagen, Splen, Renque, Lien, cum Pectine, Lichen.

Nomina in EN *ſunt Neutri generis, Vt* Nomen, flumen, numen. *Sic* flamen *pro vento: Nam pro Sacerdote Maſculinum eſt.*

Excipiuntur Maſculina Pecten, Splen, Ren, Lien, Lichen, *&* Attagen *quod duplici tt ſcribi debet: Sed ſuperiùs alterum omiſſum eſt cauſſa carminis hoc exigente.*

A Cano compoſitum Mas CEN, Mulier CINA format.

Compoſita à Cano *in* CEN *ſunt Maſculina, in* CINA *Feminina: vt hic* Tubicen, Lyricen, Fidicen, Cornicen; hæc tubicina, lyricina, fidicina, cornicina; hic Tibicen *media longa.* hæc Tibicina.

Siren *&* Trœzen, *illud Nympha, hoc opidi nomen, ambo* Feminina *ex regulis generalibus.*

AR.

A R.

Nomina in A R, quæ fixa manent, potes addere Neutris.

Nomina in A R *ſubſtantiua ſunt generis Neutri.* *vt* Calcar, cochlear, lucar, bacchar *ſeu* baccar, *vel* hæc baccharis, *aut* baccaris *eſt genus herbæ.*

Hoc Par *Subſtantiuum: Sed Adiectiuum eſt generis omnis, cum ſuis compoſitis,* Compar, diſpar, impar.

E R.

E R ſit Maſculeum: Linter tamen eſt Muliebre.
Neutra, Cadauer, Iter, Ver, Spinter, Tuber, & Vber:
Quæ'q. notant herbas, veluti piper, atq. papauer.

In E R *Maſculina ſunt, & partim Secundæ, partim Tertiæ declinationis.*

Secundæ, vt Ager, liber, culter, Cancer *etiam pro morbo; nam* Cancer, canceris, *nunc exoleuit.*

Tertiæ, vt Agger, anſer, carcer, imber, veſper, *&c.*

Excipitur Linter *Femininum.*

Neutra ſunt Cadauer, Iter, Ver, Spinter, Tuber *&* Vber.

Et nomina in E R *quæ herbas ſeu fructus terræ ſignificant, vt* Papauer, piper, cicer: *Item* Siſer, & Lauer, *quæ apud Plinium leguntur etiam Feminina.*

Cucumer, *vel potius* Cucumis, *Maſculinum eſt.*

I R.

I R iunges Maribus: Tamen Hir non flexile vult Hoc.

In I R *ex Significatione Maſculina ſunt, Vt* Vir, Leuir, Treuir, Triumuir, Septemuir, Decemuir.

Martyr, *id eſt, teſtis, ex Significatione Commune eſt.*

Hir, *id eſt, vola manus, Neutrum eſt indeclinabile.*

OR.

Eſt Or Maſculei generis: tamē Hæc petit Arbor
Et Neutri generis, Cor, Ador ſunt Marmor &
Æquor.

Nomina in Or *Maſculina ſunt, vt* Amor, rumor, color.

Huc refer Verbalia quæ habent Femininum in Trix: *vt* Tonſor, victor, venator, bellator, vltor, *&c.*

Sic Auctor ab augeo, *cuius Femininum eſt* Auctrix.

Excipitur Arbor *Feminini generis.*

Et quatuor Neutra, Cor, Ador, Marmor, & Æquor.

VR.

Hoc dat Vr: Hic Furfur capiet cum Vulture,
Turtur.

In Vr *Neutra ſunt, vt* Guttur, murmur, ſulfur, *&c.*

Excipiuntur tria Maſculina, Furfur, Turtur, *&* Vultur.

As.

Ars petit Hæc; Dat Hic As Primæ: Et cui Patrius Antis.
Hic As aſſis; At Hoc Vas vaſis, fasque, nefasque.

In As *Feminina ſunt: vt* Caritas, veritas, lampas, olympias, *&c.*

In As *Primæ declinationis ſunt Maſculina, vt* Satanas, Tiaras, Pharias.

Maſculina ſunt quæ habent Antis *in Genitiuo: vt* Athas, gigas, elephas, adamas, Acragas: *Quibus additur* As, aſſis.

Neutra ſunt, Fas, nefas, vas, vaſis: *Nam* vas, vadis, *ex ſignificatione Maſculinum eſt.*

Es.

Es Primæ Mas eſt: non Primæ, ſed Muliebre.

In Es *Primæ declinationis ſunt Maſculina, vt* Cometes, Planetes, Pſaltes, *vel* ta.

Huc

Huc ſpectant multa nomina lapidum, Achates, pyrites, ophites. *Sic* Abſinthites, myrtites, aromatites, ceraſtes.

In E s *Tertiæ, vel Quintæ declinationis, ſunt generis Feminini; vt* Sedes, nubes, fames, *Tertiæ declinationis.*

Species, acies, facies, *Quintæ declinationis.*

Excipiuntur.

Maſcula ſunt, Trames, Palmes, cũ Limite, Ceſpes.
Et Fomes, Termes, Gurges, cum Stipite, Poples.
Pes, Aries, Paries, cum Verre, & Acinace, Vepres.
Indiges accedat, Magnesq́ue, Tapésq́ue, Lebéſq.
His Tudes, *atque* Ames, *cum Maſcula legeris adde.*
Hoc Æs, Hippomanes, Nepẽthes, ceu Cacoëthes.

Quatuor hæc, Æs, hippomanes, nepenthes, *&* cacoëthes, *ſunt generis Neutri.*

Eſto Dies Dubium: Sed Compoſitũ eſto Virile.

Dies *eſſe Dubij generis ſuperius diximus:*
In Plurali tamen legitur ſæpius Maſculinum.
Compoſitum eius Meridies *eſt ſemper generis Maſculini.*

I s.

Nomina in I s Muliebre genus plerumque ſequuntur.
Martia Vis, Vxoria Lis, Teterrima Peſtis.

In I s *Feminina ſunt, vt* Vis, lis, peſtis, vallis, auis, nauis, turris, ſtrigilis, noualis, *vel* hoc nouale.

Excipiuntur.

Maſcula ſunt, Caſſis *pro reti*, Faſcis, & Enſis.
Et Collis, Follis. Sic Callis, Pollis, & Orbis.
Et Piſcis, Menſis. ſic Caulis, Vomis, Aqualis.
Et Fuſtis, Poſtis. ſic Vectis, Torris, & Axis.

Glis,

Glis,Lapis,& Puluis; ſic Sanguis, Vermis & Vnguis,
Mugilis, & Delphis, Cucumiſque, Anguiſque, Canalis.
Et Sentes, Plurale ferè; Panis,Cinis, Ignis;
Atq. Amnis, Crinis, Funis,Penis: Licet omnem
Huc mittas ſobolem quæcumque ſit Aſſe creata.

Caſſis,huius { Caſſis,*pro reti, Maſculinũ eſt, & Plurale ſæpius.*
Caſſidis, *pro galea, eſt Feminini generis.* }

Hic Vomis *rarò; Sæpius* hic Vomer.
Hic Acinacis, *vel* acinaces, cis, *& ſæpius* Acinaces, cæ.
Hic Delphis, *& ſæpius* Delphin, *vel* Delphinus *apud Latinos.*

Partes aſſis Tertiæ declinationis quauis terminatione Maſculina ſunt.

E s, *vt* hic bes, *vel* hic beſſis.
I s, *vt* Semis, *vel* ſemiſſis, treſſis, decuſſis, centuſſis.
N s, *vt* Triens, quadrans, dodrans.
N x, *vt* Quincunx, ſeptunx, deunx.

O s.

Hic dat nomẽ in Os; Hęc Arbos; iũgito Cos, Dos.
Hoc Epos, atque Chaos, Melos; Hoc Os, oris & oſſis.

In O s *Maſculina ſunt, vt* Mos, flos, honos, lepos, monoceros.

Excipiuntur tria Feminina, Cos, dos, & arbos.

Et quatuor Neutra, Epos, chaos, melos, os oris, *&* oſſis.

V s.

V s petit Hic, Quartæ quod claſſis ſiue Secũdæ.

Nomina in V s *Secundæ vel Quartæ declinationis, ſunt Maſculina.*

Secunda

Secundæ declinationis: vt Annus, oculus, digitus, gibbus, aceruus.

Quartæ declinationis: vt Senſus, viſus, auditus, tactus, guſtus, odoratus.

Excipiuntur decem Feminina, & tria Neutra.

Femineum Domus eſt, & Vannus, Humus, Colus, Aluus.
Et Tribus, atque Manus, ceu Porticus, atque Acus, Idus.
Hoc Virus, Pelagus, Vulgus; quod rarius hic dat.

Vulgus, *in Accuſatiuo* vulgum, *eſt aliquando Maſculinum.*

Græca in V s *Secundæ declinationis.*

Græcula in O s, quæ Roma per V s communiter effert,
Maſculeo inflectes genere, & quędam Muliebri.

Græca in V s *Secundæ declinationis, quæ Græcis in* O s *deſinunt, ſunt partim Maſculini generis, partim Feminini.*

Maſcula ſunt, Tropus atque typus, crocus ac hyacinthus.
Et Logus, atque planus, zelus, narciſſus, acanthus,
Cantharus, atque cadus, cyathus, ſcyphus, ac paradiſus.
His prologus, ſtylus, coſtus, iunges alabaſtrus.
Pleraque quis certam nequeas præſcribere legem.
Auctores imitare bonos, hæc regula certa eſt.

Feminei generis ſunt iſta : Papyrus, eremus,
Biblus, & hyſſopus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Nardus, & antidotus, balanus iungatur, & arctos.
Lecythus, atque pharus, cryſtallus, tum diametros.
Quicquid ὁδὸς format, veluti methodus, ſynodusque,
Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum.

V s Ternæ eſt Neutri generis, ſi paucula demas:
Pus podis orta, Lepúſque & Mus, nam Maſcula ſunto.

In Vs *Tertiæ declinationis ſunt pleraque Neutri generis: vt* Genus, vlcus, vulnus, munus, corpus, pectus, frigus, tempus.

Excipiuntur pauca Maſculina, Mus, lepus, *&* *à* Pus, podis *compoſita,* Tripus, antipus, chytropus.

Et non nulla Feminina, ac duo Dubia.

V s Muliebris erit Patrio dans Vdis, & Vtis.
Vt Subſcus, Incúſque, Palus, Virtúſque, Salúſque.
Quæ'que Senex, Iuuenis, Seruus, tibi nomina gignunt.

Feminina ſunt quæ habent Vdis, *vel* Vtis *in Genitiuo.*

Vdis, *vt hæc tria,* Palus, incus, ſubſcus.

Vtis: Virtus, ſalus, ſenectus, iuuentus, ſeruitus.

Dat Pecus hæc pecudis: Pecus hoc pecoris ſibi iungit.
Hoc Specus, atque Penus deflectit Tertius ordo.
Hic aut hæc Specus, atque Penus, dic ordine Quarto.

Pecus, pecudis, *eſt Femininũ;* Pecus, oris, *eſt generis Neutri.*
Specus *&* Penus *Tertiæ declinationis ſunt Neutri generis:*
Sed Quartæ declinationis ſunt generis Dubij: de quibus ſuprà.

A V S.

Hæc poſcunt Laus, Fraus: Nec plura hoc fine leguntur.

In Aus *duo ſunt,* Laus, *&* Fraus, *ambo Feminina.*

S. *præcedente Conſonante.*

S. dato Femineis ſi Conſona ponitur antè.

In S, præcedente Conſonante: ſunt Feminina: vt Vrbs, frons, pars,

pars, puls, mens, hiems, forceps, ſcobs, *vel etiam* hæc ſcobis.

Maſcula ſunt Fons, Mons, Dens, Pons, Gryps, adde Calybs'que.

Et Polyſyllaba in Ens, & in Ops; teſtatur id Hydrops.

Fons, mons, *&c. & Polyſyllaba in* Ens, *& in* Ops *ſunt Maſculina.*

Ens, *vt* Torrens, nefrens, libripens; *item* Bidens *&* tridens *pro inſtrumentis ruſticis: nam* bidens *pro oue eſt Femininum. Sunt etiam ambo interdum Adiectiua generis Omnis.*

Ops: *vt* Hydrops, Cyclops, conops, merops.

T.

Quod T finitur, ſi fixum, ponito Neutrum.

Subſtantiua in T *finita, ſunt Neutri generis: vt* Caput, *cum compoſitis* Sinciput, occiput, *vel* occipitium.

Tot, Quot, *cum ſuis compoſitis ſunt Adiectiua.*

X.

Nomina in X, vt lex, vox, nux, Muliebria dices.

Sed Polyſyllabo in Ax & in Ex, genus adde Virile.

Dic tamen Hæc, Fornax, Similax, Carex, velut Halex:

Et Vibex, Forfex, Thomex, adiunge Supellex.

Nomina in X *ſunt Feminina, vt* Pax, lex, vox, nux, ſandyx, ſcandix, maſtix *pro flagello. Sed compoſita ex ſignificatione Maſculina ſunt,* Homeromaſtix, Tulliomaſtix, Virgiliomaſtix.

In Ax *&* Ex *Polyſyllaba (id eſt, pluriū ſyllabarū) ſunt Maſculina.*

Ax, *vt* Thorax, harpax, abax, nycticorax.

Ex, *vt* Codex, pollex, vertex, pulex, cimex.

Excipiuntur octo Polyſyllaba Feminina, Fornax, ſimilax, *&c.*

Thomex *dicitur, vel* thomix, *aut (vt ſcribunt nō nulli)* Tomex.

Excipiuntur & alia quædam Maſculina.

Maſcula ſunt Fornix, Phœnix, cum Varice Natrix.
Et Coccyx, & Eryx, & Oryx, Spadixque, Calixq;
Grex, Tradux, Voluox: Noménque quod Vncia præbet.

Nomenque quod vncia, *&c. Quæ ab* Vncia *formantur, ſunt Maſculina: vt* Quincunx, ſeptunx, deunx, ſeſcunx, *&c.*

Annotationes.

De quibuſdam nominibus in X, quę Genus interdum variant.

Hic	Limax,	*Vſurpatur tamen Feminine à*	*Plinio.*
	Cortex,		*Virgilio.*
	Culex,		*Plauto.*
	Forfex,		*Vitruuio.*
	Obex,		*Plinio.*
	Latex,		*Accio.*
	Pumex,		*Catullo.*
	Silex,		*Virgilio.*
	Natrix,		*Lucilio.*
	Varix.		*Quintiliano, Seneca.*

APPENDIX.

De nominibus quorum Genus nonnunquam aut Significatio aut Terminatio mutat ac variat.

Significatio Genus variat.

Ipſum ſæpe Genus variat res Significata.
Hadria *Mas fluuium: ſed Femina denotat vrbem.*
Manna *cibus celi petit* hoc: hæc *micula thuris.*
Hæc Tuber *eſt arbor.* Tuber hic *fructum notat eius.*
Hoc Tuber, *terræ callum dic, ſiue tumorem.*
Hæc Pharus *Inſula flectatur, ſed Turris,* hic *aut* hæc.

Hic Seps *eſt ſerpens;* hæc *fures arcet ab hortis.*
Hæc Stirps *progenies: ſed truncum captat* hic *aut* hæc.
Hic Bombyx *vermem*: Bombyx hæc *dicito lanam.*
Hæc Calx *fit muri: fit* hic *aut* hæc *ima pedis pars.*

Eſt vbi Significatio mutet & Genus & Declinationem.

His Genus,& Flexum res mutat ſignificata.

Pallas Pallantis *nomen dic eſſe virile.*
Pallas, adis *formans, dic ſignificare Mineruam.*
Hic Cenchris *ſerpens, non creſcere vult Genitiuo.*
Hæc Cenchris *volucris Genitiuum* Cenchridis *effert.*
Hic Ficus, fici, *pro morbo flectitur aptè.*
Hæc Ficus, fici, *vel* ficus, *fructus & arbor.*
Hic Palus, pali, *lapis eſt, qui terminat agros.*
Hæcq; Palus, udis, *locus eſt, ſeu terra paluſtris.*

Terminatio mutat interdum Genus.

Interdúmque Genus variat mutatio finis.

Barbiton hoc *flectes*; hic *aut* hæc Barbitus *effer.*
Ilion hoc *profert*: hæc Ilios *alta legetur.*
Sic Leſbos, Leſbon *dices, &* Abydos, Abydon.
Hic Python *ſignat ſerpentem*: Hæc *denotat vrbem.*
Hæc Pithoque *Dea eſt, noſtris Suadela vocata.*

CAPVT II.

Declinatio eſt dictionis in fine per caſus variatio.

Dicitur & Flexio,*&* Inflexio;*interdum* Ordo,*vel* Claſſis.

Declinationis Schematiſmus.

Declinatio Nominis
- Simplicis,
  - *Analoga, & Regularis.*
    - *Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.* — *De qua nunc ordine.*
  - *Anomala, & Irregularis.*
    - *Varians, Deficiens, Abundans.* — *De qua in Heteroclitis.*
- Compoſiti ex
  - *Duobus Rectis, Recto, & Obliquo, Duobus Obliquis.* — *De qua poſt Quintam declinationem.*

Regvlæ in declinationibus obſeruandæ.

I.

Eſt Primo Quintus ſimilis: Sed tolle Secundæ.
Nomina in Vs: Tum Græcula in S, multa excipiantur.

Vocatiuus eſt Nominatiuo ſimilis: vt,

Hæc Muſa, ô Muſa; Hic Puer, ô Puer.

Excipiuntur nomina in Vs *Secundæ declinationis, vt dicetur ſuo loco in Secunda declinatione.*

Et Græca in S abijciunt ferè S in Vocatiuo: vt Thoma, Anchiſe, Theſeu, Panthu, Pari, Palla. *A Nominatiuis* Thomas, Anchiſes, Theſeus, Panthus, *&c.*

II. Sic

II.

Sic ſimilem Terno Sextum Pluraliter effer.

Datiuus Pluralis eſt Ablatiuo ſimilis : vt Datiuo & Ablatiuo, Muſis, pueris, patribus.

III.

In Neutris Primus, Quartus, Quintus, ſimiles ſunt

Quolibet in Numero: Per A quæ Pluraliter edes.

Neutra habent tres caſus ſimiles in vtroque numero, Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum; qui in Plurali ſemper deſinunt in A : vt Scamnum, cubile, cornu. *Pluraliter,* Scamna, cubilia, cornua.

IIII.

Syncopa Plurali non numquam fit Genitiuo.

Neutra notanda quibus perrarò Syncopa fiet.

Genitiuus Pluralis admittit aliquando Syncopen.

Syncope eſt ablatio litteræ vel ſyllabæ è medio dictionis : vt Cælicolûm, *pro* Cælicolarum; Deûm, *pro* Deorum; Nummûm, *pro* orum.

Neutra rariſſimè omnium admittunt Syncopen.

ANNOTATIONES.

Fit interdũ hæc Syncope in Prima, Secũda, Tertia, & Quarta declinatione.

In Prima, vt in nominibus Patronymicis : vt Dardanidûm, *pro* arum. *Et in Compoſitis ex* Colo *&* Gigno, *vt* Cælicolûm, *pro* arum; Terrigenûm, *pro* terrigenarum.

In Secunda : vt Diuûm, *pro* Diuorum. *Sic* Deûm, Nummûm, Denariûm, Seſtertiûm, *pro* orum. *Item in Adiectiuis,* Magnanimûm, *pro* orum. *Maximè in Diſtributiuis,* Quinûm, Senûm, Septenûm, Denûm, *etiam apud Oratores.*

In Tertia, in nominibus in Ans *&* Ens: Petulantum, *pro* ium; Adoleſcentum, *pro* ium. *Sic* Ciuitatum, vtilitatum, optimatum, locupletum, apum, Quiritum, *&c. pro* ium.

In Quarta: Virg. Quæ gratia currûm, *pro* uum. *Sic* Nurûm, paſſûm, *pro* uum. *Eſt tamen in Quarta rarior.*

DE PRIMA DECLINATIONE.

Terminationes Nominatiui.

Prima dat A s, E s, E fines, & A, flexio; vix AM.

Prima Declinatio habet quinque Terminationes, A, A s, E s, E, *&* AM.

In A ſunt { *Partim Latina, vt* Menſa, Roma, Catilina. / *Partim Græca, vt* Eccleſia, Oſſa, Iphigenia.

In A s, E s, E, *ſunt omnia Græca.*

In { A s, *vt* Andreas, Æneas, Boreas. / E s, *vt* Anchiſes, Priamides, Pſaltes. / E, *vt* Paraſceue, Pentecoſte, Penelope.

In AM *pauciſsima ſunt, eáque peregrina & Hebraica, virorum propria: vt* Adam, Abraham.

Genitiuus & Datiuus.

Æ Patrio, Ternóque: Sed E dat in Es Genitiuum.

Genitiuus & Datiuus ſingulares deſinunt in Æ diphthongum: vt Menſa, menſæ. Andreas, Andreæ. Anchiſes, Anchiſæ, *&c.*

Eſt autem Diphthongus, *(quaſi biſona) geminus vnius ſyllabæ ſonus. & ſunt quinque,* Æ, OE, Au, Eu, *&* Ei.

Græca in E *faciunt Genitiuum in* Es: *vt* Hæc Epitome, huius epitomes, huic epitomæ.

Sic Pentecoſte, Paraſceue, Ode, Lethe, *&c.*

Quibuſdam Datiuus nominum in E *ſine Diphthongo ſcribitur, vt Datiuus ſit Nominatiuo ſimilis.*

Accuſatiuus.

Poſtulat AM Quartus Latius; Sed Gręcus in N fit.

Nomina Latina Primæ declinationis habent AM *in Accuſatiuo: vt* Conuiua, collega, mappa, verruca; *Accuſatiuo* AM.

Accuſa-

Accuſatiuus Græcorum deſinit in litteram N.

A: *vt* Ætna, Oſſa, Iphigenia: *Accuſatiuo* AM, *vel* AN.

As: *vt* Æneas, Elias, Boreas: *Accuſatiuo* AM, *vel* AN.

Es, *&* E, *habent* EN *in Accuſatiuo*: *vt* Anchiſes, en; Muſice, cen; *Accuſatiui verò* Anchiſam, Muſicam, *ſunt à Nominatiuis in* A, Anchiſa, Muſica.

Vocatiuus.

Primo eſt par Quintus: Sed in As, Es, abiiciũt S.

Vocatiuus eſt Nominatiuo ſimilis: *vt* hæc *&* ô Catharina, Penelope, Adam, *&c. Sed in* As, *&* Es *abijciunt* S *in Vocatiuo*: *vt* ô Ænea, Hieremia, Anchiſe, *&c.*

Ablatiuus.

A Sextus donat; Tamen Es atque E retinent E.

Ablatiuus deſinit in A: *vt* ab hac Muſa, Ænea.

Sed in Es, *& in* E, *retinent* E *in Vocatiuo*: *vt* ab hoc Anchiſe, ab hac Penelope.

Sed Ablatiuus Anchiſa, *eſt à Nominatiuo* Anchiſa.

Nominatiuus, & Genitiuus Plurales.

Primus Pluralis fit in Æ: Genitiuus in Arum.

Nominatiuus Pluralis deſinit in Æ *Diphthongum*, *vt* Aula, æ, ara, hara, arrha, *&c.*

Genitiuus Pluralis deſinit in Arum, *vt* Cælicola, arum; Terrigena, arum; *vel* Cælicolûm, terrigenûm, *per Syncopen.*

Datiuus, & Ablatiuus.

Tertius, & Sextus dant Is: Tamen effer in Abus Filia, Mula, Deæ, Liberta, Equa, Nata, Duæ, Ambæ.

Datiuus & Ablatiuus Plurales deſinunt in Is, *vt* his Menſis, mappis.

Octo, vt à Maſculinis diſtinguantur, formant Datiuos & Ablatiuos in Abus, *vt* Filia, filiabus; Dea, deabus, *&c.*

Legimus tamen etiam cùm tollitur ſexus ambiguitas: Filiis, natis, equis. *Porrò* Animabus, Famulabus, *Eccleſiaſticis relinquenda ſunt.*

Accuſatiuus.

Accuſatiuus Pluralis ſemper in A s fit.

Vt has Animas, crumenas, lagenas, ſitulas.

Vocatiuus, & Ablatiuus.

Eſt Primo Quintus ſimilis, Ternóque Latinus.

Vocatiuus Pluralis eſt Nominatiuo ſimilis: vt hæ Muſæ, ô Muſæ.

Ablatiuus eſt ſimilis Datiuo: vt his Muſis, ab his Muſis.

ANNOTATIONES.

De caſuum anomalia.

Nomina quædam Primæ declinationis formabant olim, Græcorum more, Genitiuum in As. *Ennius,* Dux ipſe vias. *Liu. Andron.* Filius Latonas. *Næuius,* Filij terras. *Virg.* Nihil ipſe nec auras, nec ſonitus memor.

Sed caſus iſte priſcus eſt, nec pueris vſurpandus, niſi in dictione Familia, *vt* Pater familias, mater familias, filius familias, *&c. quæ iam vſu doctorum recepta ſunt.*

Legitur tamen Pater, *&* Patres familiæ, *&* familiarum, *apud Cæſarem, Salluſtium, M. Brutum, De officiis, &c.*

Poëtæ prætereà Diphthongum Æ. Genitiui caſus per diæreſin aliquando diuiſerunt in Ai. *Virgilius,*

Aulai in medio libabant pocula Bacchi.

Sic Aurai, aquai, pictai, *pro* Auræ, aquæ, *&c.*

Martialis, Terrai frugiferai.

Lucretius, Animai, gelidai, aquai.

Ennius, Albai Rex longai, *inquit.*

Lege, ſi libet, Quintilianum lib. I. *cap.* 7.

Sed vt Genitiuus in As *Græcanicus eſt, ita hic Poëticus, & Archaiſmum redolens, parciúſque, niſi in opere fortaſſis magno, à nobis vſurpandus eſt.*

Obſeruandum prætereà Græca nomina in Es *&* E, *à Latinis non nunquam verti in* A, *& Latina tum forma declinari.*

Es, *vt* Anchiſes, *vel* a, Cometes, Planetes, *&c. vel* a.

E, *vt* Helene, *vel* a. *Sic* Nymphe, epitome, *&c. vel* a.

Et pleraque artium nomina, Grammatice, Dialectice, *&c. vel* a.

Plura-

Pluraliter omnia ſequuntur formam Latinorum: vt
Pluraliter, Epitomæ, arum, is, as, æ, is.

In Am, *quamuis Gracè & Hebraicè indeclinabilia ſint; quidam tamē tamquam à Nominatiuis in* As, Adas, Abrahas, *declinant in Genitiuo & Datiuo,* Adæ, Abrahæ; *reliqui caſus ſunt Nominatiuo ſimiles; & hinc diſtichon:*

Nomina in A M dant Æ, Genitiuis atq. Datiuis.
Sed caſus reliquos ſimiles Primo eſſe memento.

Sed hic puer admonendus, vocabula Hebræa, *vel alterius barbaræ & peregrinæ linguæ, à Latinis rarò declinari, niſi Latina donentur terminatione, cuiuſmodi ſunt* Adamus, Abrahamus, Iacobus, Ioſephus, Iobus, Abelus, Gabrielus, *&c. De his plura in* Heteroclitis, *vbi agemus de caſu deficientibus.*

DE SECVNDA DECLINATIONE.

Terminationes Nominatiui.

Vult Er, Ir, Vr, vel Vs, Vm, fines retinere
Secunda.
Græcorum fines, flexúmque docet Scholiaſtes.

Secunda Declinatio habet quinque terminationes Latinas, videlicet, Er, Ir, Vr, Vs, *&* Vm.

In Er *Latina ſunt, vt* Puer. *& non nulla Græca, vt* Menander, *&c.*

In Ir, *vnicum eſt: vt* Vir *cum compoſitis,* Leuir, Treuir, *&c.*

In Vr, *etiam vnicum, vt* Satur, a, um. *Adiectiuum.*

In Vs, *partim Latina ſunt, partim Græca,* Dominus, Ptolemæus.

In Vm, *tum Latina, tum Græca,* Templum, Euangelium.

Sunt etiam quinque Terminationes nominum tantùm Græcorum in hac Secunda declinatione; ſed cùm talium declinatio coniuncta ſit cum aliqua difficultate, nec ſtudioſis ante lectionem Poëtarum magnopere neceſſaria, reiecimus eam ad infrà ſcriptas Annotationes, pueris tum primùm proponendas, cùm Præcepta huius Secundi libri magis neceſſaria fuerint bene cognita.

Geni-

Genitiuus.

I Genitiuus habet, Recto pariſyllabus ipſi.

Genitiuus deſinit in I, *vt* Magiſter, magiſtri; ager, agri. *Et numero ſyllabarum Nominatiuo æqualis eſt, quod dicunt Grammatici, Genitiuus non creſcit: vt* Ventus, venti; Auſter, auſtri; templum, templi, *&c.*

Genitiuo creſcentia.

Nomina in I R, velut V R, creſcunt; Quibus hæc in E R addas
Preſbyter, atque Puer, Socer, ac Gener, Exter, Adulter,
Et Miſer, atque Later, Proſper, Dexter, Tener, Aſper.
Mulciber & Gibber: Verbiſq; Fero, & Gero nata.

Nomina in Ir, Vr, *& pauca in* Er, *creſcunt in Genitiuo, hoc eſt, habent plures ſyllabas in Genitiuo quàm Nominatiuo: vt* Vir, viri; Satur, ſaturi; Presbyter, presbyteri, *&c.*

Creſcunt etiam quæ formantur à Verbis Fero, *&* Gero: *vt* Lucifer, furcifer; Armiger, clauiger.

Pauca variant Genitiuos: Dexter, eri; aſper, eri. *& apud Poëtas,* Dextri, aſpri, *per Syncopen.*

Mulciber, Mulciberi, *vel* Mulcibri; *aut potius per Tertiam declinationem*, Mulciberis, *&* Mulcibris.

Gibber, *id eſt, gibbus, vel gibboſus; nunc Subſtantiuum, nunc Adiectiuum eſt, vſitatè habet* Gibberi *in Genitiuo.*

Liber, *pro Baccho, nomen proprium; aut pro ingenuo Adiectiuum,* Liberi *habet in Genitiuo: ſed pro codice*, Liber, libri, *non creſcit.*

Iber, Iberis, *penultima longa, Tertiæ declinationis: vel* Iberus, ri, *id eſt, Hiſpanus. Quidam flectunt etiam per Secundam declinationem*, Iber, Iberi, *penultima longa. Hinc* Celtiber, Celtiberi, *vel* Celtibêris, *penultima etiam producta.*

Veſper,

Veſper, veſperis, *Tertiæ declinationis. vel* Veſperus, veſperi, *Græcè* Heſperos. *aut* Veſpera, veſperæ.

Verſiculus.

Veſper erit Ternæ: ſed Veſperus eſto Secundæ.

Genitiuus in IVS.

Hæc IVS ambiguum dant. Neuter, Vter, ſociiq.
Atque Vnus, Totus, Solus; ſic Nullus, & Vllus.
Eſt breuis Alterius Patrius, ſed longus Alîus.
Iſta per I Ternum formant Pronominis inſtar.

Pauca quædam Adiectiua habent Ius *in Genitiuo, penultima modò breui, modò longa, in Carmine, ſed in proſa ſemper longa. Et* I *in Datiuo, more Pronominum Secundæ declinationis. Vt,* Vnus, a, um, *Genitiuo* vnius, *Datiuo* vni.

Vter, vtrius, vtri. Neuter, neutrius, neutri.

Sociiq. *id eſt; Sic cetera ab* Vter *compoſita, formant Genitiuum: vt* Vterque, vteruis, vterlibet.

Excipiuntur à regula duo.

Alter, alterius, *penultima ſemper breui.*

Et Alius, *Genitiuo* alîus, *penultima longa.*

Sed Datiuo Alij, *penultima correpta.*

Datiuus, & Ablatiuus.

Tertius & Sextus formantur in O tibi caſus.

Datiuus & Ablatiuus deſinunt in O: *vt* Puer, puero; Vir, viro; Dominus, domino.

Accuſatiuus.

Accuſatiuus numeri anterioris in VM fit.

Accuſatiuus Singularis deſinit in VM: *vt* Dominus, dominum; Magiſter, magiſtrum, *&c.*

Vocatiuus.

Eſt Primo Quintus ſimilis; Tamen VS dat E Quinto.
Nomen IVS Propriũ formabit in I tibi Quintũ.

Vocati-

Vocatiuus eſt ſimilis Nominatiuo, Hic Magiſter, vir, ſatur, templum; ô Magiſter, vir, ſatur, templum.

Nomina in Vs *habent* E *in Vocatiuo*, *vt* ô Domine, ô tabellarie, ſocie, nuncie, egregie, *&c.*

Propria virorum in Ius, *habent* I *in Vocatiuo: vt* Antonius, ô Antoni; Virgilius, li; Mercurius. ri; *Accentu acuto in penult.*

Sic Cai Caius *habet*, Pompeius *dicito* Pompei.

Filius ô fili; Deus, ô Deus, haud Dee profer.

Dant E vel V s Quinto, Fluuius, Populus, Chorus, Agnus.

Filius, *licet Appellatiuum*, *habet* Fili *in Vocatiuo.*

Deus *verò habet* ô Deus, *non* Dee.

Quatuor vel quinque habent Vs, *vel* E *in Vocatiuo*, *vt* Fluuius, us, *vel* e; populus, us, *vel* e: *quibus recentiores* Chorus, *&* Agnus *addiderunt*, *& non nulli* Lucus.

Sed Vocatiui in Vs *magis ſunt Poëtici, quàm Oratorij.*

Populus *arbor habet tantummodo* Popule *Quinto.*

Nominatiuus & Genitiuus Plurales.

Primus Pluralis fit in I: Genitiuus in Orum.

Nominatiuus pluralis deſinit in I, *vt* hi Domini, magiſtri, viri, *&c.*

Et Vocatiuus pluralis eſt Nominatiuo ſimilis, *vt* hi Domini, ô Domini.

Genitiuus pluralis deſinit in Orum, *vt* horum Dominorum, magiſtrorum, virorum, *&c.*

Datiuus, Ablatiuus, & Accuſatiuus Plurales.

Tertius I s poſcit cum Sexto. Quartus in O s fit.

Datiuus & Ablatiuus plurales deſinunt in Is, *vt* his Dominis, magiſtris, viris, templis, *&c.*

Accuſatiuus pluralis exit in Os, *vt* hos Dominos, magiſtros, viros, *&c.*

Sed obſeruent hic pueri, quòd Neutra habent tres caſus ſimiles,

Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum, qui in Plurali in A *ſemper exeunt, vt diximus ſuperiùs in Tertia regula generali.*

Tria porrò ſunt, quæ à cæterorum analogia omnium maximè receſſerunt, Deus, Ambo, *&* Duo, *quæ hoc modo declinantur.*

Sing.	Deus,	Dei,	Deo,	Deum,	Deus,	Deo.
Plur.	Dei,	Deorum,	Deis,	Deos,	Dei,	Deis.
	Dij,	Deûm,	Diis,		Dij,	Diis.
	Di,		Dis,		Di,	Dis.

Ambo, *&* Duo *Dualis ſunt numeri, ſingulari numero carentia.*

Ambo,	Duo,	orum,	obus,	os,	o,	obus.
Ambæ,	Duæ,	arum,	abus,	as,	æ,	abus.
Ambo.	Duo.	orum,	obus,	o,	o,	obus.

In Genitiuo plurali Maſculini generis, & interdum, ſed rarò, Neutri generis legitur etiam Duûm, *pro* orum, *per Syncopen.*

Et in Accuſatiuo Maſculini generis Ambo, Duo, *pro* os, *Poëticum eſt.*

Annotationes.

De Caſuum quorundam varietate.

Neuter, *Genitiuo* Neutrius, *atque etiam* Neutri, *cùm dicimus nomen aliquod eſſe Neutri generis, quo modo etiã Varro, & Probus nobiliſſimi Grammatici locuti ſunt.*

Quin etiam veteres omnia illa nomina quæ in Ius *formant* Genitiuum, *declinarunt olim iuxta analogiam nominum Secundæ inflexionis. Vnde apud Ciceronem, pro M. Tullio, legimus* Vnæ rei, *pro* vnius. *Apud Terentium inuenies Datiuos,* Totæ, Solæ, Alteræ; *apud Gell.* Aliæ; *pro,* Toti, ſoli, alteri, *&c.*

Vnus, a, um, *caret Plurali, niſi iungatur dictionibus ſingulari carentibus, vt* Vnæ litteræ, Vna mœnia. *Salluſt.* Vnæ atque alteræ ſcalæ comminutæ ſunt. *Sed* Vni homines, vnæ epiſtolæ, *non rectè dicitur.*

Nomina in Ius *&* Ium *finita, alterum* I *Genitiui interdum apud Poëtas per Apocopen abijciunt. Iuuenalis,* Antoni gladios; *pro* Antonij. *Et apud Virgilium,* Cura peculi; Pauperis & tuguri; Ignobilis oti; *pro* pecu-lij, tugurij, otij. *Sic idem* Vrbem Pataui, *pro* Patauij.

Quæ litteram V *in vltima ſyllaba duplicant, apud Comicos poſterius ſæpè in* O *ſolent cõuertere: vt* Hic ſeruos, *pro* ſeruus. Hunc ſeruom, *pro* ſeruũ. *Sic* Æquom eſt, *pro* æquum eſt. Volt, *pro* vult, Volgo, *pro* vulgo, *&c.*

Veteres

Veteres ô Mercurie, Valerie, Virgilie *, atque hoc genus alia extulerunt in Vocatiuo. Iuniores autem gaudentes breuitate, per extremæ ſyllabæ abſciſſionem ,* Mercuri, Valeri, Virgili, *ſeruato accentu prioris Vocatiui, licet in ſyllaba breui, protulerunt.*

Vocatiuos in Ai , *&* Ei , *nunc monoſyllabos, nunc diſſyllabos faciunt* Poëtæ, *vt* Caius, Cai ; Pompeius, Pompei, *&c.*

De Græcorum Anomalia & varietate.

Latini in Græcis Græcorum caſus plerumque retinent. Huiuſmodi ſunt Nominatiui Samos, Pathmos, Rhodos, Leſbos, Abydos, Arctos, Diametros, Ilion, *&c. pro* Samus, Pathmus, *&c.* Ilium.

Huiuſmodi quoque ſunt Genitiui Orpheos, Androgeo, *&c. pro* ei.

Item Datiuus Orphei, *pro* Orpheo.

Accuſatiuus Orphea, *&* Orpheon, Pergamon, *pro* um.

Vocatiuus Orpheu, *pro* Orphee. Thymbre, *pro* Thymber.

Genitiuus Pluralis, Cimmerion, *pro* orum; Georgicon, *pro* orum.

Accuſatiuus Theſeas, *pro* Theſeos, *&c.*

Sed vt hæc Græcorum in declinando varietas faciliùs à rudibus percipiatur, explicemus nunc eam per ſingulos fines.

Nomina in Eus, velut Vs, On, & Os, Græcá eſſe fatere.

Secunda Græcorum nominum declinatio habet apud Latinos quinque terminationes, ſcilicet Eus, Vs *longum,* Os *longum,* Os *breue, &* On.

Eus : Orpheus, Tydeus, Theſeus, *& alia multa.*

Vs *longum : vt* Panthus. *huiuſmodi pauca ſunt.*

Os *longum: vt* Apollos, Androgeos ; *& pauca alia.*

Os *breue : vt* Papyros, Diphthongos, Methodos, *&c.*

On : *vt* Ilion, Euangelion, Enchiridion, *& multa alia.*

Nomina in Eus *à Latinis variè declinantur. Sed hæc ſequens declinandi forma eſt omnium maximè vſurpata.*

Eus , ei eos , eo, eum ea , eu, eo.

Nominatiuus deſinit in Eus *monoſyllabum , & interdum in* ëus *diſſyllabum.*

Genitiuus Latinè deſinit in ëi *duarum ſyllabarum , vel Græcè in* Eos. *Poëticè verò Genitiuus* ëi *interdum contrahitur per Synæreſin in vnam ſyllabam, ſeu antiquam Diphthongum* Ei, *vel Monophthongum* I : *vt* Orpheus, *Genitiuo* ei; *vel* eos ; *per tres ſyllabas ; vel* Orphei , *aut* Orphi , *per duas ſyllabas.*

Horatius

Horatius in Odis: Laborioſi remiges Vlyſſei.
Idem, Heu peruicacis ad pedes Achillei.
Ouidius, Iniuria Theſei, } *per Synæreſin.*
Virgilius, Aiacis Oïlei,
Idem, Duri miles Vlyſſi.
Idem, Exuuias indutus Achilli.

Vlyſſei, Achillei, *ſunt à Nominatiuis in* Eus. *Nam quæ in* Es *exeunt, olim in* Eus *exibant. Sic olim* Moſeus, *Genitiuo* Moſeos, *& per contractionem* Moſi; *cùm ſit alioqui Tertiæ declinationis* Moyſes, *vel* Moſes, is, i, em, es, e.

Datiuus Nominum in Eus *definit non numquam in* Ei *contractum ſeu monoſyllabum.*
Virg. Orphei Calliopeia, Lino formoſus Apollo.
Idem, Inferias Orphei, Lethæa papauera mittes.

Accuſatiuus exit in Eum, *vel* Ea, *penultima ferè breui.*
Virgilius, Antea Sergeſtúmque videt, *&c.*
Interdum penultima longa.
Virg. Ilionea petit dextra.

Eſt vbi Accuſatiuus definat in Eon, *penultima breui.*
Ouid. Strymoniæ matres Orpheon eſſe ratæ.
Sed eſt rariſſimum.

Sic Accuſatiuus Pluralis legitur in Eas *correptum.*
Quis fidos Theſeas odit?

Græca in ûs *longum pauca ſunt, & Græcè in* ους *exeunt, ſunt omnia Propria, & Maſculina.*

In Accuſatiuo habent Vm, *vel* On.

In Vocatiuo S *littera abiecta, habent* u.
Exemplum eſt Panthus. *In ceteris ſequuntur analogiam.*

Quæ verò in Vs *breue definunt, vt* Nicolaus, Menelaus, Tropus, Papyrus, Diphthongus, Methodus, *&c. habent etiam in Accuſatiuo* Vm *vel* On. *In ceteris ſequuntur regulas Latinorum.*

In Os *breue vertuntur ferè Latinè in* Vs, *vt* Tropos, typos, papyros, eremos, *&c. Latinè*, Tropus, typus, papyrus, *&c.*

In Os *longum, ſcribuntur à Græcis per ω mega, & Attica forma declinantur, hoc modo:*
Androgeos, ei *vel* eo, eo, eo, *vel* eon, eos, eo.
Sic Apollos, Athos, *& pauca alia.*

In On *Latinis in* Vm *vertuntur, & Neutrorum ſequuntur inflexionem, vt* Ilion, Euangelion, Enchiridion, Encomion, *&c.*

DE TERTIA DECLINATIONE.

Terminationes Nominatiui.

Tertia per multos dat Declinatio fines.

Tertia Declinatio multas habet terminationes.
Litteræ verò terminantes ſunt duodecim.
Vocales quatuor, A, E, I, O.
Conſonantes octo, C, D, L, N, R, S, T, X.

Eſt verò hæc Tertia declinatio omnium difficillima.
In primis, Genitiuus, Accuſatiuus, & Ablatiuus Singulares, & Genitiuus Pluralis, maiorem requirunt obſeruationem: in quibus rectè cognoſcendis omnium maximè pueris elaborandum eſt.

Genitiuus.

Is Patrius Romanus habet: Sed Græcus Os, aut Vs.

Genitiuus Singularis deſinit ſemper Latinè in Is: *vt* Sermo, ſermonis; Sedes, ſedis; Cubile, cubilis.

Genitiuus Græcorum ſæpè deſinit in Os, *vt* Pallas, adis, *vel* ados. *Et aliquando in* Vs, *vt* Dido, Didus; Echo, Echus, *&c.*

Regulæ Speciales de Genitiuo.

A.

Flecte in A, quod Ternæ eſt per Atis, vel atos, Genitiuo.

Nomina in A *Tertiæ declinationis habent* Atis, *vel Græcè* atos *in Genitiuo, penultima breui: vt* Dogma, dogmatis, *vel Græco more*, atos. *Hæc enim & Græca ſunt, & omnia deſinũt in* Ma, *vt* Aroma, Ænigma, Poëma, Paradigma, Epigramma, *&c.*

Sunt tamen in Ma *etiam non nullæ Primæ declinationis, vt* Pal-

Palmá, Dama, Trama. *etiam quædam Græca*, Drachma, mæ; Fama, mæ, *&c.*

E.

Neutra in E cõuertunt E per I s. ſic flecte Cubile.

Neutra in E *mutant* E *in* Is *in Genitiuo: vt* Mare, maris; rete, cubile, ouile, bouile, equile, *&c.*

Sunt in E *non nulla indeclinabilia*, Gauſape, Soracte, Præneſte, Reate, Cære, Nepete. *Item* Cepe, Cete, Tempe.

I.

Græca in I, flecte per I s vel I o s. Ceu Gummi, Sinapi.

Græca in I *habent* Is, *aut Græcè* Ios, *vel* Eos *in Genitiuo, vt* Hoc Sinapi, Gummi, *Genitiuo* Is, Ios, *vel* Eos; *Vel* hæc Sinapis, Gummis, *Genitiuo* Is. *Sic* Æpy, *yos*; Moly, *yos*; Miſy, yos.

O.

O produc ônis, velut Harpago, & Vnedo, Sermo.

In O *producũt* ônis *in Genitiuo, vt* Harpago, harpagonis, *&c.*

Corripe quæ Gentem ſignant; Burgundio pręter.

Enis adoptarunt Anio, Nerio; Caro carnis.

Gentilia in O *corripiunt* onis, *vt* Saxo, Teuto, Brito, Seno, Vangio, Macedo; *præter* Burgundio, *quod volũt* O *producere.*

Anio, Anienis; Nerio, Nerienis; *à Nominatiuis in* En *fortaſſis, nunc exoletis.*

Do, Go.

Dant Inis in D o, G o, Muliebria: Et Ordo, Cupido.

Sic Cardo, Margo. Sic Turbo, Homo, Nemo, & Apollo.

Feminina in Do & Go, *cum paucis aliis*, *habent* Inis *breue in Genitiuo, vt* Grando, arundo, hirundo: Imago, ſartago, virgo, *&c.*

Item hæc, Ordo, Cupido, *pro Deo & pro cupiditate.* Cardo, margo, *&c.* Turbo, inis, *pro vento.* Turbo, onis, *eſt proprium nomen gladiatoris.*

O Græcum variato modis his Tiro duobus.

Græca Feminina in ω mega finita, duobus modis declinantur.

Latinè,	O,	onis,	oni,	onem,	o,	one.
Græcè,	O,	us,	o,	o,	o,	o.

Talia ſunt Dido, Sappho, Clio, atque Calypſo,
Alectô, Clotho, Manto, Calliſto, Eratoque.

C.

Halec halecis, Lac lactis ſola leguntur.

Halec, halecis; Lac, lactis, *ab antiquo Nominatiuo* Lacte. *Vtrumque caret Plurali. nam Plurale* haleces, *eſt ab* Halex. *Plurale verò* Lactes *Femininum eſt, & aliud ſignificat.*

D.

Idis habet vel Idis Dauid; Bogudis Bogud effert.

Dauid *habet* Dauidis *in Genitiuo, pænultima communi, hoc eſt, longa vel breui, à Nominatiuo* Dauides.

Sic Bogud, Bogudis, *pænultima breui, à Nominatiuo* Bogudes. *Ambo peregrina ſunt, ideóque natura indeclinabilia.*

AL, EL, IL, OL, VL.

Maſculeũ AL dat alis: Neutrũ formatur in âlis.
EL êlis, Fel, Mel geminant ll. Sol dato Solis.
Il dat ilis: Sic VL dat ulis curtum Genitiuo.

In Al *Maſculina corripiunt* Alis, *vt* Hannibal, Aſdrubal, Adherbal, Sal, *&c.*

Neutra verò producunt Alis, *vt* Animal, tribunal, vectigal.

In El *&* Ol *pænultimam Genitiui producunt, vt* Michaël, Daniel, Sol, ſolis. *Duo* ll, *geminant,* Fel, fellis; Mel, mellis.

In Il, *&* Vl, *pænultimam corripiunt, vt* Vigil, pugil, præſul, exſul, Saul, Saulis, *per tres ſyllabas, pænultima ferè longa.*

An, En, In.

An ânis; velut, En ênis; ſic In petit înis.
En dat inis Neutrũ: cui iunges Maſcula quædã.
Vt Pecten, Flamen, Cano nata: At Hymen hymenis dat.

In An, En, In, *aſſumunt* Is *in Genitiuo, penultima longa.*
An: *vt* Titan, titanis, *vel* titanos. Pan, Pæan, *&c.*
En: *vt* Ren, renis; Lien, lichen, ſplen, Siren, Trœzen, Attagen.
In: *vt* Delphin, inis, *vel* inos. Eleuſin, Salamin.

In En *Neutra corripiunt* Inis: Nomen, inis. Lumen, fulmen, flamen.

Item hæc Maſculina, Pecten, Flamen *pro Sacerdote.*
Et Compoſita à Cano, Tibîcen, tubicen, fidicen, lyricen, *&c.*
Hymen, hymenis, *penultima breui; ſed Obliqui Latinis non ſunt in vſu.*

On.

On ônis longũ; Vel onis breue; Vel capit ontis.

In On, *quædam producunt* Onis, *quædam corripiunt, & quædam habent* Ontis *in Genitiuo, vt hæc pauca exempla conteſtantur:*

Dant ônis *longum*, Babylon, Salomon, Simeonque.
Dant breue onis, Sindon, Lacedæmon, ac Agamemnon.
Ontis *habent* Scazon, Phaëthon, Acheron, & Horizon.

Annotationes.

In On, *quoniam omnia Græca ſunt, abſolutior eorum cognitio à Græcis petenda relinquitur; in eorum tamen gratiam qui Græcè non norunt, adiiciemus hîc aliquot nomina in* On, *quæ* Onis *vel corripiunt, vel producunt, vel habent* Ontis *in Genitiuo.*

Onis *corripiunt,* Actæon, Alcyon, Amazon, Amphion, Canon, Dæmon, Gnomon, Gorgon, Ixion, Iaſon, Icon, Lycaon, Machaon, Memnon, Palæmon, Pandion, Philæmon, Sarpedon, Sindon, Strymon, *&c.*

Onis *producunt*, Abſalon, AEgon, Agon, Ancon, Babylon, Corydon, Cithæron, Damon, Deucalion, Dion, Dracon, Endymion, Gedeon, Helicon, Lacon, Python, Salomon, Samſon, Sidon, Simon, Sinon, Solon, Triton, Zenon.

Orion, Orionis, *penultima indifferenti legitur.*

Ontis *habent* Charon, Demophon, Laocoon, Laomedon, Phaëthon, Phlegethon, Stilbon, Xenophon, *& alia plura, quæ vel vſu diſcenda ſunt, vel petenda à Græcis.*

AR.

Maſculeum AR dat aris; Neutrũ formatur in âris.
Corripiunt Bacchar, Nectar, Par, nata, Iubarque.
Hepar atis. Nar Naris habet; Sed Far dato farris.

Maſculina in Ar *corripiunt* aris, *vt* Cæſar, Gaſpar, Balthaſar, Bomilcar, Amilcar; *ſic* Lar, *niſi ſit viri proprium.* Nar, Naris *producit.*

Neutra producunt âris, Calcar, cochlear, exemplar, puluinar. *Sed* Bacchar, Iubar, Nectar, *&* Par *cum compoſitis corripiunt* aris. *Et* Hepar, hepatis, *vel* hepatos *facit.*

ER.

ER dat eris; Sed Ver, & Iber, cum Celtiber êris.

Nomina in Er *corripiunt* eris *in Genitiuo, vt* Aër, aëris; Mulier, mulieris. *Sic* Agger, anſer, carcer, acer *Subſtantiuum*, celer, *&c.*

Excipiuntur tria quæ êris *producunt*, Ver, Iber, *&* Celtiber, *quod eſt etiam Secundæ declinationis.*

Ter Tris dat Latium; Lateris Later excipiatur.
Format Iter itineris; Iouis optat Iuppiter ipſe.

In Ter *Latina habent* tris *in Genitiuo, vt* Frater, venter, vter, accipiter, linter, campeſter, ſilueſter, *&c.*

Excipiuntur tria, Later, eris, *penultima breui*, Iter, itineris, *ab antiquo Nominatiuo* Iter. *ſic* Iupiter, Iouis, *ab antiquo & inuſitato Nominatiuo* Iouis.

Ter

Ter têris longũ dant Græca;Sed Ætheris,Æther,
Et Pater & Mater per tris formant Genitiuum.

In Ter *Græca producunt* êris *in Genitiuo, vt* Crater, crateris; Character,teris; *ſic* Clyſter, Soter, Stater, Panther.

Excipiuntur & hic tria, Pater, *&* Mater, *quæ habent* tris *in Genitiuo, &* Æther, ætheris, *penultima breui.*

Mobile Ber dat bris; Veluti cum prole ſua Imber.
Puber & Vber eris: Cer Mobile cris dat; vt Acer.

Adiectiua in Ber *habent* bris *in Genitiuo, vt* Celeber, celebris; Saluber, ſalubris, *&c.*

Sic Imber *cum compoſitis,* September, October, Nouember, December.

Puber *tamen &* Vber *habent* eris, *penultima breui.*

Adiectiua in Cer *habent* cris *in Genitiuo, vt* Alacer, Volucer. *ſic* Acer, acris, *Adiectiuum, ſed Subſtantiuum* aceris *habet.*

Mediocer *&* Paluſter *flectuntur rectius ſub duabus vocibus,* Is, *&* E.

IR, & YR.

IR dat iris curtum: Sic YR vel yris vel yros dat.

In Ir, iris *habent, penultima breui, vt* Gadir, *dictio Punica,* Gadiris. *ſic* Martyr, yris, *vel* yros, *Græcum, ſed Latinis vſitatum. Hinc compoſitum* Protomartyr. Hir *eſt indeclinabile.*

OR.

Oris in OR Latium producit. Corripe Græcum.
Adde Æquor, Marmor, Memor, Arbor, Cor dato cordis.
A Decus & Corpus per oris breue flectimus orta.
Oris Ador vel oris, niſi malis Aciton eſſe.

Latina in Or *producũt* oris, *vt* Amor, color, concolor, diſcolor. *Sic Comparatiua,* Doctior, fortior, melior.

Græca in Or *corripiunt* oris, *vt* Hector, Neſtor, Stentor, Caſtor, Rhetor.

Oris *corripiunt etiam quæ à* Decus *&* Corpus *componuntur, vt* Bicorpor, Tricorpor. *Sic* Dedecor, indecor. *Sed Nominatiui ſingulares non ſunt in vſu.*

Ador, adoris, *apud priſcos penultima communi. Nunc Obliqui vix reperiuntur.*

V R.

V R dat ûris. Fur atque Trifur ducuntur in ûris.
Præbet oris Iecur atque Femur; ſic Robur, Eburq́.

In Vr uris *corripiunt, vt* Guttur, murmur, ſulfur, Tibur, Anxur, *&c.*

Duo producunt ûris, Fur, *&* Trifur.

Quatuor corripiunt oris *in Genitiuo:* Iecur, femur, robur, ebur. *Plinius ferè* Iecinoris *dicit ab antiquo Nominatiuo* Iecinus. *apud quem tamen alij* Iocinoris, *alij* Iocineris *legunt.*

In A s *Latina.*

A s âtis longum: Sed Anas anatis breue format.
Mas maris. A s aſſis. Vas hoc vaſis. Vadis, hic vas.

Latina in As *producunt* atis, *vt* Veritas, Æquitas, Caſtitas, Mæcenas, Primas, Aquinas, Malinas, Atrebas. *Sic* Abbas, abbatis, *cum vſu Latinorum magis conſentit quàm* Abbas, abbæ.

Anas, anatis, *penultima breui.* Mas, maris; As, aſſis.
Hic Vas, vadis, *id eſt, ſponſor.* *Sed* hoc Vas, vaſis, *pro receptaculo.*

In A s *Græca.*

Maſcula Græca quidẽ formabunt Antis & antos;
Sed Muliebria Adis vel ados: quibus additur Arcas.

Græca in As *Maſculina, habent* antis *vel* antos *in Genitiuo, vt* Gigas, Elephas, Calchas, Atlas, Adamas, Acragas: *&* Pallas, *pro Euandri filio.*

Græca in As *Feminina, faciunt* adis *vel* ados, *vt* Lampas, Ilias,

Ilias, Olympias, Monas, Trias, Hebdomas, Decas, Chilias, *&c. Et* Pallas *pro Mineruа. Item* Arcas, Arcadis, *vel* dos. Ceras, Ceradis, *vel* dos. Orcas, Hyas, Pleias, adis *vel* ados, *ſæpius pluraliter vſurpantur.*

Es.

Es mutatur in Is, velut Herodes, Diomedes.
Sic Pubes pubis: Sed Puber puberis effert.
Æs, æris. Cererı́ſque Ceres, formare notandum.

Nomina in Es, *mutant* Es *in* Is *in Genitiuo: vt* Moſes, Ioannes, Ariſtoteles, Hercules, Vlyſſes, *&c.* Vates, Verres. *& multa Feminini generis*, Fames, cædes, ſedes, clades, nubes, *&c. Sic* Hippomanes, Cacoëthes, *Neutri generis.*

Pubes, pubis, *vel* Puber, puberis; *ſic* Impubes, *vel* Impuber, eris. *Vel* Hic & hæc Impubis, & hoc Impube, *Genitiuo* impuberis *vſitatius, quàm* impubis.

Æs, æris *habet in Genitiuo, &* Ceres, Cereris.

Dant Edis longum, Præs, Merces; iũgitur Heres.
Pes dat Edis curtum Patrio, quod Nata ſequũtur.
Quod gignit Sedeo dat Idis, velut Obſidis Obſes.

Edis *producunt*, Præs, merces, heres.

Edis *corripiunt*, Pes, *& eius Compoſita*, Bipes, tripes, quadrupes, *&c.*

Idis *corripiunt quæ formantur à Verbo* Sedeo: Obſes, præſes, deſes, reſes.

Etis producunt Locuples, Manſuesq́ue, Quiesq́.
His adiungantur quoq. plurima nomina Græca.
Etis & Is formant Hermes, Thaléſque, Daréſq.

Latina quædam & plurima Græca producunt Etis.

Latina, Locuples, Manſues, Quies. *Sic* Inquies *pro inquieto. &* Requies, *Accuſatiuo* Requietem, *& vſitatius* Requiem.

Græca, Lebes, magnes, tapes, Cres, Cures, Agnes; *quod legitur etiam* Agna, Agnæ, *&* Agne, Agnes, *per Primam declinationem.*

Is *&* Etis *habent Græcorũ quædam propria*, Chremes, mis, *&* metis. *Sic* Dares, Hermes, Laches, Thales, *&c.*

Format Etis correptum Aries, Paries, Abiesque.
Indiges, Interpres, Teres, adde Segeſq., Tegeſq.
Perpes, Hebes, Præpes; Patriũ Bes beſſis adoptat.

Hæc vndecim habent Etis, *penultima breui.*

Bes, beſſis *habet in Genitiuo; vel* hic Beſſis, huius beſſis.

Cetera Maſculei aut generis Cõmunis Itis dant.

Talia ſunt Trames, Palmes, cum Limite, Ceſpes,
Et Fomes, Termes, Gurges, cum Stipite, Poples,
Miles, Eques, Pedes, & Veles, Comes, atque Satelles,
Cocles, & Hoſpes, & Antiſtes, cum Diuite, Soſpes,
Sic Ames, Merges, Tudes, Ales, iunge Superſtes.

Cetera de quibus iam dictum non eſt, habent Itis *correptum in Genitiuo, eáq; ſunt ferè Maſculini vel Communis generis. Et quatuor Adiectiua*, Diues, ſoſpes, ſuperſtes, *&* ales *tum Adiectiuum, tum Subſtantiuum.*

Quibus adduntur tria, de quorum genere Grammatici certãt, & adhuc ſub iudice lis eſt, Ames, Tudes, *non nullis Maſculina, &* Merges, itis, *Deſpauterio Femininum.*

In Is *Latina.*

Is Latium Primo ſimilem format Genitiuum.
Gignit Eris Puluis, Cucumiſq., Vomiſq., Ciniſq.
Pollis Inis, ſic Sanguis Inis. caue iungere prolem.

Latina in Is *habent Genitiuum Nominatiuo ſimilem: vt* Auis, ouis, piſcis: Fortis, mediocris, paluſtris.

Eris *corripiunt quatuor, quæ olim in* Er *exibant*, Cinis, Puluis, Cucumis, & Vomis, *quod nunc vſitatius in* Er *deſinit.*

A Cucumis *legitur Datiuus, & Ablatiuus* Cucumi, *& Accuſatiuus* Cucumim.

Duo habent Inis *correptum*, Pollis, *aut rectius* Pollen. *Et* Sanguis, ſanguinis, *quia veteres etiam* Sanguen, inis, *dixerunt.* Exſanguis *verò & hoc* Exſangue, *habet Genitiuum Nominatiuo ſimilem.*

Pro galea Caſſis dat Idis, Cuſpíſque, Lapíſque.
Itis amant longum Dis, Lis, Samníſque, Quiríſq.
Glis format gliris; Semis ſemiſſis habebit.

Tria corripiunt Idis, Lapis, Cuſpis, *&* Caſſis *pro galea; quæ &* Caſſida, dæ, *dicitur: nam pro reti format Genitiuum Nominatiuo ſimilem.*

Et ſæpiùs legitur in Plurali Caſſes, caſſium, *&c.*

Itis *quatuor producunt*, Dis, Lis, Samnis, *&* Quiris.

Glis. gliris *habet*, *&* Semis, ſemiſſis, *pro pondere.*

Pro dimidio Semi *dicitur*, *& non declinatur.*

In Is *Græca.*

Multa Is, Ios, vel Eos Genitiuũ Græca receptant.

Græca in Is *habent plerumque Genitiuum Nominatiuo ſimilem, vel more Græco* Ios, *vel* Eos *in Genitiuo, vt* Hæreſis, ſis, ſios, *vel potiùs* ſeos.

Talia ſunt Lexis, Polis, atque Baſis, Paracleſis,
Et Nemeſis, Metamorphoſis, Geneſiſque, Poëſis,
Proſtheſis, Ellipſis, Syntaxis, tale Prolepſis.

Multa petunt quoque Idis vel Idos, ceu Pyxis, & Aſpis.
Sed Crenis, Neſis, longum labuntur in Idis.
Dãt Is, Idiſve, Paris, ceu Daphnis, Alexis, Adonis.

Græcorum multa habent Idis, *vel* Idos, *penultima breui*, *in Genitiuo, vt* Diplois, Pyramis, Tigris, Tyrannis.

Item,

Item, Colchis, Iſraëlitis, Moabitis, *nomina Gentilia.*
Nereis, Briſeis, Phœbeis, *&c. nomina patronymica.*
Æneis, Achilleis, Alexandreis, *librorum nomina.*
Apis, Iſis, Oſiris, Serapis, *Idolorum nomina.*
Alexis, Adonis, Daphnis, Paris, *virorum nomina.*
Bacchis, Chryſis, Myſis, Amaryllis, *mulierum nomina.*

Sed Crenis, *&* Neſis *producunt* Idis; *addunt* Pſophis, Pſophidis; *quod etiam correptum legitur, & fortaßis rectius.*

Quædam bifariam efferuntur, Paris, huius Paris, *vel* Paridis. *Sic* Daphnis, Alexis, Adonis.

Inis amant quædam, quia Rectus in IN quoque finit.
Entis habere nota, Simois, Pyrois, Opoisque.
Sola Charis Charitis correptum dat Genitiuo.
Ys dat yis, vel yos; Pauciſſima ydis vel ydos dant.

Inis *producunt* Delphis, Eleuſis, Salamis, *ex Nominatiuis* Salamin, Delphin, Eleuſin.

His addunt duo in ys finita, Phorcys *&* Gortys, *Genitiuo* ynis *&* ynos, *penultima longa*, *à Nominatiuis* Phorcyn, Gortyn.

Entis *habent hæc tria*, Simois, Pyrois, Opois.

Vnicum verò Charis *habet* Charitis, *penultima breui.*

Græca in ys *per* y, *habent pleraque* yis *vel* yos *in Genitiuo. vt* Erinnys, Erinnyis *vel* yos. *Sic* Chelys, Botrys, Capys, Cotys, Tribrachys.

Tethys. Tethyis *Oceani coniux, vel* Tethyos *effert.*
Hæc Thetis, *in Patrio*, Thetidis *ſit mater Achillis.*
Chlamys *&* Pelamys *faciunt* ydis *vel* ydos *in Genitiuo.*

OS.

Os ôris longum profer; Sed corripit Arbos.
Bos bouis, & Cuſtos cuſtodis, habere notato.

Compos,

Compos,& Impos otis breuiát. Os ôris,Os oſſis.
Producunt ôtis Cos,Dosque, Neposq́. Sacerdos.

In Os, ôris *producunt, vt* Flos, mos, ros, glos.
Item,Honos,labos, lèpos, odos, vapos, *quæ etiam in* Or *deſinunt.*

*A*rbos *verò, vel* arbor, arboris, *penultima breui.*
Bos, bouis, *priore breui, &* Cuſtos, cuſtodis, *media longa.*
Otis *corripiunt* Compos, *&* Impos.
Os *habet* oris *&* oſſis, *ſed ſignificatione diuerſa.*
Os oris *loquitur : ſed* Os oſſis *roditur ore.*
Hinc apud Plautum Exos,exoſſis *Adiectiuum.*

Græca.

Otis Icos, & Rhinoceros, & talia Græca.
Thos,Minos,Heros,& Tros,mutantur in ôis.

Græcorum quædam producunt ôtis, *vt* Icos, Rhinoceros, Monòceros,Ægoceros.

Alia habent ôis *longum, vel Græcè* oos, *vt* Thos, Minos, Heros, Tros, *&c.*

V s.

V s breuiabit oris: Produc quod comparat ôris.

In V s *Neutra corripiunt* ôris *in Genitiuo, vt* Corpus, decus, facinus, frigus, litus, nemus, pectus, penus, pignus, tempus,tergus, *&* lepus *Maſculinum.*

Comparatiua in Vs *producunt* ôris, *vt* Doctius, doctioris; fortius, melius, peius, *&c.*

Dant Eris,Vlcus,Olus, Vellus,Funus,Genus,atq.
Viſcus, Acus, Fœdus, Scelus, & cum Pondere, Vulnus.
Munus, Onus, Sidúsque, Glomus, Rudúsque, Latúsque.
Iúgito Opus,Venus,atq. Vetus: ſed plura negato.

Octode-

Octodecim Neutra habent Eris *correptum*, Vlcus, Olus, Vellus, *&c. Quibus adduntur* Venus *Femininum, &* Vetus *Adiectiuum.*

Vris habent Monoſyllaba in Vs : ſed üis dato Grus, Sus;
Et Tellus tellûris habet : Liguris Ligus optat.

In Vs *Monoſyllaba producunt* Vris: Crus, Ius, Mus, Plus, Rus, Thus. *His additur* Tellus, telluris; *ſed* Ligus, ūris, *penultima breui.*

Excipiuntur Grus, gruis; Sus, ſuis, *penultima breui.*

Producunt Vdis, Subſcus, Incúsque, Palúsque.
Dat Pecus hæc pecudis, Pecus hoc pecoris ſibi iungit.

Tria producunt Vdis: Incus, Palus, *&* Subſcus.

Vnicum Vdis *corripit*, Pecus, pecudis, *Femininum.*

Sed Pecus *Neutrum, habet* Pecoris *in Genitiuo.*

Vtis producunt Patrio, Virtúsque, Salúsque.
Quæ'que Senex, Iuuenísque, & Seruus nomina gignunt.
Intercus dat Vtis; Quid fruſtrà plura requiris?

Quinque producunt Vtis: Virtus, Salus, Senectus, Iuuentus, *&* Seruitus; *quæ tria poſtrema formantur à* Senex, Iuuenis, *&* Seruus.

Vnicum Vtis *corripit*, Intercus, intercutis.

Græca.

Pus ortũ dat Odis; Loca Græca ferũtur in Vntis.

A ποὺς *compoſita habent* Odis *breue in Genitiuo, vt* Tripus, tripodis; Chytropus, chytropodis: *Sic* OEdipus, Polypus; *quæ duo vſitatius per Secundam declinationem inflectũtur.* OEdipus, pi; Polypus, pi.

Græca opidorum nomina habent Vntis *in Genitiuo, vt* Trapezus, Amathus, Opus, Emaus; *quod apud Plinium legitur etiã in Secunda declinatione,* Emaus, Emai.

AVS.

Dant Audis, Laus, Fraus; Nec plura hoc fine leguntur.

In Aus *finita duo ſunt,* Laus, laudis; Fraus, fraudis.

S. præcedente Conſonante.

BS, PS.

In BS, BIS dant: PS, PIS, Cælibis effer.

Ops opis, aut breuiat Genitiuo, aut protrahit Opis.

In Bs, *habent* Bis *in Genitiuo.* Trabs, trabis; Vrbs, vrbis; Arabs, Chalybs, *&c. Sed* Cælebs, cælibis, *non* cælebis.

In Ps, Pis *formant in Genitiuo:* Daps, dapis; Stips, ſtipis; Lælaps, lælapis; Princeps, principis. *Sic* Manceps, Municeps, Particeps, *à* Capio *compoſita.*

In Ops *alia corripiunt* Opis, *vt* Ops, opis; Inops, inopis; Æthiops, Æthiopis; Dolops, Cecrops.

Alia producunt, vt Hydrops, ôpis; Cyclops, Cercops. *Sic* Conops, Myops, Europs, *Latinis inuſitata.*

Cinyphis à Cinyps, Gryphis Gryps, Aucupis Auceps.

Cinyps, cinyphis; Gryps, gryphis, *aſpirationem aſſumũt in Obliquis.*

Auceps, aucupis, *litteram* E *in* V *permutat.*

LS, MS.

Puls gignit pultis: formabit Hiems hiemísque.

In Ls *vnicum eſt,* Puls, pultis.

Et vnicum in Ms, Hiems, hiemis.

Ns,

Ns, Rs.

Ns, aut Rs, S dempto, Tis dabit aptè.
Vntis Iens facit atque Quiens; fit ab Ambit Ientis.

In Ns *&* Rs *mutāt* S *in* Tis, *vt* Dens, dentis: *ſic* mons, pons, fons, ſons, inſons, elegans, amans, docens, *&c.*

Ars, pars, ſors, Tiburs *&* Lars, Lartis, *Rex Veientium.*

Iens, euntis: *ſic Compoſita*, Abiens, exiens, rediens, prodiens, *&c. Sic* Quiens, *&* Nequiens *rarò vſitata*, Queuntis, Nequeuntis.

Ambiens *verò ab* ambio, *facit* ambientis *in Genitiuo.*

Helmins, & Tiryns, aſpirant inthis & inthos.
Dant Dis Libriquepens, Glans, Nefrens. Cordis & orta.

Duo aſſumunt aſpirationem in Obliquis, Helmins, inthis, *vel* inthos. Tiryns, Tirynthis, *vel* ynthos.

Glans, Nefrens, Libripens, *&* à Cor *compoſita*, *habent* Dis *in Genitiuo*, *vt* Concors, diſcors, excors, miſericors, ſocors, vecors.

Lens lendis vermem, Lens lentis dico legumen.
Frons frondis folium; Capitis pars frontis habeto.

Lens *&* Frons *habent* Dis *&* Tis *in Genitiuo*, *ſed diuerſa ſignificatione.*

T.

Flecte Caput capitis: Cipitis dant inde creata.

In T *vnicum eſt* Caput, capitis: *nam* Git *&* Frit *ſunt aclita.*

Compoſita à Caput *habent* Cipitis, *& ſunt duplicia.*

In T *finita ſunt Subſtantiua*, Sinciput, ſincipitis. *ſic* Occiput, occipitis.

In Ceps *Adiectiua*. Biceps, bicipitis. Triceps, præceps, anceps, *quod Feſtus à* Capio *deducit.*

X. *Mo-*

X.

Monoſyllaba.

X Monoſyllabicum Patrio mutabitur in Cis.
Gis dant Rex, Lex, Grex; Nox noctis, Nix niuis edit.
Græca, velut Styx, Strix, Phryx, Sphinx, Gis, góſue capeſſunt.

In X *Monoſyllaba, mutant* X *in* Cis *in Genitiuo, vt* Pax; pacis. *ſic* Fex, Pix, Vox, Nux, Faux, Lanx, *&c.*

Tria Latina mutant X *in* Gis: Rex, regis; Lex, legis; *&* Grex, gregis. Nox *verò* noctis *habet, &* Nix, niuis.

Græca quædam habent Gis *vel* Gos *in Genitiuo,* Styx, Stygis, *vel* Stygos. *ſic* Strix, Phryx, Sphinx.

Polyſyllaba.

Ax.

Ax âcis produc Latium: Sed corripe Graium.

Latina in Ax *producunt* âcis, *vt* Fornax, audax, loquax.
Græca ferè corripiunt, vt Abax, Atax, Atrax, Anthrax, Candax, Climax, Colax, Dropax, Nycticorax, Panax, Smilax, Styrax, Phylax, Arctophylax.

Acis dant, Thorax, Limax, Phæax, velut Aiax.
Actis, Hylax, Bibrax, & Anax cum pignore bino.
Axis habétq. Briax: Sed ab Harpax harpagis exit.

In Ax *Græca Genitiuos variant.*

Acis *longum,* Thorax, Limax, Phæax, Aiax.

Actis: Hylax, Bibrax, Anax *cum Compoſitis*, Aſtyanax, Hipponax.

Axis: Briax, Briaxis.

Agis *breue,* Harpax, harpagis, *vel* harpagos.

Ex.

Ex dat Icis curtum: Vibicis at excipe Vibex.

Ecis habēt Veruex, Myrmex, Celex, velut Halex.
Dat ſenis atque Senex. Ctilis optat habere Supellex.

Ex, Icis corripit, vt Apex, codex, iudex, pellex, illex, *&c.*
Icis *producit* Vibex, vibicis.
Ecis *producunt*, Veruex, Myrmex, Celex, Halex.
Senex, ſenis *habet*, *&* Supellex, ſupellectilis.

Flecte Reſex reſecis. Sed Remex remigis effer.
Dant Egis atque Lelex, Aquilex: Egis petit Exlex.
Ecis *corripit* Reſex, reſecis.
Igis *corripit* Remex, remigis.
Egis *corripiunt* Lelex, *&* Aquilex.
Egis *producit* Exlex, exlegis.

I x.

I x Latium breuiabit Icis. Sed deme Coturnix,
Et Perdix, Cornix, Ceruix, Radixque, Cicatrix,
Et Lodix, Verbale quibus, tum Mobile iunges
Græcáque, ceu Phœnix, Bombyx, Sandyx, quoq; Spadix.

Latina in Ix *multa* Icis *corripiunt*, *vt* Calix, Salix, Fornix, Filix, Larix, Varix, Natrix, Appendix, Coxendix, *&c.*

Icis *producunt*:
- Coturnix, Perdix, Cornix, Ceruix, Radix, *&c.*
- *Verbalis*, Nutrix, Vltrix, Victrix.
- *Adiectiua*, *vt* Felix, Pernix.
- *Græca non nulla*, Phœnix, Bombyx, *&c.*

Maſtix maſtîgis dic ſignificare flagellum,
Sed ſignans gummi Lentiſci Maſtichis optat.

Maſtix, maſtigis, *facit penultima longa, pro flagello. Hinc composita* Homeromaſtix, Virgiliomaſtix, Tulliomaſtix.
Sed Maſtix, maſtichis, *pro gummi Lentiſci; quod Plinio, Dioſcoridi, & aliis* Maſtiche, es, *ferè dicitur.*

Y x.

Y x.

Gignit Eryx Erycis curtum: Bebryx variatur.
CaptatOnyx velychis,vel ychos:cui iūgito prolē,
Ygis habet Coccyx : Sed ygis dat Oryx & Iapyx.
Ycis *corripit* Eryx, Erycis.
Bebryx,Bebrycis,*media communi,nunc longa,nunc breui.*
Ychis,*&* ychos,*corripiunt* Onyx *&* Sardonyx.
Ygis *producit* Coccyx, coccygis.
Ygis *corripiunt* Oryx,*&* Iapyx.

O x.

Ox ôcis. Sed Cappadocis cum Præcocis inque:
Eſt breuis Allobrogis. ſed Pernox flectitur vt Nox.
Ox, ôcis *producit*, Atrox, Celox, Velox, Ferox.
Ocis *corripiunt* Cappadox, *&* Præcox.
Allobrox, Allobrogis, *etiam pænultima breui.*
Pernox,pernoctis, *vt* Nox,noctis *ſimplex.*

V x.

V x dat ucis curtum; Pollux Pollûcis habeto.
Vx ucis *corripit*, Dux, ducis. *Sic* Redux, Tradux.

X *præcedente Conſonante.*

Conſona ſi præit X, Patrius formabitur in Cis.
Quæ habent Conſonantem ante X,*faciunt* Cis *in Genitiuo,vt* Calx,calcis;*ſic* Arx,Lanx,Bilanx,Quincunx,Decunx,*&c.*
Deme Phalanx, Syrinx, quæ Gis, vel Gos ſibi gignunt.
Phalanx *&* Syrinx *habent* Gis *vel* Gos *in Genitiuo.*
Coniugis à Coniunx, niſi malis dicere Coniux.
Coniunx, coniugis.*pænultima breui; pro quo docti non nulli malunt dicere* Coniux, *à Verbo* Coniugo, *non* Coniungo, *vt exiſtimat Priſcianus.*

Datiuus, & Accuſatiuus.

Tertius I, Quartus petit Em. Puer excipe Neutra.

Datiuus deſinit in I, Pater, huic patri.

Accuſatiuus in Em, Pater, hunc patrem.

Ab Accuſatiuo in EM *exceptio triplex.*

I. NEVTRA.

In Neutris Primus, Quartus, Quintus, ſimiles ſunt.

Neutra habent tres caſus ſimiles, vt diximus ſuprà, Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum.

II. IM, nouem.

IM dát Vis, Cucumis, ceu Buris, Tuſſis, Amuſſis:
Atque Sitis, Rauis, cum Pelui iunge Securis.

Hæc nouem habent Im *in Accuſatiuo*: Vis, vim; Cucumis, cucumim. *ſed* Cucumer, cucumerem.

Securis, *Cicero, Virgilius, & alij* Securim; *nec facilè aliter fortaſſis inuenias.*

III. EM, & IM, ſex.

Sæpiùs EM Febris, Clauis, ceu Nauis, habento.
IM Puppis, Turris melius. Bene Reſtis vtrumq.

Hæc ſex habent Em *&* Im *in Accuſatiuo; ſed alterum vſitatius.* Febris *enim*, Clauis, *&* Nauis, Em *quidem dant vſitatius; eſt tamen* Febrim *apud Suetonium & Horatium.*

Sic Clauim, *&* Aqualim *apud Plautum, vt apud Catonem* Sementim; *pro* Clauem, Aqualem, Sementem, *quæ vſitatiora ſunt: Sicut &* Nauem; *licet Ciceronem etiam* Nauim *dixiſſe non nulli velint.*

Puppis *&* Turris *rectius* Im *habuerint, quamuis apud Lucanum & Statium etiam* Puppem *inuenias, vt apud Cæſarem ac Vitruuium* Turrem.

Accu-

Accuſatiuus Græcorum.

IM vel IN, IS Græcũ dat non creſcente Datiuo.
EM, vel A, cetera quæ creſcunt Græcanica donãt.

Græca in Is *quæ non creſcunt in Datiuo, habent* Im *vel* In *in Accuſatiuo, vt* Geneſis, *Datiuo* Geneſi, *Accuſatiuo* Geneſim, *& more Græcorum* Geneſin. *Talia ſunt* Parænefis, Metamorphoſis, Charybdis, Polis *& eius cõpoſita,* Metropolis, Neapolis, *&c.* Syntaxis, Eccleſis, Syllepſis, Antiptoſis, *&c.*

Huc ſpectant in Ys *finita, quæ faciunt Datiuum per* yi, *& per contractionem per* y, *vt* Tethys, Tethyi, *per Synæreſin* Tethy. *ſic* Erinnys, Halys, Capys, Cotys, *&c. Accuſatiuo* ym, *& ſæpius* yn.

Huc pertinent præterea in Is *Maſculina quædam*, Paris, Daphnis, Alexis, Adonis, Phalaris. *Accuſatiuo* Im, *vel* In.

Im vel A, *&c. Græca quæ creſcunt in Datiuo, habent* Em *Latinè, vel Græcè* A.

Talia ſunt, Heros, Hector, Pallas, *velut* Hermes, *&c.* Heros, Heroi, *Accuſatiuo*, Heroëm *&* Heroa, Hectorem *&* Hectora, Palladem *&* Pallada, Chremetem *&* Chremeta, *cùm creſcit in Datiuo. Cùm verò non creſcit*, Chremes, mis, mi, *Accuſatiuo* Chremem *habet.*

Huc ſpectant multa in Is *Græca Feminini generis*, Doris, Phyllis, Amaryllis, Æneis, Pyxis, Tyrannis, Chlamys, *&c.*

Pan, Pæan, Simois, Em *ferè reſpuunt Accuſatiuo*, Pana, Pæana, Simoënta.

Vocatiuus.

Eſt Primo Quintus ſimilis, ceu diximus antè.
S Græca abiiciunt caſu perſæpe vocandi.

Vocatiuus eſt Nominatiuo ſimilis, vt hic Pater, ô pater. Hæc Pallas, ô Pallas. O Chremes, Socrates, Heros, Chlamys, *&c.*

Græca tamen S *ſæpe abijciunt in Vocatiuo, vt* O Chreme,

 Lache,

Lache, Achille. *Sic* Pallas, antis, ô Palla. Atlas, Atla; Paris, Pari; Amarylli, Oſiri, Simoi, Melampu, *&c.*

Ablatiuus Subſtantiuorum.

Sextus E donabit, Cicerone ac Cæſare teſte.

Subſtantiua Tertiæ declinationis habent E *in Ablatiuo* : *vt* à Patre, Cicerone, Cæſare, Hannibale, Hectore, Heroë, Chreme *&* Chremete; ab Hoſte, hoſpite, tyrannide, Chlamyde, *&c.*

Ablatiuus in I.

Neutra in E : iunge AL, & AR; gaudent I promere Sexto.

Pauca tamẽ, Iubar, & Nectar, Far, Hepar habẽt E.

Neutra in E, Al, *&* Ar, *habent* I *in Ablatiuo* : *vt* Cubile, cubili; Animal, animali; Calcar, calcari.

Excipiũtur quatuor quæ habẽt E : Iubar, Nectar, Far, Hepar.

2. I formant Menſes Sexto; Vel teſte Nouembri.

3. Quando dat IM Quartus, vel IN aut IM, Sextus in I fit.

Menſium nomina habent I *in Ablatiuo*, *vt* Aprilis, Quintilis, Sextilis, September, October, Nouẽber, December.

I *formant in Ablatiuo, quorum Accuſatiuus in* Im *tantùm, vel in* Im *&* In *deſinit.*

Im *tantùm*: Vis, Cucumis, Buris, Tuſſis, Amuſſis, *&c.*

Im *&* In: *vt* Syntaxis, Geneſis, Hæreſis, Poëſis, *&c.*

4. I Strigilis petit, atq. Bipennis, itẽmq. Canalis.

Hæc tria habent etiam I *in Ablatiuo*, Strigilis, li, *&c.*

E, & I.

Sextus E præbet & I, cùm Quartus in EM fuit ac IM.

Quæ formant Accuſatiuum in Em *&* Im, *habent* E *&* I *in Ablatiuo. Huiuſmodi ſunt ea quæ ſuperiori continentur diſticho*:

Sæpius

Sæpius E M Febris, *&c. Ablatiuus quidem analogus in* E *ſit ab Accuſatiuo in* Em; *ſed in* I, *ex Accuſatiuo in* Im.

Dăt E vel I Vectis, Poſtis, velut Anguis & Vnguis,
Imber & Ignis, & Amnis, Auis, cũ Fine Supellex.
I tamen in multis rarus minus approbat Vſus.

Hæc decem ſæpius & vſitatius habent E *in Ablatiuo, interdum etiam* I, *ſed minus frequenter; quod, vt ait Priſcianus, non arti, ſed auctoritati eſt adſcribendum.*

Ciceronis enim ſunt Imbri, *&* Supellectili. *T. Liuij* Igni, *&* Amni. *Apud A. Gellium ſæpius legas Ablatiuum* Fini. Vecti *eſt apud Terent.* Poſti *apud Ouid. in extremo verſu: quemadmodũ apud Horat. etiã in verſus extremo, ſunt* Angui, Vngui, Aui.

Adduntur à non nullis Fuſtis, Ciuis, Neptis, Strigilis, Claſſis; *quod poſtremum ſemel apud Virgilium excuſat metri neceſſitas.*

Porrò Vigil *ſpeciem habet Adiectiui, quemadmodum* Victrix *&* Vltrix; *ceterorum non inueni idonea teſtimonia.*

Ablatiuus Adiectiuorum.

Mobile ſi Neutrum per E formet, Sextus in I fit.
Mobile vult E vel I, ſi non flectas per E Neutrũ.

Adiectiua habentia Neutrum per E, *habent* I *tantùm in Ablatiuo: vt* Dulcis, Fortis, Facilis: Campeſter, Volucer, Celeber.

Mobile Dis diti: Dis fixum Dite capeſſit.
Mobile dat Rudis I; Subſtantiuum Rude donat.

Adiectiua non habentia Neutrum per E, *habent* E *&* I *in Ablatiuo: vt* Amans, Docens, Elegans, Clemens, Vber, Degener, Par, Inops, Anceps, Felix, Audax, Atrebas, Malinas, Noſtras, Veſtras, Victrix, Vltrix. *& Comparatiua* Fortior, Fortius, *&c.*

Plus,pluti, *rarò* plure. *Reliqua habent ſæpiùs* E.

Vt Memor, Immemor, I Sexto tantummodo captan ç.

Sic Pauper, Soſpes, dant paupere, ſoſpite tantùm.

ANNOTATIONES DE ABLATIVO.

1. Fixáq. Mobilium quędam retinentia formam,
I donant Sexto: Proprium per E rectius ede.

Subſtantiua quedam in Is *Adiectiuis ſimilia faciunt* I *in Ablatiuo. Huiuſmodi ſunt* AEdilis, Affinis, Familiaris, Annalis, Riualis, Bipennis. *Item* Triremis, Quadriremis, Quinqueremis. *Adde* Sodalis, *&* Natalis; *quamuis Plinius* Sodale, *Lucanus* Natale, *&* *Cæſar* Trireme *dixerint.*

Propria verò cuiuſcumque terminationis fuerint, habent E *in Ablatiuo: Cuiuſmodi ſunt,* Iuuenalis, Martialis, Vitalis, Lateranenſis.

Item Clemens, Felix, *& ſi qua ſunt id genus alia.*

II. *Obſeruandum in multis Ablatiuis* E *pro* I *licentia quadam Poëtica eſſe poſitum, quod notandum potiùs, quàm temerè pueris imitandum. Plautus,* In mare communi captos. *Ouid.* De mare carpat aquam. *Idem,* Cæleſte ſagitta, &c, Specie cæleſte reſumpta. *Idem*, Amne perenne. *Et apud eundem,* De porca bimeſtre. *Virg.* Gaudet cognomine terra. *pro* mari, cæleſti, perenni, bimeſtri, cognomini.

Aliquando contrà, I *pro* E *poſitum legitur. Virgilius,*

Aduectum AEneam claſſi, victóſque penates. *pro* claſſe.

III. *Quid ſtatuendum ſit de horum Ablatiuis,* Cepe, Præſepe, Preneſte, Soracte, Reate, Cære, Nepete, *& ſimilibus, que in caſus non inclinantur, facilè intelligetur ex Annotatione quam ſcripſimus de genere nominum in* E *deſinentium.*

IIII. *Græca in* O *Feminini generis, que in* Vs *faciunt Genitiuum, vſitatius habent* One *quàm* O *in Ablatiuo: vt,* Herodotus hoc ſcripſit in Eratone, vel in Clione, *potiùs quàm* in Erato, in Clio.

V. *Ex iis que in* E *&* I *faciunt Ablatiuum, obſeruarunt non nulli triplicia, que vtrumque non malè, ſed* E *recipiant vſitatius.*

Primò, Nomina in Ns *finita; quod Preceptum Cariſius teſtatur eſſe Verrij Flacci, qui nepotes Auguſti Cæſaris docuit: vt* Elegans, Prudens, Imprudens.

Secundò, Participia in Ns, *teſtatur Seruius in Donatum, & idem auctorum comprobat vſus, vt* Abſens, Præſens, Audiens.

Tertiò,

Tertiò, Comparatiua apud Ciceronem, Quintilianum, & alios, etiam litteram E *ſæpiùs admittunt, quàm* I *in Ablatiuo.*

Poëtæ tamen I *ſæpiùs vtuntur. Exempla pete ex Priſciano. Vide etiam de huiuſmodi obſeruationibus Grammaticam Emmanuelis Aluari.*

Caſus Plurales.

Pluralis Primus, Quartus, Quintusq́. per E s fit.

Tres caſus Plurales, Nominatiuus, Accuſatiuus, & Vocatiuus, exeunt in Es: Hi Patres, Homines, Troës, Phœnices. Hæ Matres, Virgines, Vrbes, Olympiades.

Neutra.

Semper A Neutra volunt, cùm Sextus donat E tantùm:
Aſt I A depoſcunt eadem cùm Sextus in I fit.

Neutra quæ habent E *tantùm in Ablatiuo ſingulari, habent* A *in his tribus caſibus.* Dogma, te, ta. *Sic* Nomen, marmor, murmur, corpus, caput, *&c.*

Neutra quæ habent I *ſolum, vel* I *&* E *ſimul in Ablatiuo, habent in his caſibus* Ia.

I *ſolum, vt* Rete, ti, tia. *ſic* Animal, calcar; Dulcis, fortis: Campeſter, *&c.*

I *&* E, Amans, te *vel* ti, tia; Felix, ce, ci, cia; Arpinas, te, ti, tia. *ſic* Malinas, Atrebas, Noſtras, Veſtras, *&c.*

Donat A quod Corpus gignit: Quod Comparat adde.
Vult A Vetus ſemper: Vult Plus I A rarò, & Apluſtre.

Triplicia habent A, *non* Ia, *quamuis habeant* I *in Ablatiuo.*

I. *Compoſita à* Corpus, *vt* Bicorpor, ra; Tricorpor, ra.
II. *Comparatiua:* Fortius, ora; Melius, ora; Dulcius, ora.
III. Vetus, vetera; Plus, plura, *rarò* ia; Apluſtre, tra, *& interdum* tria.

ANNOTATIONES.

As recipit Quartus, dum Quartus A finiit antè.

Græca quæ habent E M *&* A *in Accuſatiuo ſingulari, habẽt* Es *&* As *in Accuſatiuo plurali: vt* Crater, craterem, *&* cratera: hos, es, *&* as. *Sic* Gigas, Hero, Dæmon, Siren, Delphin, Lampas, Arcas, Pyxis, Tripus, Cyclops, Lynx *&c.*

Quartus in Es fit & Eis, quorũ Genitiuus Ium dat.
Hinc dant Es, Eis, Is, Gades cum Syrtibus Alpes.
Sed Tralleis, Sardeis, Is, non Es, ſoli capeſſunt.

Nomina quædam quorum Genitiuus pluralis in Ium *deſinit, faciunt Accuſatiuum per* Es, *& frequenter per antiquam Diphthongum* Eis, *& interdum per* Is *longum ſine Diphthongo, vt* Pars, ium, tes, teis, *vel* tis; Vrbs, ium, es, eis, is; Omnis, ium, es, eis, is.

Vter verò alteri ſit præferendus, eis, *an* is, *aures ipſæ iudicabunt; quæ quod ſuaſerint, erit rectiſſimum, vt auctor eſt Probus apud Gellium capite* 19. *libri* 13.

Porrò hæc tria, Gades, Syrtes, *&* Alpes, *aiunt etiam habere* Eis, *&* Is, *in Nominatiuo & Vocatiuo.*

Poſtremò Tralleis *&* Sardeis, *vel* Trallis *&* Sardis *tradunt in his tribus caſibus,* Is *ſolùm, non* Es *admittere.*

Genitiuus.

VM petit in Patrio Latium; ſed Græcia vult ων.

Genitiuus pluralis Latinorum deſinit in Vm, *Græcorum verò etiam in* ων, *per* ω *mega.*

Latinorum: vt Sermo, ſermonum; Homo, num; Princeps, pum. *Sic* Manceps, Municeps, Forceps, *à* Capio *compoſita.*

Græcorum: Lampas, adum, *vel* adon; Epigramma, atum, *vel* aton, *&c.*

Excipiuntur multa quæ habent IVM.

I. Donat IVM Patrius, ſi Sextus in I fuit antè.
Sed capit VM Supplex, Vigil, & Puber, Memor, Vber,
Degener, atq. Vetus, Strigilis; ſic Cõpos & Impos;
Diues, Inops. quicquid (pręter Plus) cõparat adde.

Ium

Ium *habent quorum Ablatiuus ſingularis in* I *ſolum, vel in* I *&* E *ſimul deſinit.*

I *ſolum*: Cubile, li, lium; Animal, li, lium; Vis, vi, viriũ.

I *&* E: Amans, te, *vel* ti, tium; Felix, ce, ci, cium. *Sic Gentilia in* As: Arpinas, te, ti, tium. Malinas, Atrebas, Noſtras, Veſtras.

Excipiuntur quæ habent Vm, *quamuis habeant* E *&* I, *in Ablatiuo.*

I. Supplex, Vigil, Puber, Vber, Degener, Memor, Vetus, *&c.*

II. *Comparatiua, vt* Doctior, doctiorum, meliorum, dulciorum, *&c. præter* Plus, plurium: *quia continetur ſub Monoſyllabis.*

II. Es, Is, non creſcens, formabit IVM Genitiuo.
Tolle Canis, Vates, Panis, Iuuenis, Volucriſque.

Ium *habent nomina in* Es *&* Is, *quæ non creſcunt in Genitiuo ſingulari.* Es: Sedes, ſedis, ſedium; Nubes, ium; Clades, ium; Ædes, ium, *&c.*

Is: Ouis, ium; Auis, ium; Piſcis, ium; Apis, ium, *&* um, *per Syncopen.*

Excipiuntur quæ habent Vm: Vates, Canis, Panis, Iuuenis. *Sic* Volucris, volucrum, *cùm Subſtantiuè ponitur*: *nam Adiectiuum habet* Ium.

III. Flectũtur per IVM quæ ſunt Pluralia tantũ.
Excipe Opes, Proceres, Lemures, Luceres, Celereſque.
Primores, cum Cælitibus; paucis aliiſque.

Ium *habent nomina pluralis tantùm numeri*: Tres, trium; Fores, ium; Manes, ium. *Sic* Mœnia, ium; Ilia, ium, *&c.*

Excipiuntur quæ habent Vm: Opes, um. *Sic* Proceres, Lemures, Luceres, Celeres, Primores, Cælites. *Et quæ fiunt à Comparatiuis*, Maiores, maiorum; Minores, minorum.

IIII. Re-

IIII. Recte in IVM Patrio Monoſyllaba nomina flectes,
VM ſed habent, Ren, Splen, Fur, Pes, Crus, cum Nuce, Flos, Mos:
Rex, Lex, Grex, Dux, Vox, Sus, Bos, adiungito Laus, Fraus.

Ium *ferè habent nomina Monoſyllaba*: Sal, ſalium; Par, ium; As, aſſium; Mas, ium; Vas, vadium; Plus, ium; Os, oſſium, *&* orium, *apud Plinium*; Mus, ium; Nix, niuium; Faux, faucium. *Sic* Cor, Dis, glis, puls, dens, vrbs, ars, pars, ſtirps, arx, calx, lanx, merx, fax, crux, ſeps, *pro ſepimento.*

Græca tamen Græcorum more ωn poſtulant.

Quod mutatur in Vm̃ *Romano more frequenter: vt* Libs, Gryps, Lynx, Sphinx, Phryx, *&* Seps *pro ſerpente.*

Fex *caret Genitiuo Plurali, quemadmodum fortaſſis &* Nex.

V. Donat IVM, Caro, Linter, Vter, Samnisq́ue, Quirisq́ue:
Adde Cohors, Fornáxque, Palus; quæq́ue Vncia gignit.

Hæc nomina, Caro, Linter, Vter, *&c. etiam habent* Ium *in Genitiuo plurali, quamuis Ablatiuus eorum ſingularis deſinat in* E, *non in* I, *vt* Caro, carnium; Linter, ium; Vter, ium, *&c. ſic* Venter, ventrium.

His adde compoſita ab Vncia: Quincunx, ium; Deunx, Decunx, *&c.*

Græcáque, Gręcorum Genitiuum ritè tenebunt.
Qui mutatur in VM, vel IVM, ſed more Latino.

Græca Græcorum Genitiuum ſæpè retinent, vt Epigramma, atωn; Lampas, adωn; Hæreſis, eωn; Geneſis, eωn; *qui Latinis nunc in* um, *nunc in* ium *vertitur,* Epigrammatum, Lampadum, Geneſium, Hæreſium, Diœceſium.

Syncopa.

Syncopa plurali non numquam fit Genitiuo.

Talia multa per Ans, aut Ens finita videbis.
Sic Polyſyllaba in As: niſi ſint Gentilia forſan.
Adde Cohors, Locupleſque, Quiris, Fornáxque, Paluſq.
Conſortum, Exortum, dic Participum, Artificumque.
Cetera, ne longum faciam, te proſa docebit.

In multis legimus frequenter Genitiuum imminutum per Syncopen, qui in quibuſdam etiam vſitatior eſt quàm plenus, vt in iis quæ deſinunt in Ans *vel* Ens: Petulantum, Adoleſcentum, Parentum.

Sic Polyſyllaba in As *ſæpiùs in* um *efferuntur*, Arcadum, Ciuitatum, Voluptatum, Dignitatum, Aeſtatum, Optimatum, Penatum, *vel* Penatium.

Gentilia verò in As *habent* ium. *Sunt enim Adiectiua habentia* E *&* I *in Ablatiuo, vt ſuperiùs diximus.*

Sic in Ceps *à* Caput *deducta, admittunt interdum Syncopen*, Biceps, bicipitium, *vel* tum. *Sic* Triceps, Præceps, Anceps, *quod non nulliá* Capio *deducunt. Sic apud Ciceronem* Diœceſium, *&* um *inuenias.*

Virgilius Cæleſtum, *pro* ium, *Papinius* Macedum, *pro* Macedonum *dixerunt. Apud alios*, Sedum, Cladum, Menſum, *aliaq́; interdum leguntur, nobis nequaquam imitanda.*

Apud Poëtas legitur etiam in Genitiuo plurali interdum Epentheſis, quæ eſt interpoſiti. litteræ vel ſyllabæ in media dictione, figura eſt Syncope contraria. Nam Syncopa de medio tollit, quod Epentheſis addit: vt Alituum, *pro* alitum *apud Virgilium*; Cælituum, *pro* Cælitum.

Vocatiuus.

Eſt Primo Quintus ſimilis, ceu diximus antè.

Vocatiuus Pluralis eſt Nominatiuo ſimilis, vt hi Patres, ô patres.

Datiuus, & Ablatiuus.

Tertius & Sextus dat IBVS. Bos bobus, & VBVS.
Græca, velut Paradigma, TIBVS labũtur & in TIS.

Talia, Dogma, Poëma, Epigrãma, Sophiſma, & Aroma.

Datiuus & Ablatiuus plurales exeunt in Ibus, *præter* Bos, bobus, *& interdum* bubus.

Græca in Ma *Tertiæ declinationis habent* Ibus *vel* Is *in Datiuo & Ablatiuo: vt* Poëma, poëmatibus, *&* poëmatis; Epigramma, atibus, *&* atis. *ab antiquis Nominatiuis* Poëmatum, Epigrammatum.

ANNOTATIONES DE QVIBVSDAM GRÆCIS in IS & YS.

Hæc Hæreſis, is ios eos, i, in im, is, i.
Hæ Hæreſes, ium eon, ibus, es, es, ibus.
Hic Paris, Paridis, Paridi, Parin *&* Parim, ô Pari, à Paride.
Hæc Doris, idis, idi, idem *&* ida, ô Dori, à Doride.
Hæc Chlamys, chlamydis, ydi, ydem *&* yda, ô ys, à yde.
Hæ ydes, ydum *&* ydon, ydibus, ydes *&* ydas, ô ydes, à ydibus.
Hæc Erinnys, nyis *&* nyos, nyi *&* ny *poëtice*, nyn, ô nys, ab nye *&* ny.
Hæ nyes, nyum *&* nyon, nyas, ô nyes, *Datiuus & Ablatiuus* Erinnybus *non eſt Latina terminatione vſitatus.*

DE QVARTA DECLINATIONE.

Terminationes Nominatiui.

Quarta dat Vs; dat & V, numero non flexile
Primo.
Patrius Vs; dat Ternus VI; ſic Quartus & VM dat.
Eſt Primo Quintus ſimilis; Dein Sextus in V fit.

Quarta Declinatio habet duas terminationes, ſcilicet Vs *&* V.
Vs: *vt* Fructus, Portus, Cenſus, Senſus, Ortus, *&* Interitus.
V: *vt* Cornu, Genu, Veru, Gelu, Tonitru, *&c.*

Obſeruet hic puer, quòd in V *non declinantur in Singulari. Præterea quòd omnia Quartæ & Quintæ declinationis nomina ſint Latina, & Subſtantiua, atque Appellatiua Qualitatis.*

Geniti-

Genitiuus deſinit in Vs : hic Fructus, huius fructus.
Datiuus exit in Vi: *vt* huic Fructui, Senatui, Manui.
Accuſatiuus in Vm: *vt* hunc Fructum, hanc domum.
Vocatiuus eſt Nominatiuo ſimilis: *vt* ô Fructus, ô Socrus.
Ablatiuus in V *deſinit*: ab hoc Fructu, Victu, Luſu.

Caſus Plurales.

Primus Pluralis, Quartus, Quintúſq. per Vs fit.
Dant VA Neutra per V: doceât ceu cornua cerui.
Præbet VVM Patrius; Cum Sexto Ternus IBVS dat.

Nominatiuus, Accuſatiuus, & Vocatiuus Plurales deſinunt in Vs.
Neutra in his tribus caſibus habent ua.
Genitiuus pluralis deſinit in Vum.
Datiuus & Ablatiuus deſinunt in Ibus.

Exceptiones.

Dant VBVS, Artus, Acus, Quercus, Lacus, & Specus, Arcus.
Et Tribus, ac Partus; Sed Portus IBVS dat VBVSq́.
VM Quarto, reliquis V caſibus optat IESVS.

Sunt pauca quæ habent Vbus, *pro* Ibus, *in Datiuo & Ablatiuo pluralis numeri, vt* Artus, artubus; Lacus, lacubus; Specus, ſpecubus, *&c.*

Portus *habet vtrumque*, Ibus *&* Vbus.

Recentiores etiam Acus *&* Quercus, Vbus *habere dicunt: ſed in his nec* Vbus, *nec* Ibus *facilè inueniri crediderim.*

Ficus *verò, quod à multis additur, pro arbore & pro fructu,* Ficis *habet vſitatè.*

Queſtus, Victus, Veru, Ibus *habent, non* Vbus.

IESVS *ſanctum & ſalutare nomen ſic declinatur:*

IESVS, Ieſu, Ieſu, Ieſum, Ieſu, Ieſu.

Partim

Partim ſit Quartæ,partim Domus eſto Secundę:
Tolle, me, mi, mu, mis, ſi declinare Domus vis.
Et Patrium Domuum, Quartúmque Domus lego rarò.

Domus *ſic declinatur*: Hæc Domus,huius domus (*nam* Domi *eſt Genitiuus Aduerbialis*) huic domui, hanc domum, ô domus, ab hac domo.

Hæ domus, harum domorum (*rarò* domuum) his domibus, has domos, (*rarò* domus) ô domus; ab his domibus.

ANNOTATIONES.

Genitiuus in I & uis *huius declinationis ad Archaiſmum ſeu vetuſtatem pertinet. Nam veteres, teſte* Varrone, *nullum* Genitiuum *abſque* I *formant. Terent*. Nihil ornati, nihil tumulti; *pro* ornatus, tumultus. *Sic in Adelphis*, Fructi. *Hecyra*, Queſti. *Phormione*, Aduenti, *pro* tus. *In Heaut*. Eius anuis cauſſa. *Varro*, Vtrum fructuis an delectationis cauſſa. *Sed puer meminerit his ſibi vtendum non eſſe.*

Apud Poëtas eſt etiam frequens Datiuus in V, I *littera per Apocopen abiecta. Virgilius*, Parce metu. &, Aliæ victu inuigilant. *Terent.* Veſtitu nimio indulges. *Lucilius*, Epulas victu præponis honeſto. *pro* metui, victui, veſtitui.

Eſt poſtremò hic obſeruanda pluralis Genitiui Syncope, um, *pro* uum.
Virg. Quæ gratia currûm, armorúmque fuit.
Idem, Cinctáque adeſt virgo, matrumque, nurumque caterua.
Martialis, Sed duo ſunt quæ nos diſtinguunt millia paſſûm.

DE QVINTA DECLINATIONE.

Quintus in E s longũ tantũmodo deſinit Ordo.
Vult Impurus E I Patrius, ſit Purus in E I.
E ĩ dat vel E I Ternus; Sed Quartus in E M ſit.
Eſt Primo Quintus ſimilis; Sed in E dato Sextũ.

Quinta declinatio vnicam habet Terminationem, E s *longum ſcilicet*,

ſcilicet, Feminini generis, præter Dies *Dubium, & in plurali Maſculinum. Eius quoque compoſita omnia Maſculina ſunt,* Meridies, Semidies, Seſquidies.

Quæ deſinunt in Es *purum, hoc eſt, quæ habent Vocalem ante* Es, *producunt penultimam Genitiui & Datiui, vt* Species, ſpeciei. *Quæ verò deſinunt in* Es *impurum, id eſt, quæ habent ante* Es *Conſonantem, penultimam corripiunt; cuiuſmodi ſunt,* Res Spes, Fides; rei, ſpei, fidei.

Caſus Plurales.

Primus cũ Quarto, & Quinto Pluraliter Es dant.
ERVM vult Patrius, cum Sexto Tertius EBVS.
Tolle Dies & Res; Auſim vix addere plura.
ERVM quæ Patrio donent, EBVSque Datiuo.

Tres caſus Plurales, Nominatiuus, Accuſatiuus, & Vocatiuus, deſinunt in Es, *Genitiuus in* Erum, *Datiuus & Ablatiuus in* Ebus.

Sed obſeruandum, omnia Quintæ declinationis nomina carere tribus caſibus Pluralis numeri, Genitiuo, Datiuo, & Ablatiuo, præter Res *&* Dies, *quorum omnes caſus Plurales ſunt vſitati. His addunt non nulli hæc tria,* Species, Acies, Facies; *ſed egent idoneis veterum ſcriptorũ teſtimoniis: nam pro* Specierum *&* Speciebus, *Cicero* Formarum, *&* Formis, *maluit dicere. Quin etiam pleraque Quintæ declinationis nomina toto carent Plurali.*

ANNOTATIONES.

Annotarunt hoc loco Grammatici, ex teſtimoniis A. Gellij & Priſciani copioſè adductis, Genitiuum Quintæ declinationis multifariam legi apud veteres.

Aliquando Nominatiuo ſimilem: Virgilius,

Libra dies ſomníque pares vbi fecerit horas.

Cic. apud Gell. pro Seſtio, Equites verò daturos illius dies pœnas.
Dies *pro* diei *vterque dixit.*

Aliàs in E. Ouidius,

Vtque fide pignus dextras vtriuſque popoſcit.

L *Salluſtius,*

Salluſtius, Dubitauit acie pars. *Idem*, Vix decima parte die reliquas *pro*, Fidei, aciei, diei.

Interim etiam in I. *Virg.* Munera lætitiámque dij. *M. Cato*, Pueri atque mulieres extrudebantur famij cauſſa; *pro*, diei, famei. *quæ puerum nequaquam imitanda, ſed Poëtarum tantùm, vel veterum auctorum licentiæ ſunt concedenda.*

Sunt poſtremò quædam nunc Tertiæ declinationis, quæ olim fuerunt Quintæ, vt ſunt Fames, Plebes, Quies, *vnde* Requies *etiamnum in Quinta declinatione ferè legitur, licet Macrobius in Somnium Scipionis* Requietis, *&* *Cicero de Senectute* Requietem *dixerint.*

REGVLAE III.

De Declinatione nominum Compoſitæ figuræ.

I.

Compoſitum ex Rectis, caſu flectetur vtroque.
Alteruter tamē hinc demūt, necnon Leopardus.

Cùm nomen componitur ex duobus Rectis, ſeu Nominatiuis, tūc ambo flectuntur: ut Reſpublica, reipublicæ; Iuſiurandum, iuriſiurandi.

Excipitur Alteruter, *nam vſus obtinuit, vt poſterior nunc tantùm Nominatiuus declinetur, licet Cicero in Protagora, & Cato de Ambitu, vtantur vtriuſque partis Genitiuo,* Alterius vtrius. *Quo tamen Genitiuo ſi vtaris, non omnino damnauerim. Sic* Leopardus, Leopardi, *&c.*

II.

Ex Recto & Patrio flectes tantūmodo Rectum.

Cùm nomen componitur ex Recto & Obliquo, vel contrà, ſolus Rectus declinatur: vt Paterfamilias, patriſfamilias; Tribunus plebis, tribuni plebis. *Contrà.* Ludimagiſter, ludimagiſtri, *&c.* Legiſperitus, legiſperiti, *&c.*

III.

Aſt ex Obliquis eſt inuariabile nomen.

Cùm nomen componitur ex ſolis Obliquis, eſt indeclinabile: vt Cuiuſmodi, Huiuſmodi, Eiuſmodi, Huiuſcemodi, Eiuſcemodi.

ANNOTATIONES.

Tria verò tradunt requiri, vt nomen ex duobus compoſitum Nominatiuis declinetur vtrimque.

I. *Vt ambo Nominatiui ſint declinabiles. hinc* Viginti duo, viginti tres *aiunt vtrimque non declinari.*

II. *Vt ambo Nominatiui maneant integri; quod non ſit in* Vndecimus, *pro* Vnus decimus.

III. *Vt compoſitum retineat ſignificationem partium. vnde* Olus atrum *negant flecti ex parte priori, quòd non ſignificet* Olus nigrum; *ſed herbam quam Græci* Hippoſelinum, *vulgò* Petroſelinum *dicimus.*

Roſmarinus *Plinius & Horatius* 3. *Carm. flectunt vtrimque.*

Porrò in corruptis flectitur ſolùm altera pars compoſiti, vt Homicida, Agricola, Puerpera, Solſtitium, Æquinoctiũ, Particeps, Opifex, *&c.*

Poſtremò cùm alter Nominatiuorum aliquo caret, eodem carebit tota dictio, vt Ius *caret Genitiuo, Datiuo, & Ablatiuo pluralibus, igitur iiſdem carebit* Iuſiurandum. Vnuſquiſque *caret Vocatiuo, vt* Quiſque; *& plurali, vt* Vnus.

De diligenti puerorum exercitatione in Generibus & Declinationibus Nominum.

Hactenus de Nominibus Analogis, quæ in declinando Regulam ſequuntur. Nunc de Anomalis (id eſt, inæqualibus) quæ à Regula ſcilicet & Analogia receſſerunt, agendum eſt.

Sed prius quàm ad ea progrediantur pueri, diligenter in ſuperioribus Generum & Declinationum regulis exercendi ſunt, quæ vt ad vſum & praxin accommodentur, præſcribenda ſunt diuerſarum inflexionum nomina.

Ac primùm quidem ſingulæ dictiones, cuiuſmodi ſunt in Rudimentis, Muſa, Magiſter, Dominus, *&c.*

Deinde Subſtantiua cum Adiectiuis coniuncta, vel plura Subſtantiua per Appoſitionem eodem caſu cohærentia, quorum exempla aliquot mox ſubijciemus.

In his verò inflectendis & genus ſingulorum eſt inquirendum, & ſinguli caſus ad ſuas regulas reuocandi, donec pueri regulas omnes ſibi faciles, obuias, & expeditas longo vſu & frequenti repeti-

tione reddiderint. Id enim tum ad Syntaxin & Proſodiam facilius percipiendam, tum ad extemporalem loquendi ſcribendíque facultatem emolumenti non parum afferet.

Nomina declinationis
- *Prima &*
  - *Secundæ*, Poëta Laureatus.
  - *Tertiæ*, Ouidiana Metamorphoſis.
  - *Quartæ*, Dextera manus.
  - *Quintæ*, Decora facies.
- *Secundæ &*
  - *Tertiæ*, Fluuius rapax, Bellum ciuile.
  - *Quartæ*, Tranquillus portus.
  - *Quintæ*, Vnus feſtus dies.
- *Tertiæ &*
  - *Quartæ*, Horribile tonitru.
  - *Quintæ*, Militaris acies.

Tria nomina ſimul iuncta:
- Athleta fortiſſimus Milo.
- Penelope pudica coniux.
- Æneas verè pius Heros.
- Ruſtica & humilis domus.
- Nulla fides, pietáſque.

Porrò vt hoc declinandi exercitium feliciùs ſuccedat, tum etiam ne pueri ludo egreſſi, otio domi diffluant, conſultum fuerit, vt quotidie Præceptor pueris domum è ludo diſceſſuris huiuſmodi voces declinandas dictet, quas cùm redierint ab iiſdem deſcriptas repoſcet, & num emendatè ſcripſerint, diligenter inſpiciet, errata ſtudioſè corriget, laudabit diligentes, & indiligentes excitabit. Idem facturus poſtea, in flectendis & coniugandis Verbis.

C A-

CAPVT III.

DE NOMINIBVS ANOMALIS ET HETEROCLITIS.

Vt cerebroſus homo malè Leges tranſilit æquas;
Sic Canonũ exſiliunt cancellis nomina quædam.

Quemadmodum homines non nullos adeò inuenias obſtinatos, & auerſos ab omni æquitate, vt nullis bonis & honeſtis hominum ceterorum legibus parere velint, quos ob id vulgus, vel Latinè Cerebroſos *appellat, vel Græcè* Capita Heteroclita: *Sic etiam ſunt nomina non pauca, quæ communem declinandi modum ac legem ſequi recuſant, quæ propterea Grammatici vel Anomala, vel Heteroclita nominant. Horum verò triplex fecerunt genus, vt ſequens oſtendet diſtichon.*

Quæ Genus aut Flexum variant; Quæ've Integra non ſunt,
Vel quæ Luxuriant, Heteroclita ritè vocantur.

HETEROCLITA *ea propriè appellantur, quæ aliter declinantur atque ea quæ ſequuntur Analogiam, & rectam conſuetámque ceterorum nominum declinandi formam. Dicitur enim Heterocliton ab* ἑτέρως, *id eſt, aliter, &* κλιτὸν, *id eſt, declinatum, vt* hic Tartarus; *Pluraliter*, hæc Tartara, *Heterocliton eſt, quia non ſequitur Analogiam, hoc eſt, ſimilium declinandi formam, quæ docet ſic eſſe declinandum*, Hic Tartarus; *Pluraliter*, hi Tartari; *ſicut* hic Dominus; *Pluraliter*, hi Domini.

Sed Grammatici accipiunt hoc nomen Heteroclitum generalius, vt ea omnia complectatur, quæ vel Anomala ſunt, vel Defectiua, aut denique Abundantia. vt apertè docet ſubiectus Heteroclitorum Schematiſmus.

Heteroclita
- *Variantia*
  - *Genus*: Hic Tartarus. *Pluraliter*, hæc Tartara.
  - *Declinationem*: Hoc Vas, vaſis. *Plural.* hæc vaſa, orum.
  - *Vtrumque*: Hoc Epulum, li. *Plural.* hæ epulæ, arum.
- *Deficientia*
  - *Numero*: Aër *caret Plurali*; Arma *Singulari.*
  - *Caſu*: Precis *caret Nominatiuo*: Nullus *Vocatiuo.*
- *Abundantia*
  - *Subſtantiua*: Tignus, *vel* tignum.
  - *Adiectiua*: Imbecillus, *vel* imbecillis.

Variantia Genus.

Maſcula ſunt Primo numero, ſed Neutra Secundo.

Mænala, Pangæus, ceu Dindymus, Iſmarus, atq. Tartara, Taygetus; ſic Maſſica, Tęnara, Auernus.

Hæc in Singulari ſunt Maſculina, & in Plurali Neutra.

Hic { Mænalus, Pangæus, Dindymus, Iſmarus, Tartarus, Taygetus, Maſſicus, Tænarus, Auernus. } *Plural.* hæc A.

Maſculeũ Neutrúmque genus Pluraliter edunt Hic Locus, atq. Iocus, Cetusq́. & Sibilus adde.

Quatuor hæc ſunt in Singulari Maſculina; in Plurali Maſculina & Neutra: Hic Locus. *Pluraliter*, hi loci, *vel* hæc loca.
Hic Iocus. *Pluraliter*, hi ioci, *vel* hæc ioca.
Hic Sibilus. *Pluraliter*, hi ſibili, *vel potius* hæc a.
Hic Cetus. *Pluraliter*, hi ceti, orum, *vel* hęc cete *indeclinabile.*

Pergamus vrbs Phrygiæ, Plurali Pergama gignit. Carbaſus hæc, addas Plurali Carbaſa donans.

Hæc duo in Singulari ſunt Feminina, in Plurali Neutra.
Pergamus vrbs Phrygiæ *dixi; quia* hæc Pergamus, *vel* hoc Pergamum, *inſignis ciuitas Aſiæ, huc non pertinet. His adduntur à*

tur à non nullis, Hæc Supellex. *Pluraliter*, hæc ia: *Sed Diomedi plurali caret.*
Hæc Hieroſolyma, mæ. *Pluraliter*, hæc a, orum.
Hæc Obliuio, obliuionis. *Pluraliter*, hæc obliuia, orum.

ANNOTATIONES.

Addunt non nulli in Singulari Maſculinis, & in Plurali Neutris.
Hic Gargâaus, *penultima longa, mons in Apulia. Pluraliter*, hæc a.
Hic Gargarus, *penultima breui. Pluraliter*, hæc a. *Sed volunt aliud ſignificare in Singulari, quàm in Plurali.*

Locus *pro ſede argumenti, vt à Dialecticis capitur, eſt in vtroque numero ferè Maſculinum.*

Iocus, *Pluraliter* Ioci & ioca; *ſed poſterius minus vſitatè, licèt eo ſint vſi Cicero & Salluſtius.*

Sibilus *Virg. in* A *Eneid. adiectiuè vſurpauit*, Sibila ora, *pro ſibilantia.*

Balteus, *& interdum* Balteum, *apud Varronem & Seruium* 2. *Aeneides. Pluraliter verò ſæpiùs* Baltea, *abundans eſt.*

Sic Supparus, *&* um. *Pluraliter ferè* Suppara.

Infernus *Adiectiuum eſt. Virg.* Infernas accede domos. *Sed Eccleſiaſtici* hic Infernus, *Pluraliter* hæc Inferna *dicunt.*

Pileus, *&* um; Intubus *&* um, *Abundantia ſunt.*

Arbutus *&* Amygdalus, *arborem ſignificant.*

Sed Arbutum *&* Amygdalum, *vel* hæc Amygdala, *fructum.*

Hoc Cælum, Porrum, Raſtrum Pluraliter I dant.
Vel dic hoc Argos: vel dic Pluraliter Argi.
Hoc Frenum: frenos plurali, & frena teneto.

Cælum, Porrum, Raſtrum, *&* Argos, *ſunt in ſingulari Neutra, & in plurali Maſculina.*

Hoc Frenum: *ſed in plurali* hi Freni, *vel* hæc Frena.

Variantia Declinationem.

Vas vaſis, Ternæ; Pluraliter eſto Secundæ.
Iugerum amat claſſem, numero præeunte, Secundam.

Aſt in Plurali declinat Tertia tantùm.
Iugeris inuenias Patrium, cum Iugere Sexto.

Vas, vaſis, *eſt in Singulari Tertiæ declinationis, in Plurali Secundæ*, Vaſa, vaſorum.

Iugerum, iugeri, *eſt in Singulari Secundæ declinationis. In Plurali*, Iugera, iugerum, iugeribus, *Tertiæ.*

Iugeris *tamen Genitiuus, & Ablatiuus* Iugere, *interdum reperiuntur.*

Variantia Genus & Declinationem.

Delicium, Exuuium, atque Epulum, Pluraliter Æ dant.
Balneum amat numerus prior; Aſt A, vel Æ petit alter.

Delicium, Exuuium, Epulum, *in Singulari Neutra ſunt, & Secundæ declinationis: in Plurali Feminina, & Primæ declinationis.*

Balneum *verò in Singulari quoque Neutrum eſt, ſecundi ordinis; ſed in Plurali Neutrum, & Secundæ declinationis; vel* Femininum, *Primæ declinationis.*

ANNOTATIONES.

Cælum *ait Cæſar multitudinis numero carere, & Soſipater Cariſius eſſe Singulare tantùm. Sed Veteres Ennius & Varro* Cælus *dicebant, vnde fortaſſis* Cæli, cælorum, *in Sacris leguntur. Et Lucretius,*

Quis pariter cælos omnes conuerteret? inquit.

Cælum *verò ſculptorum inſtrumentum, habet pluraliter* Cæla, cælorum; *nec eſt Heteroclitum.*

Elyſium *Adiectiuum eſt, vnde apud Virgilium*, Elyſios campos; *& Ouidium*, Elyſiasque domos, *legimus.*

Hoc Porrum, *Pluraliter*, hi Porri, *à Singulari* Porrus *fortaſſe, quod apud Celſum & Plinium legitur.*

Raſtrum, *Pluraliter* hi Raſtri; *Phocas etiam* Raſter, *vnde* Raſtellus, *& apud Suetonium* Raſtellum.

Capiſtrum, Clauſtrum, Plauſtrum, *&* Filum, *vtroque numero Neutri generis ſunt.*

Hoc

Hoc Paſcuum, *Pluraliter* hæc Paſcua, orum: *Apud Columellam etiam & in Sacris*, hæc Paſcua, æ: *quod alioqui apud veteres haud facilè inuenias. Dicitur &* Paſcuus, a, um, *vt* Ager paſcuus.

Hoc Zizanium, ij; *vel* hæc Zizania, æ, *herba eſt quæ Latinis Lolium dicitur.*

Nundinæ, arum, *Pluraliter tantùm*; *ſed eius compoſitum* Trinundinum, *ſingulare eſt.*

Hoc Vaſum, vaſi, *apud Plautum in Truc. legitur. Vnde Plurale* Vaſa, vaſorum, *relictum videtur.*

Hoc Delicium, *& ſæpius Pluraliter* Deliciæ, arum.

Pro eodem Plautus, Plinius, & Solinus, etiam hæc Delicia, delicię, *dixerunt; ſed non imitaberis.*

Sed dicitur hæc Delicia, æ, *pro tigno, quod Anomalum non eſt.*

Hoc Balneum, *priuatum erat.*

Balneæ, arum, *ferè publicæ.*

Hoc Epulum, *erat ſollemne, & inſtructum conuiuium.*

Epulæ, epularum, *cibus parabilis & quotidianus. Valla lib. 4. cap. 23.*

Defectiua, ſeu Elliptica.

Defectiua vocant Latij, quæ Elliptica Graij.
Quæ Numero, aut aliquo Caſu ſpoliata legũtur.

Defectiua dicuntur, ſeu Græcè Elliptica, quæ carent vel altero numero, vt Aër *Plurali*, Arma *Singulari*; *vel aliquo caſu, vt* Precis *Nominatiuo*, Nullus *Vocatiuo.*

ANNOTATIONES.

Defectiua omnia & Abundantia rectius diligenti optimorum auctorum obſeruatione, quàm Grammaticorum præceptis cognoſcuntur: nam vt Mella, vina, aquas, æra, ferramenta, electra, amicitias, *vſitatè dicuntur: ſic* Fella, olea, ſanguines, tritica, aura, argenta, ferra, vitra, charitates, *minimè; quamquam* Charitates *Ciceronem auctorem habet;* Ordea, *&* Auenæ, *Virgilium;* Lolia *&* Larda, *Ouidium.*

Sed in his duo ſunt à pueris obſeruanda:

I. *Quòd Poëtæ frequenter Singularibus & Pluralibus promiſcuè vtuntur.*

II. *Quòd raris rarò, nec niſi ſimili cum gratia eſt vtendum.*

Eſt igitur in his omnibus diligenter obſeruandum, quid frequentior optimorum ſcriptorum vſus & auctoritas approbet.

Deficientia numero Plurali.

Propria Plurali numero variare caueto.
1. Ni fuerint numeri tantummodo fortè Secundi.
2. Vel ni res plures eiuſdem nominis exſtent.
3. Proprietáſue hominis, non ipſe homo deſignetur.
Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

Nomina cuiuſcumque rei propria carent numero Plurali: vt Petrus, Mamôna, Maria, Dido, Carthago, *&c.*

Tribus tamen modis Propria habent pluralem.

1. *Quæ ſunt tantùm pluralis numeri:* vt Pariſij, Athenæ, Cythera. *&c.*

2. *Cùm ſunt res plures eodem nomine: ſic* Duos Catones, plures Fabios *legimus.*

3. *Cùm ſignificatur hominis alicuius proprietas, vt excellentia vel ſimilitudo, non ipſe homo; tunc enim Appellatiuorum naturam induunt.* *Martialis,*

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones. *id eſt, Sint Poëtarum patroni qualis fuit Mæcenas, non deerunt Marones, hoc eſt, excellentes poëtæ, etiam Virgilio Maroni ſimiles.*

Raro Pluralia.

Multa carent numero Plurali nomina rerum,
Quas eſt conſuetum Menſura, aut vēdere Libra.
Huc mi tiro refer Fruméta, Legumina, & Herbas,
Cum multis aliis, huc adde Metalla, Liquores.

Nomina rerum quæ Menſura venduntur, vel Libra, rarò habent Plurale. Huiuſmodi nomina ſunt fermè ſextuplicia:

1. *Frumentorum:* Siligo, Triticum, Hordeum, Auena.
2. *Leguminum:* Faba, Piſum, Vicia, Eruum.

Frumentum *ſpicis continetur,* Legumen *folliculis.*

3. *Herba-*

3. *Herbarum*: Ruta, Saluia, Crocus, Hyſſopus. Piper.
4. *Metallorum*: Aurũ, Argentũ, Ferrũ, Plumbũ, Stannum.
5. *Liquorum*: Lac, Oleũ, Acetũ, Nectar, Muſtum, Vinum.
6. *Aliarum rerum, quæ Menſuræ vel Libræ adhibentur*: *vt* Butyrum, Seuum, Saccharum, Lardum *vel* Laridum.

Horum multa tamen numero vſurpantur vtroq.
Ex ſuperioribus multa paſſim vtroque numero vſurpantur: vt
Hordea, auenæ, farra: Fabæ, piſa, lupini.
Lilia, roſæ, abſinthia: Æra, electra, orichalca.
Vina, mella, muſta, defruta: Panes, carnes, caſei, *&c.*

Sic bona pars Quintæ Pluraliter vſque carebit:
Progenies, rabiesque, fides, teſtantur id ipſum.

Fixáque Mobilibus deducta adiungere poſſis.
Qualia, Iuſtitia, ebrietas, hilaríſque iuuentus,
Ira, modeſtia, ſobrietas, triſtiſque ſenectus.

Sed tamen inuenias quædam pluraliter aptè.
Sic Acies, Species, legimus pluralia raro.
Vulgò & amicitias ſcis vtilitate probari.

Maſculina carentia Plurali.

Maſculei generis ſunt hæc & ſingula tantùm.
Quæ puer ediſces: Aër, Pontus, Sopor, Æther.
Heſperus, & Veſper, Sanguis, Limusque, Fimusque.
Et Nemo, Ceſtus, Viſcus, cum prole Diei.

Feminina.

Vix numerum admittũt Muliebria Poſteriorem.
Fama, Fames, Lux, Culpa, Lues, Nex, Gloria, Tellus,
Aluus, Humus, Sitis, atq. Salus, Plebs, Talio, Tabes.
Atque Strues, Soboles, Proles, & Galla, Supellex.
Pax, Cholera, & Bilis, cúmq. Indole, Pix, Fuga, Labes.

Neutra.

Neutra.

Deniq. Neutra manent, numero cõtenta priore.
Paſcha, Salum, Fenũ, Letum, Iubar, Hepar, & Halec,
Ver, Cœnum, Vitrum, Vulgus neutrum, Pelagusque,
Iuſtitium, cum Felle, Gelu, Pus, atque Barathrum,
Gluten, Ebur, Nihilum, Viſcúmq., Penúmq., Macellum,
Et Virus; ſic Aptota, vt Nil, Fásque, Nefásque.

ANNOTATIONES.

Sunt ex his numero quæ poſteriore leguntur:
Aſt vſurpatis raró, puer vtere raró.

In his altero numero deficientibus obſeruandus eſt auctorum vſus: Sunt enim non nulla, quæ interdum vtroque numero à veteribus vſurpantur, quibus, niſi ſimili cum gratia, nobis vtendum non eſt.

Maſculina, Aëres *inuenias apud* Vitruuium, Aëribus *apud Lucretium.*

Feminina: Virgilius vſurpat pluraliter Pices, *Columella* Soboles, *Horatius* Paces, *Cicero* Culpas, Charitates, Quietes, Labes, Neces; *Ouidius* Nucibus, *Gellius* Luces, Glorias.

Neutra: Cicero Vulgi *Maſculinè; Virgilius* Sala, *Poëtæ paſſim* Vitra.

Caſſáque Plurali non nulli plura recenſent.

Plura quoque recenſent Grammatici carentia Plurali, cùm illum habeant integrum & plenum; cuius ordinis ſunt iſta:

Maſculina: Sal, Sol, Ros, Mundus, Fumus, Carcer. *Sic Horatius* Pulueres *dixit, Lucanus* Vncos, *Appuleius* Muſcis.

Feminina: Amicitia, Inimicitia, Arena, Gaza, Iniuria, Vita, Mors, Tuſſis, Ira, &c.

Neutra: AEuum, Fatum, Forum, Solum, Solium, &c.

Deficientia numero Singulari.

Multa volũt Numerũ tantùm quoq. Poſteriorẽ;
Quæ, facilè vt capias, in claſſes ritè coëgi.

Permulta ſunt etiam nomina quæ numero carent ſingulari, quæ, vt à rudibus facilius capiantur, redegimus ea in ſex ordines, ſiue claſſes.

Cardineus numerus: *Ceu* Tres, Sex, Octo, Nouemq.
I. *Primo carent Singulari Numeralia Cardinalia, ſeu Principalia. vt* Duo, Tres, Quatuor, Viginti, Triginta, Centum, Ducenti,*&c.* Mille,*Adiectiuum.*

Diſtribuens numerus: Bini,Terni,*atque* Quaterni.
II. *Numeralia Diſtributiua : vt* Bini, Terni, Quaterni, Quini,Seni,Septeni,Octoni,Noueni, Deni, *&c.*

Nomina Ludorum : *Ceu* Quinquatres,Megalenſes, Circenſes; *Quibus* Iſthmia,Pythia, Olympia *iunge.*

III. *Nomina Ludorum, ſeu Spectaculorum*: *vt* Apollinares, Olympia, *&c.*

Oppida iungantur: *Ceu* Puteoli, *atque* Philippi.
Sic Tralleis, Sardeis: ſic flectes Thebæ & Athenæ:
Sic, quæ Neutrius generis ſunt, Bactra, Cythera.

IIII. *Multa ac diuerſi generis nomina Opidorum.*

Nomina Feſtorum: *Ceu* Bacchanalia Bacchi.
Martinalia Martini, Regalia Regum.
Dant IBVS hæc Ternis, licet ORVM dent Genitiuis
Sæpius: Aſt in IVM Patrius quandoque legetur.
V. *Nomina Feſtorum: vt* Bacchanalia, Saturnalia, Remigialia, *&c. Quæ habent in Genitiuo ſæpius* Orum, *quàm* Ium, *licet Datiuo & Ablatiuo habeant* Ibus. *Sed* Dionyſia, Orgia, Scenopegia,*&c. in Secunda tantùm declinatione vſurpantur.*

Nomina Librorum: Ceu Biblia,Buco, Georque;
Cũ Chronicis,Phyſicis; licet addere Rhe, Dia, Gramma.
Hinc tamen excipies, numero inflectenda priori:
Ilias, Æneis,quibus his conformia iunge.
VI. *Nomina Librorum in A finita: vt* Biblia, orum; Bucolica,Georgica, Ethica, Muſica, Dialectica,Rhetorica, *&c.*

Dic imus

Dicimus tamen etiam hæc Rhetorica, cæ; Dialectica, cæ; *quando ſunt artium & diſciplinarum nomina.*

Sunt etiam non nulla librorum nomina numeri tantùm ſingularis, & plurali carentia, vt Ilias, Odyſſea, Æneis, Achilleis, Thebais.

Maſculina carentia Singulari.

Maſculei generis ſunt, & Pluralia tantùm.
Cancelli, Cani, Gemini, Superi, & Inferi, & Antes.
Liberi, & Annales, Natales, Codi-que-cilli,
Poſteri, item Loculi, Maiores, atque Minores,
Et cum Cælitibus, Manes, Lemureſque, Penates.
Et Pugillares, Artus, Caſſes, Proceresque.

Feminina tantùm Pluralia.

Hæc Muliebria ſunt, nec non Pluralia tantùm.
Nuptæ, & Exſequiæ, Nonæ, Idus, atque Kalendæ.
Nundinæ, & Excubiæ, Gerræ, Nugæ, atque Tenebræ.
Litteræ, & Exuuiæ, Thermæ, Scopæque, Minæque.
Feriæ, & Inſidiæ, Cunæ, Valuæque, Diræque,
Antiæ, & Inferiæ, cum Tricis, Relliquiisque,
Quiſquiliæ, Phaleræ, Clitellæ, Induciæ, & Ædes.
Primitiæ, cum Diuitiis, cum Gadibus, Alpes.
Adde puer, noſtris quæ ſunt malè verſibus apta:
Offuciæ, cum Facetiis, cũ Manubiiſque. *Siſtole & Diaſtole.*

Neutra tantùm Pluralia.

Hæc generis Neutri ſunt, & Pluralia tantùm.
Mœnia, cum Caſtris, ſic Arma, Hiberna, Statiua,
Munia, cum Roſtris, Æſtiua, Crepundia, Iuſta,
Compita, cum Flabris, Bellaria, Luſtra ferarum,
Exta, Cibaria, Teſqua, Repotia, cum Paraphernis.
His Præcordia, & Incunabula ritè cohærent.
Mœnia ſunt Ternæ: ſed cætera cuncta Secundæ.

ANNO-

ANNOTATIONES.

Paúca tamẽ numero interdum potiuntur vtroq.

Maſculina ſingulariter interdum vſurparunt. Ouidius Cælite, *Iuuenalis* Procerem, *Lucanus* Artus, *Gellius* Annalem, *Appuleius* Procerem.

Feminina: Littera miſſa tibi liceat dixiſſe Poëtæ.

Sic Cicero ex quodam antiquo auctore pro Diuitiis, *dixit* Ope barbarica. *Plautus eſt ſingulariter vſus* AEdes. *Idem* Reliquia, *&* Offuciam. *Idem & Gellius* Facetia, *Gellius Genitiuo* Reliquiæ. *Plinius* Gadis *&* Phalera. *Claudianus & Lucanus* Alpes. *Nenius apud Neſium* Quiſquilia.

Sint ſatis hæc, quamquã non nulli plura recẽſent.

Maſculina: Primores, Quirites, Carceres, Sales, Vepres, *& plura alia, quæ plerique dixerunt carere ſingulari, occurrunt interdum ſingulari numero vſurpata.*

Feminina: Argutiæ, Blanditiæ, Bigæ, Quadrigæ, Cærimoniæ, Copiæ, Decimæ, Genæ, Gingiuę, Gratiæ, Illecebræ, Inimicitiæ, Latebræ, Mappæ, Minutiæ, Neniæ, Plagæ, Nares, Nates. *Vide Gellium cap.8. lib.19.*

Sic Cicero Sordem, Salebra, Palea. *Idem & Cæſar* Vigilia *dixerunt. Plinius* Ambage, Scatebra, Antemnam. *Ouidius* Antemna. *Quintilianus Genitiuo* Præſtigię *vtitur. Et paſſim Poëtæ* Fores, Scalæ, arum, Sordes, ium, *licèt pluralia ſint vſitatiora, ſingulariter tamen vſi ſunt.*

Neutra, ſingulariter non nunquam vſurpata: Ilia, Iuga, Claſſica, Spolia, Viſcera, Tranſtra, Magalia, Mapalia, Palearia, Pugillaria, Carcheſia, Comitia *pro loco. Sic pro* Altaria, ium, *vulgus* Altare *dixit.*

Deficientia Caſu.

Aclita, Aptôta, ſeu Indeclinabilia.

Aclita dicuntur nullum variantia Caſum.
Hæc eadem rectè Græcis Aptôta vocantur.
Vt Fas atque Nefas, Git, Frit, Nil, & Nihil, Inſtar.
Sic Pondò, Prę́ſto, Nequam, inuariata manebunt.
Technicè & acceptæ voces, & littera quæuis.

Indeclinabilia *Græcis* Aclita *vocantur, vel* Aptota, *quaſi Incaſualia, hoc eſt, ſine Caſu; eorúmque alia Subſtantiua, alia ſunt Adiectiua.*

Subſtan-

Subſtantiua: Fas, Nefas, Git, Frit, Nil, Nihil, Inſtar, Pedum, Hir, Subtel, Nepet, Neceſſe, Neceſſum, Nauci, Gummi, Sinapi, Cepe, *non* Cepa. *Addunt* Virus, *ſed apud Lucretium Genitiuum* Viri, *& Datiuum* Viro *inuenias.*

Adiectiua: Opus *pro neceſſario*; Præſto, Nequam, Nihil, Mancipi, Frugi, Huiuſmodi, Cuiuſmodi, Eiuſmodi, *&c.*

Tot, Totidem, Quot, Aliquot, Quotquot, *&c.*

Dictiones technicè, ſeu materialiter poſitæ, ſunt etiam indeclinabiles: vt, Nemo deriuatur ab Homo, Magiſtri eſt Genitiui caſus, Ego eſt primæ perſonæ.

Item nomina Litterarum: Scripſit tria peſſima Cappa.

Aptotos ſemper numerus primarius exit.
Aſt Vnus, Duo, Tres, & Millia declinantur,
Et Centum, quando cum Cardine conciliatur.
Vt Quadringenti, Quingenti, ſiue Ducenti.

Numerus primarius ſeu principalis, qui vulgò Cardinalis dicitur, eſt etiam indeclinabilis: *vt* Quatuor, Quinque, Decem, Viginti, Centum, *&c.*

Sed Vnus, Duo, Tres, Mille *Subſtantiuum*, *& à* Centum *compoſita declinantur, vt* Ducenti, tæ, ta; orum, arum, orum, *&c.*

Barbara flectuntur peregrináque nomina rarò,
Induerint habitum niſi Græcum, ſiue Latinum.
Bel datur exemplum; Sed Belus flectier aptum.

Nomina Barbara ac peregrina, id eſt, neque Latina, neq. Græca, rarò declinantur, niſi aſſumant terminationem Latinam, vel Græcam: vt Iob, Ioſeph, Iacob, Dauid, Iudith, Eſther, Eliſabeth, Ieruſalem; *pro quibus Latini ſæpè dicunt*, Iobus, Ioſephus, Iacobus, Dauides, Eliſabetha, Hieroſolyma, *&c.*

Rarò *dixi, quia non nulla legimus in terminatione peregrina, interdum declinata. vt* Dauid, Dauidis; Hannibal, Hannibalis, *&c.*

Mono-

Monoptota.

Dico Monoptoton, quod caſu flectitur vno.
Sic caſu in recto tantummodo dicimus Exſpes.
Infitias ſolùm Quartum capit, Inferiasque.

Monoptota dicuntur, quæ in vno tantùm caſu ſeu terminatione reperiuntur. Sic Exſpes, *Adiectiuum, id eſt, ſine ſpe, recipit ſolùm Nominatiuum,* Infitias *&* Inferias *ſolùm Accuſatiuum.*

Sic Ablatiuus non nullis ſolus in vſu:
Permiſſu, Iuſſu, Iniuſſu, Promptu, atque Rogatu.
Et Natu, Noctúque, Diúque, adiungitur Aſtu.
Dicitur & Iuſſum, Pluraléque Iuſſa dat Orum.
Quin etiam Flaccus profert, & Silius Aſtus.

Diptôta.

Caſibus inflectes tantùm Diptôta duobus.
O Macte & macti; cum Verbere verberis effer.
Spontis ſponte capit; Repetundarum repetundis.
Tantūdem tantidem habeat: Fors forte capeſſit.

Diptôta dicûntur, quæ habent ſolùm duos caſus terminatione diuerſos. Macte *Vocatiuus eſt à* Mactus, a, um, *id eſt, magis auctus & cumulatus; vox eſt hortantis. Martialis,* Macte animi. *Virgilius,* Macte puer virtute noua.

Apud Plinium eſt plurale Macti. Macti, *inquit,* ingenio eſte cæli interpretes.

Genitiuo Verberis, *Ablatiuo* verbere. *In plurali integrum,* Verbera, verberum, verberibus, *&c.*

Suppetiæ fert ſuppetias: Vice flecte vicémque,
Atque Vices, vicibus: ſic fit Diptôton vtrimque.
Plus Neutrum pluris generat: Plurale ſit Omne.

Plus *Neutri generis in ſingulari* pluris *habet in Genitiuo. Apud veteres etiam Ablatiuo* plure, *&, Priſciano teſte,* pluri. *In plurali verò integrum eſt, & Omnis generis.*

Triptôta.

Quæ tres inflectunt caſus Triptôta vocamus.
Dãt Patriũ, Quartũ, Sextúmq., Precísq., Dapísq.
Frugis, Opis; ſed habent caſus pluraliter omnes.

Triptôta ſunt, quæ habent ſolùm tres caſus diuerſos: vt
Precis, precem, prece. *Terentius etiam* Preci *dixit.*
Dapis, dapem, dape. Daps *apud Catonem legitur.*
Frugis, frugem, fruge. Frux *apud Varronẽ & Vitruuiũ inuenias.*
Opis, opem, ope, *pro auxilio vel poteſtate.*
Sunt hæc in plurali integra, Preces, Dapes, *&c.*
Opes *verò pro diuitiis eſt tantùm pluralis numeri.*
Ops, Opis intêgrum Diua eſt, Rhea dicta Pelaſgis.
Hæc Opi, Nymphæ nomen Quarto petit Opim.

Ambage, ambages, ambagibus, efferò tantùm.
Impetis, impete, & impetibus: ſed cetera deſunt.
Sic Dica flecte dicam atq. dicas: ſed plura negato.

Sunt etiam hæc tria Triptôta, Ambage, Impetis, & Dica.
Ab hac Ambage: hæ, has, & ô ambages: his, & ab his ambagibus.
Huius Impetis: ab hac impete: his & ab his impetibus.
Hæc Dica, hanc dicam, has dicas.

Eſtq. Lues Triptôton habẽs Quartũ atq. Latinũ.
Gratis grate leges: Plurali dicito Grates.
Vis erit intêgrum; niſi deſit fortè Datiuus.

Hæc Lues, hanc luem, ab hac lue.
Huius Gratis, hac grate, *vtrumq. rarò. Plur.* hæ, has, & ô grates.
Vis *integrum eſt & plenum, niſi fortè Datiuo careat.*

Triptôta in Plurali.

Æs, Far, Ius, & Hiems, quibus addito, Mel, Mare, Rus, Tus.
Plurali Patrio, Terno, Sextóque carebunt.

Quos

Quos ſolos etiam ſeruant ſibi nomina Quintæ.
Tolle Dies & Res: auſim vix addere plura.
Soles, atque Sales, vix agnoſcunt Genitiuum.

Hæc octo nomina, Æs, Far, Ius, &c. habent ſolùm tres caſus ſimiles in plurali, Nominatiuum, Accuſatiuum, & Vocatiuum, vt Æra, Farra, Iura, Hiemes, *&c.*

Quibus adduntur nomina Quintæ declinationis, præter Res *&* Dies, *vt ſuprà dictum eſt.*

Sol, Sal, *&* Ros *dicunt carere Genitiuo plurali.*

Carentia Vocatiuo.

Cuncta carent Quinto, quorũ Genitiuus in îvs,
Sic Referens, Interque rogans, coniungito Signa,
Pronomen: dêptis Noſter, Noſtras, Meus, & Tu.
Sic Quintum caſum dant Totus, Solus, & Vnus.

Oſtenduntur hoc carmine ſextuplicia, quæ Vocatiuo careant, quod ea de re fieri indicat libro primo Th. Linacer, quòd ad ea ſermo noſter dirigi non poteſt.

In primis ea ferè carent Vocatiuo, quæ Ius *habent in Genitiuo; quæ ferè ad hæc ſequentia reduci poſſunt.*

1. *Relatiua,* Qui, quæ, quod, talis, tantus, tot.
2. *Interrogatiua,* Vter? quis? qualis? quantus?
3. *Triplicia, ſigna.*

Vniuerſalia: Omnis, cunctus, quiſquis, quicũque, nemo, nullus, vterque, neuter.

Particularia: Aliquis, quidam, alter, plerique.

Infinita: Siquis, aliquis, vllus.

4. *Pronomina, præter* Tu, meus, noſter, *&* noſtras.

Auctoritas tamen non nullis interdum Vocatiuum dedit.

Virg. Exorare aliquis noſtris ex oſſibus vltor.
Ouid. Quilibet huc, dixit, confuge, tutus eris.
Idem: Ipſe meas æther accipe ſumme preces.
Tibul. Idem ſi fas eſt, mos precor ille redi.

Idem, Iam mihi libertas illa paterna vale.
Cicero, O nox illa, quæ tenebras attuliſti.

Adiectiua carentia in Plurali Nominatiuo, Accuſatiuo & Vocatiuo Neutri generis.

Plurima ſuſcipiunt numero genus Omne priore.
Sed per A quod fieret Neutrū Plurale recuſant.
Huc ſpectant Diues, Soſpes, Comes, atque Superſtes.
Præſes, Hebes, Teres, & Locuples, Perpesq́ue, Vegesq́ue,
Et quæ Pes præbet. Memor, Immemor, adde Bicuſpis,
Atque Tricuſpis, Inops, Supplex, Deſesq́ue, Reſesq́ue,
Cum paucis aliis, quæ lectio multa docebit.

Adiectiua quatuor Communis generis in Nominatiuo; Accuſatiuo, & Vocatiuo vtriuſque numeri.

Quatuor hæc, Pauper, Puber, cū Degener, Vber,
In Recto & Quarto ſolùm Communia ſunto.
In reliquis genus Omne tenent: nā, Pauperis æui,
Pauperis & tuguri, legis &c, de paupere regno.

Abundantia terminatione.

Ne deſit locuples Romanæ copia linguæ,
Luxuriant quædam varios ſumentia fines.

Abundantia dicuntur, quæ eadem ſignificatione variis terminationibus efferuntur, vt Rapa, *vel* rapum; Capus, *vel* capo.

Hæc verò ſpectant ad Latini ſermonis copiam & varietatem, ne is ſcilicet ſui vbique ſimilis, nauſeæ ſit aut faſtidio.

A, Es, *Primæ declinationis.*

Cometa, Planeta, Eccleſiaſta, Iſraëlita, Niniuita, Spartiata.

A, Es, *Primæ & Quintæ declinationis.*

Auaritia, duritia, materia, maceria, mollitia, munditia, nequitia, pigritia, ſegnitia.

A, V m, *Primæ & Secundæ declinationis.*

Bucina, ganea, margarita, menda, mulctra, poſtica, rapa, ſtragula, zizania.

Vs, Vm,

V s, V m, *Secundæ declinationis.*

Antidotus, baculus, balteus, buxus, chirographus, commentarius, coſtus, cryſtallus, crocus, helleborus, hyſſopus, intubus, nardus, papyrus, punctus, ſupparus, taxus, tignus, thymus, viſcus.

V s, V m, *Secundæ & Quartæ declinationis.*

Angiportus, cubitus, euentus, iuſſus, ſenſus.

V s, O, *Secundæ & Tertiæ declinationis.*

Capus, lanius, ludius, ſcorpius.

E s, O, V m, *Secundæ, Tertiæ, & Quintæ declinationis.*

Alluuies, colluuies, diluuies, proluuies.

Item hæc,

Apes, is; Admonitus, itio; Affectus, tio.

Baccar, baccaris; Beatitudo, beatitas.

Contagium, io; Cupido, tas; Concinnitudo, tas; Cantus, tio, cantilena: Cultus, cultura; Cucumis, cucumer; Concha, conchile, conchilium.

Deſcenſus, io; Deſpectus, io; Diſſenſus, io; Digreſſus, io; Dulcedo, dulcor.

Gibber, gibbus; Galbanus, num; Gobius, gobio.

Incurſus, io; Impulſus, io; Iuuentus, ta.

Mollitia, ties, mollitudo; Monitus, itio, itum.

Neceſſitas, neceſſitudo, Noualis, le.

Occiput, occipitium.

Paupertas, pauperies; Potus, tio; Permiſſus, io.

Raptus, tio; Reditus, itio; Retis, te.

Sanctitas, ſanctitudo; Suauitas, ſuauitudo.

Torques, is; Tonitrus, tru; Teuto, Teutonus.

Vomis, *& ſæpius* Vomer.

Plebs, *vel* plebes; Seps, *vel* ſepes; Trabs, *vel* trabes.

Pileus, *vel* pileum. *In plurali ferè* pilea, *non* pilei.

Pauus, *& vſitatius* pauo; *tum maſculus, tum femina.*

Sunt & Græca terminatione abundantia.

Agamemnon, & Agamemno: Anchiſes, & Anchiſa.
Plautus Syngraphus: *Cicero* Syngrapha.
Dæmon, & Dæmonium: Xyſtus, & Xyſtum.
Titan, titanus; Delphin, delphinus.
Elephas, elephantus.

Item hæc, Caſſis, caſſida; Crater, cratera; Panther & Panthera.

Hebdomas, hebdomada; Lampas, lampada.

Et alia multa, quæ ſuperius Latinis commiſcentur.

Sunt quibus tres terminationes à quibuſdam tribuuntur.

Alcyon, Alcyone, & Alcedo.
Appetitus, tio, & appetentia.
Baptiſmus, ma, & mum.
Cauilla, cauillum, & cauillatio.
Cantus, cantio, & cantilena.
Concha, conchile, & conchilium.
Cultus, cultio, & cultura.
Dominatus, dominatio, & dominium.
Mollitia, mollities, & mollitudo.
Mulctra, mulctrum, & mulctrale.
Tapes, tapete, & *vſitatiùs* tapetum.

Annotatio & admonitio.

Huiuſmodi nomina abundantia plerique Grammatici multo plura congeſſerunt, vſitata & inuſitata, atque etiam iam olim deſita. Cuiuſmodi qui fortè requiſierit, Nonium Marcellum, Ioan. Deſpauterium, vel Ioan. Lorichium conſulat.

Sed obſeruandum in huiuſmodi omnibus, quid vſus & ſcriptorum auctoritas approbarit. Nam vt optimè apud Gellium Phauorinus admonet, Loquendum eſt verbis præſentibus. *Et apud eundem pulcerrimè Octauius Cæſar*, Non aliter in ſermone fugiendũ verbum inſolens, quàm in curſu ſcopulus. *quod notatu & obſeruatu digniſſimum eſt.*

Abun-

Abundantia in Obliquis.

Sunt quę nũc flectit Quartus, nũc Ordo ſecũdus.

Quædam ſunt Secundæ & Quartæ declinationis: Colus, laurus, lacus, quercus, pinus, cornus, ficus, domus. *In quibus obſeruandũ, quos caſus frequentior doctorũ vſus magis approbarit.*

Colus, huius coli, & colus,
ab hac colo, & colu.
Laurus, huius lauri, *et* laurus,
has lauros, & laurus.
} *Ceteri caſus ſunt Secundæ declinationis.*

Quercus, huius querci, & quercus,
harum quercorum, & quercuum.
Addunt Lacus, huius laci, & lacus.
} *Ceteri caſus ſunt Quartæ declinationis:*

Pinus & Cornus, *præter terminationes* V, & Vs, *ſunt Secundæ declinationis.*

Hic Ficus fici, pro morbo flectitur aptè.
Hæc Ficus fici, vel ficus, fructus & arbor.

Ficus *pro fructu rarò legitur Maſculinum.*

Sunt duo quæ flectat Quartus vel Tertius ordo.

Hic *aut* hæc Penus, us, ui, *&c. ſine plurali.*
Hoc Penum, ui. *Vel* hoc Penus, penoris, *&c. Plural.* hæc ra.
Hic *aut* hæc Specus, us, ui.
Hoc Specus, *in Nominatiuo, Accuſatiuo, & Vocatiuo. ceteris & plurali caret.*

Lectum eſt etiam hoc Specum, & Specu *indeclinabile.*

Adiectiua abundantia.

Iam quæ luxuriant, puer, Adiectiua notabis.
Quę vel in is Ternus, flectit vel vs ordo Secũdus.

Sunt quædam Adiectiua, quæ in Vs *flectuntur, per Secundam declinationem, & in* Is *per Tertiam.*

Imbecillus, *vel* imbecillis; Exanimus, *vel* exanimis.
Inermus, *vel* inermis; Infrenus, *vel* infrenis.

Semiſomnus, *vel* ſemiſomnis: *de quo Valla.*
Magnanimus, effrenus, biiugus, *rarò in* I s *exeunt.*
Imberbis, procliuis, accliuis, decliuis, enormis, informis, exſomnis, inſomnis, illimis, hilaris, *rarò in* V s *deſinunt.*
Sincerus *eſt ſemper Secundæ declinationis.*

CAPVT IIII.

DE COMPARATIONE.

Comparatio *eſt nominis veluti per gradus quoſdam variatio: vt* Doctus, doctior, doctiſſimus.

Comparantur ſolùm ea nomina adiectiua, quorum ſignificatio poteſt augeri vel minui. Siue, quibus rectè adiungi poſſunt Aduerbia Magis *&* Minus.

Gradus Comparationis ſunt tres, Poſitiuus, Comparatiuus, & Superlatiuus.

Poſitiuus *eſt, qui rem abſolutè ſignificat & ſimpliciter: vt* Magnus, paruus; *& deſinit in* E R, V s, I s, N s, X. *vt* Pulcer, doctus, fortis, *&c.*

Comparatiuus *eſt, qui rem attollit vel deprimit, & deſinit in* O R: *vt* Maior, minor, *habétque* V s *in Neutro genere: vt* hoc Maius, minus.

Superlatiuus *eſt, qui rem collocat vel in ſummo loco, vel in infimo, & deſinit in* M V S: *vt* Maximus, minimus.

Comparatio eſt triplex:

Analoga *ſeu* Regularis *eſt, quæ certam aliquam ſequitur regulam, hoc eſt, in qua Comparatiuus & Superlatiuus formantur à Poſitiuo ſecundum certam regulam: vt* Doctus, doctior, doctiſſimus; Dis, ditior, ditiſſimus.

Anomala *ſeu* Irregularis *eſt, quæ à communi regula deflectit, ſeu quando Comparatiuus & Superlatiuus contra aliorū formantur regulam: vt* Bonus, melior, optimus.

Elliptica *ſeu* Defectiua *eſt, quæ caret aliquo gradu: vt* Iuuenis,

nis, iunior, *& aliquando* iuuenior, *ſine Superlatiuo*; Diuerſus, diuerſiſſimus, *ſine Comparatiuo*; Ocyor, ocyſſimus, *ſine Poſitiuo.*

Comparatio Analoga, ſeu Regularis.

De Comparatiuo.

Si Patrio Docti iungas OR, Doctior exit.
Sic Terno Forti iunge OR, tum Fortior hinc fit.

Comparatiuus formatur à primo caſu Poſitiui in I, *addendo* OR: *vt* Doctus, docti, doctior; Amicus, amici, amicior; Felix, felicis, felici, felicior; Tenuis, tenuis, tenui, tenuior.

Exceptio.

In DICVS, atq. FICVS, VOLVS, & LOQVVS,
ENTIOR addunt.

Adiectiua pleraque in Dicus, Ficus, Volus, & Loquus, *habent* Entior *in Comparatiuo: vt* Maledicus, maledicentior, maledicentiſſimus.

Sic Magnificus, Beneuolus, *vel* beneuolens; Breuiloquus, *vel* breuiloquens.

Veridicus *tamen, & alia quædam hanc comparationem non admittunt.*

De Superlatiuo.

A Patrio Docti, forma Doctiſſimus, atque
A Terno Forti, rectè Fortiſſimus effer.

Superlatiuus formatur à primo caſu Poſitiui in I, *addendo* S, *&* Simus; *vt* Amicus, amici, amiciſſimus; Satur, ſaturi, ſaturiſſimus, *& aliquando* ſaturrimus; Tenuis, tenuis, tenui, tenuiſſimus; Prudens, prudentis, prudenti, prudentiſſimus.

Exceptio.

At Poſitiuus in ER, Rimus adiiciet Superanti.

Poſitiua in Er *aſſumunt* Rimus *in Superlatiuo: vt* Pulcer, pulcerrimus. *Sic* Niger, ater, teter, pauper, acer, celeber, *&c.*

S mutant in MVS, Facilis, Similisq́; Humilisque.
Vix Agilis, Gracilis, Docilis. Sæpe L geminatur.

Tria in Lis *cum ſuis compoſitis*, S *mutant in* Mus *in Superlatiuo*: Facilis, facilimus; Difficilis, difficilimus. *Sic* Similis, Diſsimilis, Humilis.

Poëtæ in his Superlatiuis L *frequenter geminant: vt* Simillimus, facillimus, *&c. Addunt his Grammatici alia tria, quæ etiam dicunt habere* Limus: Agillimus, Gracillimus, Docillimus; *ſed omittunt veterum teſtimonia.*

Semper ab ENTIOR, eſt ENTISSIMVS in Superãte.

Comparatiua in Entior *habent* Entiſſimus *in Superlatiuo: vt* Beneuolus, beneuolentior, beneuolentiſſimus. *ſic* Honorificus, magnificus, maledicus, grandiloquus, *&c.*

Comparatio Anomala, ſeu Irregularis.

Accipiunt non nulla gradus à lege alienos.

Comparantur quædam irregulariter:

Bonus, melior, optimus; Malus, peior, peſſimus.
Paruus, minor, minimus; Magnus, maior, maximus.
Multus, plurimus; multa plurima; multũ, plus, plurimũ.
Nam Plus *in Singulari eſt Subſtantiuum, & Neutri generis.*
In Plurali verò Adiectiuum, & Omnis generis.

Vetus, veterior, veterrimus. *ab inuſitato* Veter, *quod apud Ennium legitur.*

Sic Maturus, maturior, maturiſſimus, *&* maturrimus, *tamquam à* Matur.

Dantq́. gradus Aduerbia quædã, & Præpoſituræ.

Videntur etiam Anomaliam ſequi quæ formantur à Poſitiuis Aduerbiorum & Præpoſitionum. Cuiuſmodi ſunt,

Vltra, vlterior, vltimus; Citra, citerior, citimus.
Intra, interior, intimus; Infra, inferior, infimus, *&* imus.
Supra, ſuperior, ſupremus, *&* ſummus.
Extra, exterior, extremus, *&* extimus; *ſed rarius.*

Poſt, poſterior, poſtremus; Prope, propior, proximus.
Pridem, prior, primus; Penitus, penitior, penitiſſimus.
Diu, diutiùs, diutiſſimè; Sæpè, ſæpius, ſæpiſſimè.
A Nuper *fit tantùm* nuperrimus.

Comparatio Elliptica & Defectiua.

Vno Defectiua gradu non nulla leguntur.

Quædam carent vno ex tribus Comparationis gradibus.
Poſitiuo carent, Ocyor, ocyſſimus; *ab ὠκὺς.*
Potior, potiſſimus; *à* potis *&* pote *nunc obſoleto.*
Deterior, deterrimus; *ab inuſitato* Deter.
Frugalior, frugaliſſimus, *ſine Poſitiuo.* Antiquior, antiquiſſimus; *pro* potior, potiſſimus, *ſeu* carior, cariſſimus.

Comparatiuo carent, Diuerſus, diuerſiſſimus.
Falſus, falſiſſimus; Fidus, fidiſſimus; Inclytus, inclytiſſimus; Inuitus, inuitiſſimus; Iuriſconſultus, iuriſconſultiſſimus. Meritus, meritiſſimus; Nuper, nuperrimus.
Perſuaſus, perſuaſiſſimus; Sacer, ſacerrimus.

Superlatiuo carent, Adoleſcens, adoleſcentior.
Ante, anterior; Communis, communior; Diues, diuitior; Infinitus, infinitior; Ingens, ingentior; Iuuenis, iunior, *& aliquando* iuuenior. Longinquus, longinquior.
Proximus, proximior; Senex, ſenior; Supinus, ſupinior; Taciturnus, taciturnior. *His adde*, Dexter, dexterior; Siniſter, ſiniſterior: *nam* Dextimus *&* Siniſtimus *priſcis idem ſignificant quod* Dexter *&* Siniſter. *Perottus tamen & alij* Dexter, dexterrimus, *habere volunt.*

Incomparabilia.

Vs purum plerumq. Magis, tũ Maximè adoptat.

Finita in Vs *purum, hoc eſt, habentia Vocalem ante* Vs, *comparantur ferè per Aduerbia* Magis, *&* Maximè: *vt* Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. *& contrà*, Minus idoneus, minimè idoneus. *ſic* Pius, dubius, induſtrius, arduus, vacuus, aſſiduus, ſtrenuus, exiguus, perpetuus, *&c.*

ANNO-

ANNOTATIONES. II. de rarò, vel numquam comparabilibus.

I. *Comparatiua & ſepius Superlatiua nominum in* Vs *purum deſinentium inueniuntur etiam, potiſſimùm apud vetuſtatis amatores, regulariter non rarò comparata.*

Sic Plautus eſt vſus Comparatiuo Induſtrior, *Cato* Innoxior, *Varro* Aſſiduior.

Sic idem Aſſiduiſſimus. *Cicero* Aſſiduiſſimè. *Cato* Arduiſſimus *&* Perpetuiſſimus. *Pacuuius*, Egregiiſſimus. *Salluſt. & Tacit.* Strenuiſſimus. *Ouidius*, Vacuiſſimus. *Quintilianus, Plinius, Curtius, & Seneca,* Piiſſimus. *Quod tamen ipſum reprehenſum à Cicerone in Antonio, tamquam inuſitatum.*

Sic inuenias plura alia apud veteres & priſcos, quæ ab iis non numquam iocosè & ad mouendum populo riſum excogitata videntur. cuiuſmodi fortaſſis illa apud Plautum, Patruiſſimus, Taciturniſſimus, *&* Ipſiſſimus, *quod idem Græcè Ariſtophanes* αὐτότατος *dixit. Lucretius* Paruiſſimus. *Actius* Magnificiſſimus. *Cato* Beneficiſſimus. *Terentius* Mirificiſſimus.

II. *In comparando vbique obſeruandum eſt, quid probet vſus & veterũ doctiſſimorum auctoritas: nec enim omnia Adiectiua nomina comparantur.*

Vel quia vetat ſignificatio, quæ comparando augeri vel minui non poteſt.

Vel quia in multis obſiſtit veterum ſcriptorum auctoritas, quæ comparationem eorum non recepit.

Prioris generis ſunt multa nomina Deriuatiua,

vt Diminutiua, Tenellus, paruulus.

Poſſeſſiua, Paternus, Tullianus.

Interrogatiua, Quis? qualis? quantus?

Partitiua, Quiſque, alter, alius.

Diſtributiua, Omnis, cunctus, nullus.

Gentilia, Italus, Hiſpanus, Brabantus

Patria, Romanus, Aquinas, Louanienſis.

Materialia, Aureus, argenteus, *&c.*

Numeralia, Vnus, duo, tres, primus, *&c.*

Pronominalia, Ille, meus, noſter, *&c.*

In INVS, Matutinus, craſtinus.

In IVVS, Fugitiuus, demonſtratiuus.

In STER, Campeſter, ſilueſter, pedeſter.

In GER, Laniger, corniger, armiger.

In FER, Furcifer, Lucifer.

Poſterioris verò generis ſunt,

Adiectiua in BILIS, Laudabilis, riſibilis.

In IMVS, Opimus, magnanimus.

Item hæc, Canus, criſpus, balbus, blæſus, claudus, canorus, mirus, delirus, egenus, ieiunus, inclytus, rudis, cicur, degener, memor, almus, *& alia quàm plurima.*

Vt in VS *purum finita, de quibus ſuprà.*

Habentia litteram N *ante* DVS. *vt* Reuerendus, colendus, obſeruandus, venerandus, vagabundus, *& his ſimilia, quorum non nulla à recentioribus praua conſuetudine comparata leguntur.*

Reuerendiſſimus *enim,* Colendiſſimus, *&* Obſeruandiſſimus, *non Romanorum hominum, ſed aſſentatorum potius vocabula videri poſſint.*

Illud poſtremò hîc admonuerim, ea quorum ſignificatio Comparationem recipit, ſed tamen à doctis non eſt recepta, poſſe per Magis *&* Maximè, Minus *&* Minimè *rectè efferri: vt* Rudis, magis rudis, maximè rudis; Rudis, minus rudis, minimè rudis; Minus mirum, minimè mirum. Hic magis eſt pius quàm ille. Antonius ad hanc rem minus idoneus eſt Petro.

Quatuor partes orationis comparantur:

Nomen, vt Doctus. *Participium, vt* Abundans conſilio.

Aduerbium, vt Fortiter. *Præpoſitio, vt* Prope vrbem.

CAPVT V.

DE VERBORVM PRÆTERITIS ET SVPINIS.

Nominis & Genus & Flexum confecimus, euge.
Dicamus Verbi nunc Pręteritum, atq. Supinum.

Capitibus quatuor ſuperioribus docuimus Nominis Genus & Declinationem; nunc hoc quinto capite oſtendetur Verbi Præteritum & Supinum.

Regulæ generales.

I. Compoſitũ Simpléxq. modo flectũtur eodem.
Hinc excepta ſuis melius loco, & ordine dicam.

Compoſita Verborum formant Præteritum & Supinum ad regulam Simplicium: Dico, dixi, dictum. Prædico, prædixi, prædictum.

Quadã tamẽ ſuis locis excipiũtur, vt in proxima videre eſt regula.

II. Cùm

II. Cùm geminat Simplex, Compoſtum non geminabit.
Excipe quæ gignũt Do, Sto, cum Poſcere, Diſco.

Cùm Verbum ſimplex geminat principium Præteriti, compoſitum non geminabit: vt Tundo, tutudi. Contundo, contudi, *penultima breui, non* contutudi. Pello, pepuli. Compello, compuli, *non* compepuli.

Excipiuntur quatuor verborum compoſita, quæ Præteritum geminant ſeu duplicant, more ſimplicium, ſcilicet à Do, Sto, Poſco, *&* Diſco.

Do, dedi. Addo, addidi. Reddo, reddidi. Venumdo, venumdedi.
Sto, ſteti. Adſto, adſtiti. Reſto, reſtiti. Præſto, præſtiti.
Poſco, popoſci. Depoſco, depopoſci. Repoſco, repopoſci.
Diſco, didici. Dediſco, dedidici. Ediſco, edidici.

De Compoſitis à Curro *&* Pungo *dicemus ſuo loco.*

III. Nulla Supina ferunt ſibi principiũ geminari.
Vt Pello, pepuli, pulſum, miniméq. pepulſum.

Supina nunquam geminant, vt Pello, pulſum *habet in Supino, non* pepulſum; Curro, curſum, *non* cucurſum.

IIII. Præteritis quæcũq. carent, ſpoliato Supinis.
Atq. eadem quæ ſint, te carmina pauca docebũt.
Nexo, Labo, Sido, Ferio, cum Polleo, Vado,
Ambigo, cum Satago, cum Vergo, Gliſcit, & Aio,
Mæret, Auet, Nidetque, Furit, ſic Hiſco, Fatiſco,
Et Ringor, Veſcor, Liquor, Medeor, Reminiſcor.

Verba quæ carent Præterito, carent etiam Supino. Cuiuſmodi ſunt quæ continentur illis quatuor verſiculis, Nexo, Labo, Sido, *& cet.*

De Inchoatiuis & Meditatiuis agemus commodius ſuo loco, ſub finem videlicet ſexti capitis. f 237, & ſeq.

V. Præ-

V. Præteritum produc diſyllabon atq. Supinum.
Tolle Bibit,Scidit,atq.Fidit,Tulit,ortaq́.Do,Sto.
Tolle Supina nouem, Datum, Itúmque, Quitúmque, Citúmque.
Adde Litúmque,Satúmque, Sitúmque, Ratúmque,Rutúmque.

Præterita & Supina diſyllaba producunt priorem ſyllabam: vt Ludo,luſi,luſum. Illudo,illuſi, illuſum. Vidi, viſum. Inuidi, inuiſum.

Excipiuntur ſex Præterita, quæ priorem corripiunt: vt Bibo, bibi. *hinc* ebibi, *media breui.* Scindo, ſcidi, diſcidi. Findo, fidi, diffidi. Fero, tuli, attuli. *Sic Præterita à* Do *&* Sto: Dedi, addidi, venumdedi. Steti, adſtiti, *&c.*

Excipiuntur etiam nouem Supina, quæ priorem corripiunt: vt Datum,*hinc* additum. Itum,*hinc* reditū. Satum,inſitū,*&c.*

VI. Præteritum verbi, varium ſi fortè legatur,
Id ſequere,hoc retine,retinet quod crebrior vſus.

Vbi veteres Præterita, ut Supina variarunt, ſequentur tū pueri vſum crebriorem.

Sic Cubo det cubui; noli proferre cubaui.
Sic Vello, velli, malim, quàm dicere vulſi.

REGVLÆ SPECIALES.

De prima conivgatione.

Præteritis AVI dat & ATVM Prima Supinis.
Detur in exemplū, Cantillo, aut Ambulo, Sudo.

Verbum Primæ coniugationis facit Præteritum in Aui, *Supinum in* Atum: *vt* Amo,amaui,amatum. Cœno,cœnaui,cœnatum. Neco,necaui; necatum; *hinc* necatus. Eneco,aui, atum, *& aliquando* enecui, enectum; *hinc* enectus *ſæpius quàm* enecatus.

Excipiun-

Excipiuntur ferè quindecim.

Bo.

Vt Cubo dat cubui cubitum: ſic Nata ſequuntur.
A Cubo compoſitum capiens M Tertia flectit.
Aſt in Præteritis expungitur atque Supinis.

Cubo *facit* cubui, cubitum: *ſic & compoſita, quæ ſine* M *ſunt, Primæ coniugationis: vt* Accubo, Incubo, Recubo.

Quæ M *aſſumunt, ſunt Tertiæ coniugationis: vt* Accumbo, Incumbo, Recumbo; *ſed in Præteritis* M *abijciunt: vt* Accumbo, accubui, accubitum.

Porrò Excubo, Secubo, *&* Supercubo, *nunquam* M *accipiunt.*

Decumbo, Diſcumbo, Procumbo, Succumbo, *nũquam aut rariſſimè* M *abijciunt.*

Co.

Dat Frico, VI, frictũ; Seco, VI, ſectũ; Mico, VI dat.
Dimico ſic dat VI: ſed ſæpius AVIT & ATVM.

Frico, fricui, frictũ. Affrico, Confrico, Defrico, Perfrico.
Seco, ſecui, ſectum. Diſſeco, Exſeco, Præſeco, Reſeco.
Mico, micui, *ſine Supino. ſic* Emico, Promico, Dimico.
Sed Dimico *ſæpiùs habet* dimicaui, dimicatum.

A Plico nil legi, doctorum quod probet vſus.
AVI, ATVM format proles quę nomine conſtat.
AVI, ATVM, vel VI dat ITVM, quæ Præpoſitura.
Supplicat AVI, ATVM; Replicat cui ſæpe cohæret.

Plico *habuiſſe olim* plicaui, plicatum, *docent compoſita. Phocas & Diomedes ponunt* plicui, *ſed deſunt teſtimonia.*

Compoſita à Plico *ſunt duplicia. Quæ cum nomine componuntur, habent* Aui, atum: *vt* Duplico, triplico, quadruplico, multiplico: *quibus additur* Supplico, aui, atum *tantùm, &* Replico, aui, atum *vſitatius.*

Quæ

Quæ verò componuntur cum Præpoſitione, habent Aui,atum, *&* ui, itum, *vt* Applico,complico,explico,implico. *Obſeruandum tamen quid in iſtis magis approbet doctiſſimorum auctoritas. vide infrà Annotationes.*

Do.

Do, dedit, atque datum: Primæ quod & Orta ſequuntur.
Circumdo, Venumdo, Peſſumdo, atque Satiſdo.
Sed DIDIT atq. DITVM, donant quæ Tertia flectit.
Credidit, Edidit, Addidit, Abdidit huc cape teſtes.
Abſcondi, raróque DIDI, dat ITVMq́. Supino.

Do, Dedi, datum, *penultima breui, quod ſequuntur compoſita Primæ coniugationis,* Venumdo, venumdedi, venumdatum. *Sic* Circumdo, Peſſumdo, Satiſdo, *quæ* A *poſt* D *corripiunt,* Venumdabam, venumdabo, venumdarem, venumdare, venumdatum; *ſed non in* venumda, venumdas, venumdant, *&c.*

Reliqua compoſita præter hæc quatuor, ſunt Tertiæ coniugationis, habéntque Didi, Ditum, *penultima breui: vt* Addo, addidi, additum. *Sic* Reddo, perdo, prodo, ;indo, vendo, reuendo. *ſic* Abdo, trado, credo, edo, condo, recondo. *ſed* Abſcondo, abſcondi, abſconditum. *Apud Plautum tamen & Silium reperitur etiam* abſcondidi.

Mo, No, Po.

Dant VI, ITVM'que Domo, Sono, cum Tono, iunge Crepare.
Increpo malit VI: ſed Diſcrepo ſæpius AVI.

Hæc quatuor habent ui *in Præterito, &* itum *in Supino: vt* Domo, domui, domitum. *ſic cetera,* Sono, Tono, Crepo, *&* Concrepo. *Sed* Increpo *&* Diſcrepo *habent vtrumque quidem,* Aui, atum, *&* ui, itum. *Vſitatius tamen* Increpo, ui, itum; *ſed* Diſcrepo, aui, atum.

To.

Potaui, potum; Potatum rarius effer.
Dat Veto Præterito Vetui, Vetitúmque Supino.
Sto, ſtetit, & ſtatum, doctorum format in vſu.
Quod Sto componit, STITIT atq. STITVM, dat & ATVM.

Poto, potaui, potum, *ſæpius quàm* potatum.
Hinc Compoto, Epoto, *pænultima longa.*

Veto, vetui, vetitum.

Sto *facit* ſteti, ſtatum, *pænultima Supini longa.*
Compoſita habent Stiti, ſtitum, *&* ſtatum *: vt* Adſto, adſtiti, adſtitum, *&* adſtatum. *ſic* Præſto, conſto, obſto, reſto.

Horum Participia in aturus *ſunt crebriora quàm in* iturus*: vt* Præſtaturus *vſitatius quàm* præſtiturus.

V o.

A Iuuo fit iuui; Proli potes addere IVTVM.
A Lauo fit laui lotum : interdúmq. Lauatum.

Iuuo, iuui, *ſine Supino: ſed* Adiuuo, adiuui, adiutum.
Hinc Frequentatiuum Adiuto, *pænultima longa.*

Lauo, laui, lotum, *&* lauatum, *apud Terentium & Horatium, apud quem etiam Participium* Lauaturus.

A Lauo *compoſita ſunt Tertiæ coniugationis: vt* Abluo, ablui, ablutum. *ſic* Diluo, polluo, proluo, *&c.*

Annotationes.

I. *Obſeruandum quòd ex capite ſecundo libri primi Laur. Vallæ admonent hoc loco Grammatici, quod nimirum in Prima coniugatione à Supinis in* itum *formantur ſæpè* Verbalia *in* Atio *: vt* Cubatio, Crepatio, Domatio, Sonatio, Tonatio, Vetatio. *Sic* Secatio, Fricatio.

Sed hæc Vallæ obſeruatio interdum fallit. Nam ſubinde vtrumque inuenias, Cubitus, *&* cubatus, us, ui. Incubitus *&* incubatus. Incubitio *&* incubatio. Accubitio *&* accubatio.

Sic dicimus Domitor *&* Sector, *&* Sectio *vſitatius videtur quàm* Secatio. *Sic* Fricatio *dicitur, & non rarò* Frictio.

II. *Ho-*

II. *Horum compoſita ſunt diſſimilia: nam quæ Præteriti ſunt temporis, exeunt in* Itus; *quæ verò Futuri, in* Aturus: *vt* Domitus, domatûrus; Vetitus, vetaturus; Præſtitus, præſtaturus.

III. *Inuenias adhuc permulta veterum teſtimonia, quæ perſpicuè teſtentur ac doceant, olim penè omnia verba huius Coniugationis feciſſe Præteritum & Supinum in* Aui, Atum, *ſecundum Analogiam, vt ex aliquot ſubiectis exemplis cuiuis facilè conſtare queat.*

Quintilianus Cubaſſe *dixit, Plinius* Incubauere.
Idem Plinius, Fricatus, defricatus, perfricatus.
Cicero Fricaturus *&* refricaturus.
Plinius & Columella Secaturus.
Cæſar Dimicauerat. *Sed Ouidius* Dimicui.
Sic ab Emico, emicaturus *vſitatum eſt.*
Horatius Intonatus. *Idem* Sonaturus.
Manilius Reſonauit. *Virgilius* Domiturus.
Cicero Increpaui, increpatum. *Horatius* Diſcrepui.
Terentius Potaturus. *Plinius* Potatum.
Hinc à Potatum, potatio *vſitatum, vt à* Potum, potio.
Perſius Vetaui. *Propertius* Reſtauimus.
Cicero Præſtaturus. *Lucanus & Martialis* Conſtaturus.
Manilius Iuuaui. *Salluſtius* Iuuaturus.
Terentius & Horatius Lauatum.
& hinc Lauaturus *&* Lauatio *paſſim obuia.*
Virgilius & Horatius vtuntur etiam Lauo *in tertia Coniugatione.*

IIII. *In compoſitis à* Plico *eſt obſeruandum, quid ſit in iis plus aut minus à veteribus vſurpatum: Sunt enim aliis alia frequentiora.*

Applico	*ſæpius*	applicaui, applicatum.
Complico		complicaui, complicatum.
Explico		explicaui, & explicui, explicitum.
Implico		implicui, implicitum, & implicatum.
Replico.		replicaui, replicatum, vt Supplico.

Applico *cùm ad nauigationem ſpectat, habet ferè* applicui.
Explico, *pro explanare,* explicaui *habet.*

Horum Participia futuri temporis in Rus, *fiunt fermè à Supinis in* Atum; *à ceteris verò rarius.*

Participia verò Præteriti temporis exeunt in Atus *&* Itus.
Applicatus *tamen &* Complicatus, *vſitatiora ſunt quàm* Applicitus *&* complicitus.

DE SECVNDA CONIVGATIONE.

Sola & cuncta in E o dant finem verba Secundę.
Excipies óćto Primi ordinis, & duo Quarti.

Omnia verba Secundæ coniugationis deſinunt in E o.
Et omnia ſunt Secundæ coniugationis, præter octo Primæ coniugationis, ſcilicet, Beo, Creo, Meo, Calceo, Enucleo. Laqueo, *&* Nauſeo. (*Quibus addunt non nulli* Cuneo, *&* Lineo.) *& duo Quartæ coniugationis, ſcilicet* Eo, *&* Queo, *cum ſuis compoſitis,* Abeo, Redeo, *&c.*

II. *Regulæ generales.*

I. Præteritis dat v i, dat itvmq́. Secunda Supinis.
Sint Habeo, Moneo, ſint Terreo, Debeo, teſtes.

Verba Secundæ coniugationis habent ui *diſyllabum in Præterito, &* itum *in Supino: vt* Habeo, habui, habitum.
Sic Moneo, debeo, terreo, *&c.*

II. Quod dat v i Neutrale, caret plerũq. Supino.
Sorbeo cum Timeo, licet Actiua, adiiciantur.
Lucanumq́ue ſuo Abſorpſit ſine dicere iure.

Neutra ferè omnia. quæ Præteritum per ui *faciunt, Supino carent: vt* Madeo, madui. Pateo, patui, *ſine Supino: nam* Paſſum *eſt à* Pando. *ſic* Albeo, rubeo, ferbeo, langueo, ſordeo, horreo, egeo, indigeo, frondeo, vireo, vigeo, *&c.*

Neutris addũtur duo Actiua, Timeo, timui, *&* Sorbeo, ſorbui, *cum compoſitis. Nam* Abſorpſi *quod apud Lucanum legitur, libertati poëticæ tribuendum potius, quàm imitandum.*

Exceptio.

Dant in itvm Valeo, Noceo, Placeo, Taceoq́.
Pareo, cum Doleo, Careo, Latet, atque Licere.
Nec Mereo, merui, meritum, pro, Milito, ſpernit.

Excipiuntur à ſuperiori regula verba Neutri generis plus minus decem,

decem, quæ habent ui *in Præterito,&* itum *in Supino. quod fieri videtur propter Participia futuri temporis, quæ à Supino formantur: vt* Valeo, valui, valitum; *vnde Participium* valiturus. *ſic* Nociturus, placiturus, taciturus, *&c. Sic apud Statium inuenias* Iaciturus, *apud Ouidium* Caliturus. Lateo, latui, latitum, *& hinc* Latito *verbum frequentatiuum.*

Porrò Taceo *&* Lateo *habent* itum *in Supino; ſed eorum cõpoſita carent: vt* Conticeo, reticeo, deliteo.

Contrà verò Arceo, arcui, *ſine Supino; ſed compoſita habent* itum, *vt* Exerceo, exercitum. Coërceo, coërcitum.

Mereo *ſine diphthongo pro milito, facit* Merui, meritum.

Mæreo *cum diphthongo, Præterito caret. nam* Mæſtus *nomen eſt, vt* Caſſus, fretus, *&c.*

Mereor *Deponens habet* merui *&* meritus ſum.

Quæ præterea à prima regula excipiuntur, ordine terminationum nunc explicabuntur.

Regulæ Speciales.

Beo, & Ceo.

Dat Iubeo ssi, ssvm; Doceo, docui, dato doctũ.
Et potiùs Miſtum, quàm Mixtũ Miſceo format.

Iubeo, iuſſi, iuſſum; *cuius nullum exſtat compoſitum.*

Doceo, docui, doctum. Dedoceo, Edoceo, Perdoceo.

Miſceo, miſcui, miſtum *potiùs, quàm* mixtũ. Admiſceo, commiſceo, immiſceo, permiſceo.

Dant si, svm Mulcet, Mulget; dedit hoc quoque Mulctum.
Dant xi Lucet, Luget; petit hoc quoq. Luctum.

Mulceo *&* Mulgeo *habent idem Præteritum & Supinum,* mulſi, mulſum. *Habuiſſe verò* Mulgeo *quondam etiam* Mulctum, *indicant verbalia* Mulctra *&* mulctrale. *Huius compoſita ſunt,* Emulgeo, Immulgeo.

Luceo *&* Lugeo *habent idem Præteritum* luxi. *Et hic indi-*

cat verbale Luctus, Lugeo *quondam etiam habuiſſe* luctum. *Compoſita ſunt,* Elugeo, prolugeo.

DEO.

SI, SVM depoſcit Ridet, ſic Suadet & Ardet.
Prandeo, DI, SVM dat, veluti Sedeo, Videoque.
Audeo vult auſus, Gauiſus Gaudeo donat.

Tria habent Si *in Præterito, &* Sum *in Supino.*

Rideo, riſi, riſum. Ar. Ir. De. Sub.
Suadeo, ſuaſi, ſuaſum. Diſſ. Perſ.
Ardeo, arſi, arſum. Ex. In.

Tria præterea habent Di *in Præterito, &* Sum *in Supino.*

Prandeo, prandi, pranſum. Pranſus *nomen eſt, ſicut &* cœnatus. *vide infrà verba Tranſgreſſiua.*
Sedeo, ſedi, ſeſſum. Aſſideo, De. Diſ. Inſ. Ob. *&c.*
Video, vidi, viſum. Inuideo, Præ. Pro.
Audeo *verò habet* auſus ſum; Gaudeo, gauiſus ſum: *Neutropaſſiua.*

DI, SVM, Præterito geminato Mordeo donat.
Vt Pendet, Tondet, Spondet: Dic ergo Spopondi.
Strideo dat ſtridi, nihil vltrà; Nideo nil dat.

Quatuor habent Di, Sum, *principio Præteriti geminato.*

Mordeo, momordi, morſum. Præmordeo, præmordi, præmorſum.
Pendeo, pependi, penſum. Dep. Imp. Prop.
Tondeo, totondi, tonſum. Attondeo, Detondeo.
Spondeo, ſpopondi, ſponſum. Deſp. Reſp.
Strideo, ſtridi, *ſine Supino*; Nideo *caret vtroque.*

GEO.

Vrgeo, SI, tantum, cum Fulget, Turget, & Alget.
Augeo Præteritũ facit auxi, auctũmq. Supinum.
Tergeo, SI, SVM vult: SI, TVMq. Indulgeo format.
Frigeo, dat frixi: Ne fruſtra quære Supinum.

Quatuor

Quatuor habent in Præterito Si, *abſque Supino.*

Vrgeo, vrſi.

Fulgeo, fulſi. Affulgeo, effulgeo, refulgeo.

Turgeo, turſi. Deturgeo, obturgeo.

Algeo, alſi.

Augeo, auxi, auctum. Adaugeo.

Tergeo, ſi, ſum. Abſtergeo, detergeo, extergeo; *ſed ſæpius* Tergo, is, *dicitur.*

Indulgeo, indulſi, indultum.

Frigeo, frixi, *ſine Supino.* Refrigeo, *vel* refrigeſco, refrixi.

IEO.

Da Cieo, ciui, atq. citum; Cio, protrahe citum.
Hinc Excîtus habes; illinc fluet Excitus aptè.
EVI, ETVM, Quieo, & Vieo, ſi reſpicis vſum.

Cieo, ciui, citum, *penultima Supini breui.*

vnde Concito, excito, incito, *&* excitus, *penultima breui.*

Cio, cis, cire, ciui, citum, *penultima longa.*

hinc Accio, con. ex. *&* *Participium* Excîtus, *penultima longa.*

Vieo, *&* Quieo; *vnde* Quieſco, *habent* Eui, Etum, *penultima longa.*

LEO.

EVI, ETVM, poſcunt Fleo, Deleo, & à Pleo nata.
Dat Soleo, ſolitus: Solui, Salluſtius effert.
Nunc Oleo dat VI, dat ITVM; ſic Pignora, patris
Quę ſeruāt ſenſum: EVI, ETVM, fert cetera proles.
Aſt Aboleuit ITVM dat: fert Adoleuit adultum.

Eui, etum, *habent* Fleo, fleui, fletum. *hinc* Defleo.

Deleo, deleui, deletum.

Pleo *inuſitatum eſt. hinc* Compleo, expleo, impleo, oppleo, repleo, ſuppleo.

Soleo, ſolitus ſum, ſolitum; *Salluſtius etiam* Solui, *quod & Varroni probatur. Sed alterum eſt vſitatius, & familiare* Ciceroni.

Oleo, *cùm ſignificat odorem emitto, habet* Olui *in Præterito, à quo Supinum videtur fuiſſe* Olitum.

Compoſita quæ ad odorem ſpectant, videntur retinere Præteritum ſimplicis, Adoleo, ui, itum, *cùm de ſacrificiis dicitur, auctore Diomede.* Oboleo, obolui, obolitum.

Peroleo, ui.
Redoleo, ui. } *Supina non legi.*
Suboleo, ui.

Oleo *verò vel* Oleſco, *cùm ab odoris ſignificatione recedit, videtur olim* Oletum *habuiſſe: cuius compoſita pleraque vſitatius in* Sco *videntur deſinere, & Præteritum ac Supinum variant.*

Aboleo, *vel* aboleſco, eui, itum.
Adoleo, *vel* adoleſco, eui, ultum.
Exoleo, *vel* exoleſco, eui, etum.
Obſoleo, *vel* obſoleſco, eui, etum.
Inoleo, *vel* inoleſco, eui. *ſic* Suboleſco, ſuboleui, *ſine Supino.*
Cooleo, *vel* cooleſco, ui, itum.

NEO.

Dat Maneo SI, SVM; Minui ſed quatuor Orta,
Promineo, Emineo; ſic Præmineo, Imminéoque.
Vult Teneo ſolùm tenui: ſed Pignora tentum.
At verbũ muliebre Neo, petit EVIT & ETVM.

Maneo, manſi, manſum. *ſic compoſita quæ retinent* A: *vt* Emaneo, permaneo, remaneo.

Quæ mutãt A *in* I, *habent* ui, *ſine Supino: vt* Emineo, eminui, *ſine Supino. ſic* Præmineo, promineo, Immineo, *&* ſupereminco.

Teneo, tenui, *ſine Supino. Compoſita habent* Tentum, *vt* Contineo, detineo, obtineo, retineo.

Abſtineo *nullum dicunt retinere Supinum.*

Neo, *cuius ſignificatio mulieribus magis congruit*, neui, netum *facit.*

QVEO, REO, SEO.

Torqueo, SI, TVM, dat. Liqueo, licui, abſq. Supino.
Hæreo dat SI, SVM; ſed VI dat Torreo, toſtum.
Cenſeo cum natis dat VI, cenſúmque Supino.

Torqueo, torſi, tortum. Contorqueo, de. diſt. ex.
Liqueo, licui, *& vſitatius* delicui, *à* deliqueo.
Hæreo, hæſi, hæſum. Adhæreo, cohæreo, inhæreo.
Torreo, torrui, toſtum.
Cenſeo, cenſui, cenſum. *ſic* Succenſeo, recenſeo. Recenſitum *verò penultima longa, eſt ab antiquo verbo* Recenſire.

VEO.

Ex Veo fit VI, TVM; Caui cautúmque probabit:
Sic Faui fautum: Veo Neutra carento Supinis.
Conniuet, VI, XIq́ petit, nullúmq. Supinum.
Sueſco dat EVI, ETVM; de Ferueo, ferbuit exſtat.

Verba in Veo *habent* vi *in Præterito, &* tum *in Supino: vt* Moueo, moui, motũ. Foueo, foui, fotũ. Voueo, voui, votũ.
Sed Caueo, caui, cautum. Faueo, faui, fautum.
Neutra in Veo *carent Supino:*
Vt Feruet, Languet, Flauet, Liuetq́ue, Pauetq́ue.
Conniueo, conniui, *vel* connixi, *ſine Supino.*
Sueo, *verbum inuſitatum. Hinc* Sueſco, ſueui, ſuetum. Aſſueſco, conſueſco, deſueſco.
Ferueo, ferbui, *mutuatur Præteritum à verbo antiquo* Ferbeo. Ferui *non eſt in vſu: ſed hinc* Efferueo, efferbui. *ſic* Deferueo, Conferueo.
Aueo *verbum Defectiuum, caret Præterito & Supino.*

ANNOTATIONES.

Strido, Vido, Fulgo, Feruoq́ue Cauoq́ue notanda.
Flexerat hæc quondam Ternus, nunc ordo Secundus.

Obſeruabit etiam puer verba quædam olim fuiſſe Tertiæ coniugationis, quæ nunc ſunt Secundæ, è quibus adhuc non nulla tempora in vſu remanſerunt: vt

 Stri-

Stridēre & Stridère. Fulgēre & Fulgère. Feruēre & Feruère, &c.

Virgilius, Quas fulgēre cernis in armis.

Idem, Feruère Leucaten, aur. que effulgēre fluctus.

Sic Feruo, is, *ſæpius legitur apud Terentium, Propertium, & alios non nullos, quos puer non imitabitur.*

Sic legimus interdum Imperatiuo Caue, & Vide, *vltima breui, per Tertiam coniugationem.*

Ouidius, Tu caue defendas, &c.

Horatius, Vade, vide, caue, ne titubes.

Sic idem verbum alibi ſæpiùs.

Porrò de Strido & Vido, *ne prolixitate nimia faſtidio ſimus, exempla quærantur apud Grammaticos.*

DE TERTIA
CONIVGATIONE.

Tertia Præteritum variè facit atque Supinum.
Carmine ceu facili, rectiſſimo & ordine pandam.

Tertia verborum coniugatio non habet aliquam certam Præteriti & Supini formam, ideóque per ſingulas terminationes eſt explicanda.

Finita in O purum.

In O purum deſinunt quæ habent Vocalem ante O, in quibus proinde O purè pronunciatur, & facit per ſe ſyllabam: vt Facio, Statuo.

Io.

Quæ Specio & Lacio gignũt, dát EXIT, & ECTVM.
Elicio ſed VI petit, Elicitúmque Supino.

Compoſita ab inuſitatis verbis Specio & Lacio; *mutant Vocalem ſimplicis in* I, & *habent* Exi, Ectum.

A Specio: *vt* Adſpicio, adſpexi, adſpectum. Conſpicio, deſpicio, diſ. in. per. pro. re. ſuſ.

A Lacio: *vt* Allicio, allexi, allectum. *ſic* Ill. pell.

Sed Elicio *habet* elicui, elicitum.

Eci, ACTVM, Facio & Iacio; ſobolesq́. ferè ECTVM.
Dat Capio, cepi, captum: CEPTVMq́. propago.
Sic Rapio, rapui, raptum: Proli dato REPTVM.

Facio

Facio & Iacio, *habent* Eci,actum; *vt* Facio,feci,factum, Iacio,ieci,iactum.

Vtriuſque compoſita mutant A *in* I, *& habent* Eci, ectum.

A Facio*: vt* Afficio,affeci,affectum. Con. de. ef. in. oſ. per.præ.pro.ſuf. *quæ cum Præpoſitione componuntur.*

Quæ verò componuntur cum Verbis aut Aduerbiis, retinent A, *& habent* Actum,*non* Ectum *in Supino: vt* Calefacio,calefeci, calefactum. Stupefacio, madefacio, labefacio, benefacio, malefacio, ſatisfacio.

A Iacio: Abiicio,abieci,abiectum. Adiicio,con. de. e. in. ob. pro. *&c.*

Capio,cepi,captum.*Compoſita habent* Ceptum:Accipio, accepi,acceptum. Con.de.ex.in.per.præ.re.ſuſ. *&c.*

Rapio,rapui,raptum. *Compoſita* Reptum. Arripio,arripui, arreptum. Ab.cor. de. di. e. ſur. præ.*&c.*

Dic Pario, peperi; paritum partúmve Supino.
Vt Fodio, fodi, foſſum, ſic Pignora profer.
Vult Fugio,fugi,fugitum; quod Nata ſequuntur.

Pario,peperi,paritum,*vel* partum. *Ab illo eſt Participium* Pariturus; *ab hoc nomen* Partus.

Compoſita ſunt Quartæ coniugationis, & mutant A *in* E, *vt* Aperio,ui,ertum. *ſic* Operio,Cooperio,ri,ertũ.*ſic* Reperio.

Fodio,fodi,foſſum. Confodio, de. eff. in. per.

Fugio, fugi, fugitum. Aufugio, con eff.pro.per.

IVI, ITVM Cupio: Sapio,ſapui; Nihil vltrà.
Dant CVSSI, CVSSVM, CVTIO finita. Parente
Vtêris quaſſi, quaſſum, ſi legeris vſquam.

Cupio,cupiui,cupitum,*penultima longa.* Concupiſco.

Sapio,ſapui, *ſine Supino; olim fuit Quartæ coniugationis.*

Compoſita mutant A *in* I *breue: vt* Deſipio,deſipui. *Sic* Reſipio, reſipui. *hinc* Reſipiſco.

Compo-

Compoſita ab inuſitato verbo Quatio, quaſſi, quaſſum, *mutant* A *in* V, *& habent* Cuſſi, cuſſum *: vt* Decutio, decuſſi, decuſſum. *ſic* Diſcutio, excutio, incutio, percutio.

V O.

Ritè V O poſcit V I, primũ; dein fertur in V T V M.
Sed Struo dat ſtruxi, ſtructũ. Fluxi, fluo, fluxum.
A Ruo fit ruitũ. ſed VTVM breue Pignora donant.
Dat Pluo ſæpe plui, vix Pluui: Natáque Plutum.

Verba in uo, *habent* ui, utum, *penultima Supini longa: vt* Statuo, ſtatui, ſtatutum. Conſtituo, deſt. in. reſt. *&c.*
Arguo, argui, argutum. *hinc* Arguturus, *&* arguiturus.
Coarguo, redarguo.
Acuo, exacuo. Exuo, induo. Imbuo, delibuo.
Minuo, comminuo, diminuo. Suo, conſuo, diſſuo.
Spuo, inſpuo, conſpuo, reſpuo.
A Lauo *compoſita : vt* Abluo, diluo, eluo, *&c.*
Excipiũtur, Struo, ſtruxi, ſtructũ. Adſtruo, con. de. ext. in.
Fluo, fluxi, fluxum. Affluo, confluo, defluo, ef. in. per.
Ruo, rui, ruitum. *ſed compoſita habent* rutum, *penultima breui: vt* Eruo, erui, erutum. *ſic* Corruo, di. ir. ob. *&c.*
Pluo, plui *ferè habet in libris caſtigatis. Supino caret. Olim tamen etiam* pluui *habuiſſe videtur, & vſurpatur ferè in tertia perſona. Compoſita habent in Supino* Plutum*: vt* Compluo, im. per.

Nulla Supina creāt, Metuo, Pluo, Reſpuo, & orta.
A Nuo, iũge Gruo, velut Annuo, Cõgruo, teſtes.
Dic Luo habere lui; Luitum vix approbat vſus.

Supinis carent, Metuo, Pluo, Reſpuo.
Et compoſita à Nuo *&* Gruo, *verbo inuſitato.*
Nuo *: vt* Annuo, Innuo, Renuo, Abnuo.
A Gruo, *vt* Congruo, *&* Ingruo.
Luitũ *Supinũ vix eſt in vſu*, Luiturus *tamẽ eſt apud Claudianũ.*

Finita

Finita in O impurum.

In O impurum exeunt, quæ habent Conſonantē ante O, in quibus O proinde impurè pronunciatur, cùm per ſe non faciat ſyllabam : vt Bibo, Dico, Ludo, Soluo, *&c.*

B o.

Bo, BI, deinde BITVM: Scabo, Lābo carēto Supinis.
PSI, PTVM dāt Scribo, Nubóque: ſed hoc quoque
PTVS ſum.

In Bo *habent* bi *in Præterito, & in Supino* bitum.

Bibo, bibi, bibitum. Ad. e. præ. im. *penultima breui, etiam in Præteritis.* Glubo, glubi, glubitum. Deglubo.

Scabo, ſcabi; Lambo, lambi; *carent Supinis.*

Scribo, ſcripſi, ſcriptum. Ad. con. de. ex. in. per. *&c.*

Nubo, *id eſt, trador viro,* nupſi, *vel* nuptus, *aut potius* nupta ſum.

C o.

Ico dat Ici, Ictum : Vici victum dato Vinco.
XI, CTVM dant Dico, Duco: ſed Parco peperci,
Parcitum amat : nam parſi, parſum, rarius edit.
Compoſito Comparco tamen, SI, SVM, dato ſolū.

Ico, ici, ictum *habet; à quo verbale* Ictus.

Vinco, vici, victum. Con. de. e. per.

Dico, dixi, dictum. Ad. con. e. in. præ. *&c.*

Duco, duxi, ductum. Ab. ad. con. de. di. ſub. *&c.*

Parco, peperci, parcitū, *vel* ſi, ſum. Cōparco, ſi, ſum, *ſolū.*

Sco, VI, TVMq́. dabit, ceu Noſco, Quieſco, Sueſco.
Agnoſco per ITVM, dant Cognoſcóq. Supinum;
Paſco dabis paui, paſtum; Gliſco nihil autem.

In Sco *habent* vi, tum: *vt* Creſco, creui, cretum. Ad. con. de. ex. ſuc.

Quieſco, quieui, quietum. Ac. con.

Sueſco, ſueui, ſuetum. Aſſ. con. de.

Noſco, noui, notum. Dignoſco, Ignoſco, Pernoſco.

Sed

Sed Agnoſco agnoui,agnitum. Cognoſco,cognoui, cognitum, Paſco, paui, paſtum. Compaſco, depaſco.

Gliſco,Hiſco,Fatiſco,*carent vtroque.vide reg.4.generalem.*

Vt Diſco didici tantùm; ſic Poſco popoſci.
Compeſco dat v i; ſic Diſpeſco, abſque Supino.
Præterito Inceptiua carent, niſi dent aliunde.

Diſco,didici:Poſco,popoſci.*principio geminato, & abſq.Sup. Quod ſequuntur compoſita,* Addiſco,addidici. Dediſco,e.per. Depoſco, depopoſci. Expoſco, Repoſco.

Sic Compeſco, cui. Diſpeſco, cui. *Supinis ferè carent.*

Verba Inceptiua ſeu Inchoatiua formæ,quæ formantur à Nominibus,carẽt Præterito & Supino:vt Diteſco,miteſco,herbeſco.

Quæ à Verbis deriuantur,vel carent Præteritis, vel mutuantur ea à ſuis Primitiuis: vt Incaleſco, incalui ;*à* Caleo. Refrigeſco,refrixi ;*à* Frigeo.

Hæc duo, Conquexi, Pollinxi, *linque vetuſtis.*

Conquiniſco *verbum antiquum & exoletũ, habet* Conquexi, *ſine Supino.* Pollinco,pollinxi,pollinctum.*Verbum Plauto vſurpatum.*

Do.

Do recipit di, svm,veluti Cudo,ac Edo ſimplex.
Hinc verbũ Comedo,svm,quá stvm recti⁹ optat.
Scindo,ſcidi,ſciſſum,dat Findo,fidi quoq. fiſſum.
Pando ferè paſſum; Fundo, fudi quoque fuſum.
Tundo facit tutudi,tunſum. Compoſitáq. tuſum.

Verba in Do *habent* Di *in Præterito, &* Sum *in Supino: vt* Cudo, cudi, cuſum, *ſimplici S. non* cuſi, *nec* cuſſi, cuſſum. *Hinc* Excudo, procudo, recudo.

Edo,edi, eſum,*nõ* eſtum. Comedo, comedi,comeſum, *vix* comeſtum. *Hinc* Adedo,ambedo,peredo. *penult.breui. Et Supina* Adeſum,ambeſum,pereſum. Mando,di,ſum. Præ,Re. Scando,di,ſum. Adſcendo, con. deſ. Prehendo,*& contractè* Prendo,prehendi,prehenſum. Ap. com.de.re. Offendo,defendo,accẽdo,incẽdo,ſuccẽdo.

Scindo,

Scindo, ſcidi, ſciſſum. Conſcindo, cōſcidi, *pænult. breui.* Diſ. exſ. Findo, fidi, fiſſum. Diffindo, diffidi: *pænult. quoq. breui.* Pando, pandi, paſſum, *& aliquando* panſum. *vt apud Plinium,* Expanſa retia.

Fundo, fudi, fuſum. Conf. dif. eff. in. per. pro. ſuff.

Tundo, tutudi, tunſum. *Compoſita* tuſum. Cōtundo, contudi, *pænult breui,* contuſum. Extundo, obtundo, retundo.

A Cado fit cecidi, caſum: dant tale Supinum.
Occido, & Incido, cū Recido; ſed plura negabis.
Cædo, cecidit, & hinc cæſum: Cōpoſtaq́ CISVM.
Occîdo, occidi, deinde occiſum cape teſtem.
Dic ſine diphthongo Cedo, ceſſi, indeq́. ceſſum.
E retinet proles, veluti, Diſcedo, Recedo.

Cado, cecidi, *pænult. breui,* caſum. *Cōpoſita* I *litterā corripiūt.* Occido, occidi, occaſum. *hinc* Sol occaſus. *Participium* Occaſurus, *Cicero.*

Recido, recidi, recaſum. *hinc* Recaſurus *Participium apud Ciceronem.*

Incido, incidi, incaſum. *vnde* Incaſurus *apud Plinium.*

Reliqua Supino carent. Accido, con. de. ex. in.

Cædo *cum diphthongo,* cecidi, *pænultima longa,* cæſum, *id eſt, percutio, amputo.*

Compoſita I *litteram producunt.* Occîdo, occidi, occîſum. Accido, con. de. ex. in. præ. re. circumcido, *pænultima longa.*

Cedo *ſine diphthongo,* ceſſi, ceſſum, *id eſt, abeo, & locum do.* *Huius compoſita litterā* E *retinent,* Abſcedo, ac. con. de. diſ. ex. in. pro. ſe. ſuc: *Eſt &* Cedo *defectiuum; de quo infrà cap. 6.*

Tendo, tetendit, & hinc tēſum, tentúmq. recepit.
Ex. In. & Oſtendo retinent vtrumque Supinum.
Cetera TVM malūt; Penſum fert Pendo, pependi.
Fido tenet fiſus ſum, fiſum; Pedo, pepedi.
Pedo, Rudo, Sido, Strido, ſunt orba Supinis.

Tendo,

Tendo, tetendi, tenſum, & tentum. *ſic* Extendo, Intendo, & Oſtendo. *Sed* Oſtenſum *vſitatius videtur, quàm* Oſtētum. *Cetera compoſita videntur frequentius habere* tum, *quàm* ſum, *quod probant eorum Participia*, Contentus, extentus, intentus, diſtentus, prætentus, protentus.

Pendo, pependi, penſum. Appendo, appendi, appenſum. Expendo, perpendo.

Fido, fiſus ſum, fiſum. Confido, diffido.

Pedo, pepedi. Rudo, rudi. Strido, ſtridi. *Supinis carent.*

Sido *caret vtroq.*, *ſed compoſita Præteritum* Sedi *mutuantur à* Sedeo: *vt* Cōſido, *penult. longa*, cōſedi. *ſic* Deſido, ſubſido.

Dát SI, SVM'q. nouem: Claudo cū Rodere, Trudo,
Diuido, cum Plaudo, Lædo cum Radere, Ludo.
Et ſine Diphthongo Cedo, ceſſi, indéque ceſſum.
Vado nihil format; Vaſi vaſum dato Proli.

Nouem habent ſi, ſum.

Claudo, clauſi, clauſum. Concludo, ex. in. oc. re.

Rodo, roſi, roſum. Arrodo, cor. e.

Trudo, truſi, truſum. De. ex. in. ob. pro.

Diuido, diuiſi, diuiſum, *nulla habet compoſita.*

Plaudo. plauſi, plauſum. Applaudo. *Itē* Cōplodo, explodo.

Lædo, læſi, læſum. Allido, alliſi, alliſum. Col. il.

Rado, raſi, raſum. Ab. cor. e.

Ludo, luſi, luſum. All. col. de. e. il.

Cedo, ceſſi, ceſſum, *dictum eſt.*

Go, Gvo.

Go, XI, TVMq. petit, ceu Cingere, Tingere, Lingo.
N tollunt Fingo, cum Pingo, & Stringo, Supinis.
Tango parit tetigi, tactū; Frango, EGIT & ACTVM.
Nata ſed iſtorum rectè mutantur in INGO.

In Go, *vel* Guo. *habent* xi *in Præterito, &* ctum *in Supino: vt* Rego, rexi, rectum. Arrigo, cor. di. por.

Pergo,

Pergo, perrexi, perrectum.
Surgo,ſurrexi,ſurrectum. Aſſurgo, exſurgo, inſurgo.
Tego, texi, tectum. Detego,retego, *penultima breui.*
Affligo, afflixi, afflictum. Confligo,infligo.
Plango, planxi,planctum. Deplango.
Vngo, vnxi, vnctum. Inungo, perungo.
Iungo, iunxi, iunctum. Adiungo ,coniungo, diſiungo.
Tingo, tinxi, tinctum. Intingo.
Cingo, cinxi, cinctum. Accingo, diſcingo.
Lingo, linxi, linctum.

Compoſita ab inuſitato verbo Stinguo *: vt* Exſtinguo, exſtinxi,exſtinctum. Diſt. Reſt. Præſt.

Obſeruentur hîc tria quæ N *litteram in Supino abijciunt:*
Fingo, finxi, fictum. Aff. con. eff. re.
Pingo, pinxi, pictum. *ſic* App. Dep.
Stringo, ſtrinxi,ſtrictum. Adſt.con.diſt.obſt.per.re.

Ringo *inuſitatum eſt.* Ringor *Deponens vtroque caret. à quo tamen eſt nomen* Rictus.

Tango, tetigi, tactum. Frango, fregi, fractum.
Vtriuſque compoſita mutato A *in* I,*deſinunt in* Ingo:
Attingo, attigi, attactum. Con. ob. per.
Confringo, confregi, confractum. De. eff. in. per.

A Pago fit pepigi,pactum, ſignátque Paciſcor.
Pangere dat panxi, & pegi, pactúmque Supino.
Nata magis, pegi, pactũ : dat Ago,egit,& actum.
Sic Adigo, Redigo, Subigo, ſic Exigo, Cogo.

Pago, pepigi, pactum, *id eſt,paciſcor. verbum vetus eſt.*
Pango,panxi,*& apud priſcos*,pegi,pactũ.*i.Figo,iungo,planto.*

Compoſita ſunt duplicia. Quædam retinent A *: vt* Depango, oppango, circumpango, repango.

Alia mutant A *in* I, *vt* Compingo, im. ſup. *& Compoſita omnia habent* Pegi, pactum.

Ago, egi, actum. *ſic* Perago , circumago. *Item* Cogo, *pro*

coago, *per contractionem.* Dego, degi, *ſine Supino.*

Reliqua ab Ago *compoſita, mutant* A *in* I *breue : vt* Abigo, abegi, abactum. Ad. ex. re. ſub.

Vt Lego dat legi, lectum; ſic Pignora fermè.
Sed tria dãt Intelligo, Diligo, Negligo, XI, CTVM.
Dant XI, XVM, Figo, Frigoq. leges quoq. frictum.
SI, SVM, ſed capiunt Spargo, cũ Mergere, Tergo.

Lego, legi, lectum. *Sic* Perlego, prælego, relego. *Item* Deligo, delegi, delectum. Eligo, colligo, recolligo.

Sed tria dant Xi, ctum : Intelligo, intellexi, intellectum. *Sic* Diligo, dilexi, dilectum. Negligo, neglexi, neglectum.

Figo, fixi, fixum. Aff. de. in. crucifigo.
Frigo, frixi, frixum, *& aliquando* frictum. Def. conf.

Spargo, ſparſi, ſparſum. Aſpergo, con. in.
Mergo, merſi, merſum. Emergo, Immergo.
Tergo, *& aliquando* Tergeo, es, terſi, terſum.

Pungo capit pupugi, punctum. Proli dato punxi.
Præteritum rarò legitur formare Repungo.
Nulla Supina tenẽt Clãgo, Ango, Ningere, Dego.
Prodigo: ſed careãt Vergo, Satago, Ambigo vtroq.

Pungo, pupugi, punctum. *Compoſita habent* punxi, punctum: *vt* Compungo, Diſpungo, Expungo.

Repungo, *pro iterum ſeu viciſſim pungo, dicunt habere* repupugi, repunctum. *Cùm verò de ratione vel Kalendario loquimur*, Repunxi, repunctũ. *Sed vtrũq. rarò apud veteres inuenias.*

Supinis carent, Clango, clanxi; Ango, anxi; Ningo, *vel* Ninguo, ninxi; Dego, degi; Prodigo, prodegi; *cui addunt* Satago, ſategi; *ſed deeſt Præteriti teſtimonium, quamobrem diximus hæc tria*, Vergo, Satago, *&* Ambigo *carere vtroque.*

Ho, & Io.

Dant XI, CTVM Trahit atq. Vehit; quod & Orta ſequuntur.
Meio facit minxi, mictum : caue dicere Mingo.

Traho,

Traho,traxi,tractũ. Attraho, con.de.diſt.ex.per.pro.re.
Veho,vexi,vectum. Aueho,con.e.in.pro.re.
Meio, minxi, mictum, *ab inuſitato verbo* Mingo.
Sic Commeio, Immeio, Permeio.

Lo.

Lo, dat VI: Colo,& Occulo, Conſulo, dantur in VLTVM.
Donat ITVM Molo, ſic & Alo,niſi cõtrahat altũ.
Compoſitum à Cello dat VI, ſed inane Supino.
Talia ſunt Excello, Præcello, Anteq́. cello.
Perculi,amat Percello tamen;CVLSVMq́.Supino.

Verba in Lo, *habent* Lui *in Præterito.*

Colo,colui,cultum.*Sic* Accolo,ex.in.*penultima breui.*
Occulo,occului,occultum. Conſulo, conſului, conſultũ.
Molo,molui,molitum.*Sic* Alo, alui, alitum, *vel* altum.
Sic Altus *Participium perſæpè*, Alitus *verò rariùs reperitur.*

Compoſita ab inuſitato verbo Cello *faciunt* ui *ſine Supino.*
Talia ſunt hæc tria, Excello, Præ.*&* Ante. Celſus, Excelſus, Præcelſus, *potiùs nomina ſunt, quàm Participia.*

Percello *verò habet* perculi, perculſum.

Vello cupit velli, vulſum; Vulſi inquito Vates.
Dat Pello, pepuli,pulſum. Falloque fefelli,
Et falſum; ſolum dic inde Refello, refelli.

Vello,velli,vulſum.*ſic* Auello,auelli,auulſum.Con.e.re.
Nam Vulſit,auulſit, reuulſit, *poëtarum ſunt, nata poſt tempora Ciceronis.*

Pello, pepuli, pulſum. *ſic* Appello, appuli, appulſum.
Compello,depello,impello, expello, repello.
Fallo, feſelli,falſum. Refello, refelli, *ſine Supino.*

Tollo ſuſtuli habet nunc, ſublatúmque Supino.
Sallo facit ſalli, ſalſum; dat Pſallere, pſalli.
Dic Pſallo, Malo, Volo, Nolo, carere Supinis.

Tollo *nunc mutuatur Præteritum à ſuo compoſito* Suſtollo, ſuſtuli, ſublatum; *olim* Tuli *habuit.* Attollo, extollo.
Sallo, ſalli, ſalſum, *pro* Salio, ſaliui, ſalitum.
Pſallo, pſalli *habet, ſine Supino.*
Sic Malo, malui. Volo, volui. Nolo, nolui, *Supinis carent.*

MO.

Mo per VI, dat ITVM: Tremo ponitur abſque Supino. (& EMPTVM.
Format Emo, MI, PTVM, Redimóq. redemit,
Dat Premo Præterito preſſi, preſſumq́. Supino.
Sed PSI, PTVM, Demo, Promo, cũ Sumere, Como.

Verba in Mo, *habent* ui, itum: *vt,*
Vomo, vomui, vomitum. Con. e. re. *penultima breui.*
Gemo, gemui, gemitum. Ingemo.
Fremo, fremui, fremitũ. Infremo. *ſic* Tremo, ui, *abſq. Supino.*
Emo, emi, emptũ. Adimo, dirimo, eximo, redimo, coëmo.
Premo, preſſi, preſſum. Apprimo, com. de. ex. in. op. re.
Quatuor habent pſi, ptum: Demo, dempſi, demptum.
Promo, prompſi, promptum. Expromo, Depromo.
Sumo, ſumpſi, ſumptum. Ab. ad. *vel* aſſ. con. in.
Como, compſi, comptum.
Sed hic Lector aduerte, quòd Terentius Scaurus, & Victorinus in ſuperioribus Præteritis & Supinis, & in ſimilibus, P *litteram reÿciant, hoc modo,* Emo, emi, emtũ. Promo, promſi, promtum. *ſic cetera* Demſi, ſumſi, comſi, temſi, temtum, *&c.*

NO.

Pono facit poſui, poſitum; dat Gigno, VI, ITVMq́.
A Cano fit cecini, cantũ; ſata dant VI, & ENTVM.
Flecte Linō, leui, atq. litum; interdum quoq. liui.
Sterno petit ſtraui, ſtratum; Sino, ſiuit, ITVMq́.

Pono, poſui, poſitum. Ap. com de. ex. im. op. re.
Gigno, genui, genitum. *ab antiquo verbo* Geno.
Cano, cecini, cantum. *Compoſita habent* ui, entum: *vt*

Acci-

Accino,accinui,accentum. Concino, oc. ſuc. re.

Lino,leui,litum, *penultima breui*. Allino,alleui, allitum. Ill.obl.rel. *veteres etiam* Liui *dixerunt, & interdum* Lini.

Sterno,ſtraui,ſtratum. Con.in.pro.ſub.

Sino,ſiui,ſitum. *ſic* Deſino,deſiui, *& ſæpius* deſij, *per Syncopen*, deſitum, *penultima breui.*

Spernere dat ſpreui, ſpretum ; dat Cernere creui
Heredi proprium : da Natis EVIT, & ETVM.
Cerno ſignificans Video faſtidit vtrumque.
Temno facit PSI, PTVM, vox vſurpata Poëtis.

Sperno, ſpreui, ſpretum.

Cerno, *pro Hereditatem adire, vel pro Statuere*, creui, cretũ. *Sed* Cerno, *pro Videre, caret Præterito & Supino.*

Compoſita habent Eui, etum. De. diſ. ex. ſe.

Temno, tempſi, temptum : *quæ in Simplici non facilè reperias : ſed* Contemno, contempſi, contemptum.

Po, Qvo.

Po, PSI, PTVMq́. facit: Rupi, ruptum, dato Rumpo.
Dat Strepo Præterito ſtrepui, ſtrepitumq́. Supino.
Linquo petit liqui. cupiunt quoq́. Pignora lictũ.
Sic Coquo dat coxi, dat coctum deinde Supino.

Verba in Po, *faciunt* pſi, ptum : *vt*

Carpo, carpſi, carptum. Decerpo, diſ. con. ex.

Repo, repſi, reptum. Ad. *vel* ar. ir. ſub. *penultima longa.*

Serpo, ſerpſi, ſerptum. Adſ. pro.

Scalpo, ſcalpſi, ſcalptum. *Sic* Sculpo, ſculpſi, ſculptum. *Hinc* Sculptor, ſculptura, ſculptilis. *Itē* Exſculpo, Inſculpo.

Rumpo, rupi, ruptum. Ab. e. ir. di. pro.

Strepo, ſtrepui, ſtrepitum. Ob. per. in. *penultima breui.*

Linquo, liqui, *ſine Supino. Compoſita habent* lictum.

Delinquo, deliqui, delictum. Derelinquo, relinquo.

Coquo, coxi, coctum. Con. de. per. re. *penultima breui.*

Ro.

Quæro capit SIVI, SITVM; Tero, triuit, & ITVM.
Ferre, tuli, latumque. Vro dabit vſſit, & vſtum.
Dat Geſſi, geſtum Gero; Verri, verrere, verſum.

Quæro, quæſiui, quæſitum. Acquiro, acquiſiui, acquiſitum. Con. diſ. ex. in. per. re. *penultima longa.*

Tero, triui, tritum. Att. con. de. in. pro, *penultima breui.*

Fero, tuli, latum. *Anomalum eſt; olim* tetuli *in Præterito.*

Adfero, *vel* affero, *penultima breui,* attuli, allatum.

Aufero, abſtuli, ablatum. Confero, contuli, collatum. Differo, diſtuli, dilatum. Effero, extuli, elatum. Infero, intuli, illatum. Offero, obtuli, oblatum. *Sic* Defero, perfero, præfero, profero; Suffero *caret vtroque.*

Vro, vſſi, vſtum. Aduro. com. ex. in. per. præ.

Gero, geſſi, geſtum. Aggero, congero, digero, egero, ingero, ſuggero, *penultima breui.*

Verro, verri, verſum. Conuerro, euerro.

Curro cucurrit, & hinc curſum: dãt Pignora curri.
Tale PER, EX, CON, PRO; geminat Præcurro frequenter.
Cetera non numquam; tu imitare quod approbet vſus.

Curro, cucurri, curſum. *Compoſita apud Ciceronem ſæpiùs leguntur ſine geminatione: vt* Accurro, accurri, accurſum. Decurro, decurri, decurſum. Incurro, diſcurro, recurro, ſuccurro, tranſcurro. *Sed* Percurro, excurro, concurro, procurro, *aliquando Præteritum geminant: ſicut &* Decurro.

Præcurro *ſæpiùs habet* præcucurri.

A Sero fit ſeui, atq. ſatum. Sic ruſtica Proles.
VI dat ITVM: Proles à rure aliena VI, & ERTVM.
Obſerit, EVIT, ITVM; iunges Interſero verbum.
Deſero & Exſero dumtaxat poſcũt VI, & ERTVM.

Sero,

Sero,ſeui,ſatum. *id eſt, ſemino, vel planto.*

Olim etiam Seui, ſertum *habuit.*

Compoſita quæ ad rem ruſticam ſpectant, ac plantationis ſignificationem retinent, habent Eui, itum.

Quæ verò ad rem ruſticam non ſpectant, & à plantationis ſignificatione recedunt, habent Erui, ertum.

Aſſero, aſſeui, aſſitum. *id eſt, iuxta ſero, vel planto.*

Aſſero, erui, ertum. *id eſt, aſſirmo.*

Conſero, conſeui, conſitum. *id eſt, ſimul ſero.*

Conſero, erui, ertum. *id eſt, commiſceo, committo, certo.*

Deſero, deſeui, deſitum. *id eſt, in terram depono: rarum eſt.*

Deſero, erui, ertum. *id eſt, relinquo.*

Diſſero, diſſeui, diſſitum. *id eſt, diſſemino.*

Diſſero, erui, ertum. *id eſt, diſputo.*

Inſero, inſeui, inſitum. *id eſt, in aliquo ſero, & ramum alteri arbori, vt ſic dicam, implanto, inſemino.*

Inſero, erui, ertum. *id eſt, immiſceo, vel immitto.*

Duo ferè habent Erui, ertum:

Ediſſero, erui, ertum. *id eſt, explico.*

Exſero, erui, ertum. *id eſt, emitto, extraho.*

Duo habent eui, itum *tantùm:*

Interſero, eui, itum. *quaſi dicas, interplanto.*

Obſero, eui, itum. *id eſt, circumſero, aut circumdo.*

Duo ferè habent Eui, atum:

Reſero, reſeui, reſatum. *id eſt, iterum planto.*

Perſero, perſeui, perſatum. *id eſt, vbique planto, vel ſemino.*

So.

So, SIVI, SITVM q́. dabit; ſed Tiro notabis,
Syncopa deminuit de vi formata frequenter.
Inceſſo ſolùm SI dat: ſed Viſere SI, SVM.
Pinſuit & piſtum doctorum comprobat vſus.

In So, *habent* Iui, itum, *penultima longa.*

Laceſſo, laceſſiui, laceſſitum.

Accerſo, accerſiui, accerſitum.

Arceſſo, arceſſiui, arceſſitum.

Capeſſo, capeſſiui, *vel* capeſſij *per Syncopen*, capeſſitum.

Faceſſo, faceſſiui, *vel* faceſſij *per Syncopen*, faceſſitum.

Laceſſiſti, laceſſiſſet, laceſſiſſe, *Item*

Faceſſiſſet, Capeſſiſſet, *imminuta ſunt, pro* Laceſsiuiſſet, *vel* laceſsiiſſet, *&c.*

Inceſſo, inceſsi, *ſine Supino.*

Viſo, viſi, viſum. In. pro. re. *penultima longa.*

Pinſo, pinſui, piſtum; *olim etiam* Pinſum *&* Pinſitum. *Legitur etiam apud Plautum, Salluſtium & Liuium*, Accerſio, *Quartæ coniugationis, vt apud Columellam paſsiuum* Laceſsiri, *vnde* Laceſsitus *Participium.*

To.

Xi, xvm dant Plecto, Flecto; ſed Nectere, Pecto,
Dant xvit, aut xi, xvm; Peto profert ivit & itvm.
Mitto facit miſi, miſſum; Meto, meſſuit, & ssvm.

Flecto, flexi, flexum. Deflecto, inflecto, reflecto.

Plecto, plexi, plexum. *hinc Participium* Plexus.

Pecto, pexi, *vel* pexui, pexum. Depecto.

Necto, nexi, *vel* nexui, nexum. *hinc* Nexare *frequentatiuũ.*

Peto, petiui, petitum, *penultima longa.* Appeto, ex. im. op. re. ſup.

Mitto, miſi, miſſum. Ad. a. com. de. di. e. im. o. pro. præ, per. *&c.*

Meto, meſſui, meſſum. Demeto, *penultima breui.*

Stertuit à Sterto tantùm. Verti, dato verſum.
Siſto, ſtiti, ſtatum, Actiuum: Neutrale ſequetur.
Sto verbum; vnde ſtiti, atque ſtitum, ſibi Pignora ſumant.

Stertø, ſtertui, *ſine Supino. Ouidius etiam* Stertiſſet *dixit.*

Verto, verti, verſum. A.ad.con.di.e. per. præ.

Siſto *Actiuum, habet* ſtiti, ſtatum, *id eſt, facio ſtare, ſedo, ſtatuo: vt* Siſtere ſanguinem, Omnes ſiſtemur ante tribunal Chriſti.

Siſto *Neutrum, mutuatur à* Sto, ſteti, ſtatum; *quod Compoſita ſequuntur:* Exſiſto, exſtiti, exſtitum. Conſiſto, conſtiti, conſtitum.

Sic Abſiſto, ad. *vel* aſſ. de. circum. in. ob. per. re. ſub. *&c.*

Quorum Supinis tutius vti poteris, cùm apud probatos ſcriptores legeris.

Vo.

Dat Viuo, XI, CTVM; VI Soluit, Voluit & VTVM.
His addunt Caluo, calui; ſed linque vetuſtis.

Viuo, vixi, victum. Conuiuo, Reuiuo.

Soluo, ſolui, ſolutum. Ab. diſſ. Exſoluo, per, re.

Voluo, volui, volutum. Ad. de. e. in. per. re.

Caluo, calui, *ſine Supino, id eſt, decipio:*
Sed priſcum eſt verbum, & obſoletum.

Xo.

Texo, XVI, XTVM, vult; Primam mage Nexo frequentat.

Texo, texui, textum. Ad. con. de. præ. re.

Nexo, *Frequentatiuum à* Necto, *Primæ coniugationis eſt, auctore Priſciano, Præterito & Supino carens, vt dictum eſt ſuprà.*

DE QVARTA CONIVGATIONE.

Quarta I o ſemper habet: demes Eo, cum Queo tantùm.

Omnia verba Quartæ coniugationis exeunt in I o, *præter* Eo, *&* Queo, *cum compoſitis: quæ habent* Ibam *in Præterito Imperfecto, &* Ibo *in Futuro: vt* Ibam, redibam, præteribam.

Venibam, *&c.* Quibam, Nequibam. *Sic* Ibo, redibo, præteribo, venibo, *&c.* Quibo, nequibo.

ANNOTATIONES.

Inuenias tamen interdum Iniet, præteriet, *pro* Inibit, præteribit. *Et apud Tibullum,* Tranſiet ætas, *pro* tranſibit. *quæ non temerè imitanda ſunt.*

Porrò veteres quælibet verba Quartæ coniugationis flectebant in Imperfecto per Ibam, ibas, ibat, *&c.* *Et in Futuro per* Ibo, ibis, ibit, *&c.* *Vnde apud Comicos, Terentiũ & Plautũ,* Scibam, audibis, *pro* Sciam, audies; Scibo, ſcibis; Opperibor, mentibor, *&c.* *pro* Sciam, ſcies, Opperiar, mentiar, *&c.* *quæ nunc in vſu eſſe deſierunt.*

Ivi, itvm longum: verbũ Quarti ordinis effert.
Sint Scio, Neſcio, Seruio, Dormio, & Audio teſtes.
Corripiunt ſed ítvm, cũ Compoſitis Queo, Eoq́.
Veneo, veniuit, vel veniit, indeque venum.

Verba Quartæ coniugationis habent Iui *penultima longa: vt* Audio, audiui, auditum. Scio, neſcio, ſeruio, dormio, ſitio, cio, ſuffio, redimio.

Excipiuntur à regula Eo *&* Queo *cum ſuis compoſitis, quæ* Itum *in Supino corripiunt: vt* Abeo, abiui, *vel* abij, abitum. *Sic* Adeo, exeo, ineo, obeo, prodeo, redeo, ſubeo, prætereo, præeo, pereo, *&c.* Nequeo, nequiui, *vel* nequij, nequitum.

Sed Ambio, ambiui, ambitum, *penultima longa, non eſt Anomalum vt* Eo; *ſed coniugatur vbique ſicut* Audio. *vnde Participium* Ambitus *penultima longa*; Ambitus *verò nomen medium corripit, vt* Ambitio *&* ambitioſus *ſecundam.*

Obſeruandum verba Quartæ coniugationis in Præteritis efferri eleganter per Syncopen: vt Abij, adij, redij, *&c.* Adiſti, adiſſem, adiſſe. Audiſti, audiſſem, audiero. *Prima tamen perſona Præteriti perfecti Indicatiui Syncopen non admittit, niſi in Compoſitis ab* Eo: *vt* Perij, interij: *pro quibus non rectè dixeris*, Periui, interiui.

Veneo, *id eſt, vendor*, veniui, *vel* venij, venum, *pro* venitum.

Vult Venio,veni,ventum : dat Vincio, XI, CTVM.
Sancio,XI, CTVM, vult; aut accipit IVIT & ITVM.
Vix Amicit, dat V I; malim te dicere Amixi.

Venio,veni,ventum. Aduenio, conuenio,euenio, inuenio,peruenio,prꝑuenio,prouenio,ſubuenio,circumuenio.
Vincio,vinxi,vinctum. Deuincio, reuincio.
Sancio,ſanxi,ſanctum; *vel* ſanciui, ſancitum.
Sed Sanxi *&* ſancitum *ſunt in frequentiore vſu.*
Amicio,amixi, amictum, *olim etiam* amicui : *Neutrum multum vſitatum.*

Syncopa non nullis eſt vſurpata Supinis:
Vt Sepelire,ſepultum;Amicit ſic donat amictum.
Singultiui,ſingultum, Singultio ructat.
Dic Salui,aut ſalij,ſaltum: Proles capit VLTVM.
A Sale deductum Salio petit IVIT & ITVM.

Supina quædam efferuntur quaſi per Syncopen:
vt Sepelio, ſepultum. Singultio, ſingultum, *&c.*
Salio, ſalui, *aut* ſalij, ſaltum.
Exſilio, exſilui, *vel* exſilij, exſultum. Ad.in.pro.re.ſub.
Sed Salio à Sal, ſalis *deductum*, *ſequitur regulam*, *& facit* Saliui, ſalitum.

Sentio SI,SVM vult; hauſi cupit Haurio & hauſtũ.
Dic Sarſi, ſartum, Farſi, fartúmque Supino.
Dein Sepſi, ſeptum; Dic Fulſi, fulcio, fultum.

Sentio, ſenſi,ſenſum. Aſſentio,conſentio, diſſentio.
Haurio, hauſi, hauſtum. Exhaurio. *Virgilius etiam* Hauſurus dixit.
Sarcio,ſarſi, ſartum. Reſarcio, conſarcio.
Farcio,farſi,fartum. Refertio, referſi, refertum. Infercio, Suffercio.
Sepio, ſepſi, ſeptum. *Liuius etiam* Sepiui. *ſic legitur* Hauriui, Exſiliui, *& alia quædam notanda potiùs, quàm imitanda.*

Ex Pario natum, per VI flectetur & ERTVM.
Præterito donant, ſed Comperit, & Reperit, RI.
Geſtio, Ineptio, cum Cæcutio vix reſupinant.
Sed nil dat Ferio: nil dant Meditantia verba.
Parturit, excipiunt, cum Nupturit, Eſurióque.

A Pario *compoſita, habēt* Erui, ertum: *vt* Aperio, ui, ertū. *Sic* Adaperio, Exaperio. Operio, erui, ertum. Adoperio, cooperio. *Sed* Comperio, *&* Reperio *habent* Ri, ertum. Comperi, compertum. Reperi, *& in carmine* repperi, repertum.

Hæc tria, Geſtio, iui; Ineptio, iui; Cæcutio, iui, *dicunt carere Supino.* Ferio *verò vtroque carere volunt.*

Verba Meditatiua formæ docent Grammatici quoque carere Præterito, vt Cœnaturio, Dormiturio, Dicturio, *&c.*

Excipiunt Nupturio, Parturio, *&* Eſurio, *quæ habent* Iui, *vel potiùs* Ij, *per Syncopen.* Eſurio *etiam habet* eſuritum *in Supino. Vnde apud Terentium,* Nos eſurituros ſatis.

Cambio, campſi, camptum, *id eſt, permuto, verbum eſt antiquatum.*

Sic pro. Rauſio, rauſi, rauſum, *vel* Rauceo, ces, *potius* Rauceſco *dicitur. Hinc apud Ciceronem* Eraucuerit, *ab* Irrauceo, ces, *legitur.*

De præteritis verborvm in or.

Verba in Or *ſunt triplicia: Paſſiua, Deponentia, & Communia. Verba in* Or *Paſſiui generis formant Præteritū ex Participio præteriti temporis; quod fit à Supino, & verbo* Sum: *vt* Amor, amatus ſum. Moneor, monitus ſum. Iungor, iunctus ſum. Redimior, redimitus ſum.

Quorum Actiua igitur Supinis carent, illorum Paſſiua carent Præteritis: vt Metuor, Timeor, Vrgeor, *&c.*

Deponentia & Communia formant Præteritum hoc modo:

Ex OR finitis Actiuam fingito vocem.

Vt Ve-

Vt Vereor, vereo, veritum fluet inde Supinum.
Præteritúmque ſimul veritus ſum: Cetera fingi
Hac ratione queant. Pauca excipienda meméto.

Vt verbis in Or *tribuatur Præteritum, primò fingenda eſt vox Actiua, eique dandum Præteritum & Supinum ex Regulis iam traditis: vt* Lætor, Læto,aui,atum. Vereor,eo,ui,itum. Fungor,go,xi,ctum. Potior, io, iui, itum. *Iam ex Supino poſteriori deducendum eſt Participium præteriti temporis; cui ſi addas verbum* Sum, *habes Præteritum verbi in* Or: *vt* Lætatus ſum, veritus ſum,functus ſum, potitus ſum. *Sed vt hæc facilius à paruulis ac rudibus capiantur, agemus de ſingulis coniugationibus ſeparatim.*

In OR *Primæ coniugationis.*

Dum conaris in OR Primo ordine verba iugare,
OR mutetur in ATVS SVM, iungatur & ATVM.
Lætor, lætatus ſum, lætatumque Supino.
Sic Comitor, comitatus ſum perſæpe ſodalem.

Deponentia Primæ coniugationis habent Atus ſum *in Præterito, & Atum in Supino: vt* Aſſentor, aſſentatus ſum, aſſentatum: *Sic* Bacchor, Comitor, Dignor, Exſecror, Furor, Glorior, Hariolor, Iocor, Lætor, Machinor, Nugor, Otior, *&c.*

Ad hanc claſſem pertinent quoque verba Communia; de quibus puer hos diſcat verſiculos:

Criminor, Oſculor, & Fruſtror, Communia paſſim
Vſurpata leges; ſed rarò plura notabis,
Quæ ſimul Actiuè & Paſſiuè ſignificabunt.

Sunt tamen multa paſſim obuia Deponentium verborum Participia etiam paſſiua ſignificatione interdum vſurpata, cùm verba eam depoſuerint, vnde etiam Deponentia verba dicta ſunt, cùm olim fuerint Communia. Cuiuſmodi ſunt, Interpretatus, Meditatus, Comitatus, Complexus, Dimenſus, Oblitus, Tuen-

Tuendus, Stipulatus, *& alia non nulla; in quibus videndum, quid vſus receperit, & quid illi probarint qui emendatè locuti ſunt.*

In OR *Secundæ coniugationis.*

Altera in OR ſed Præteritũ formabit ITVS SVM.
Sed Fateor, faſſus; confeſſus Confiteor dat.
Sic Reor vſq. ratus; Miſereri flecte miſertus.
Prætereuntq. ſimul Tuor ac Tueor, tuitus ſum.
Da Mereor, merui, ac meritus ſum: da meritumq.
Præterito Medeor caret, aut medicatus adoptat.

Deponentia Secundæ coniugationis habent Itus ſum, itum: *vt* Vereor, veritus ſum, veritum. Revereor.
Liceor, licitus ſum, licitum.
Polliceor, pollicitus ſum, pollicitum.
Sed hinc pauca excipiuntur,
Fateor, faſſus ſum. Confiteor, confeſſus ſum. Diff. Prof.
Reor, ratus ſum. Miſereor, miſertus ſum.
Tueor *&* Tuor *Tertiæ coniugationis*, tuitus ſum, *id eſt, Defendo, vel video. In Supino* Tuitum, *vel* tutum *dicimus.*
Hinc Tuitio, tutela, *&* Tutor, tutaris.
Compoſita à Tueor, Intueor, Contueor, Obtueor; *quæ videndi, non defendendi ſignificationem obtinent.*
A Tuor *compoſita ſunt*, Intuor, Contuor, Obtuor; *quæ rara ſunt.* Tueor *verò cum compoſitis vſitatius eſt.*
Mereor, merui, *&* meritus ſum, meritum. Commereor, Demereor, Promereor.
Medeor *caret Præterito, aut mutuo ſumit à* Medicor, medicatus ſum.

In OR *Tertiæ coniugationis.*

Tertia Præteritum variè facit atque Supinum.
Primùm Adipiſcor adeptus habet; pactusque Paciſcor.
Sic Labor, lapſus; Nanciſcor, nactus adoptat.

Obli-

Obliuiſcor & oblitus; Naſcor dato natus.
Dat Gradior greſſus; Proficiſcor iunge profectus.

Deponentia Tertiæ coniugationis certam aliquam Præteriti formam non habent, quemadmodum nec Actiua, niſi in pauciſſimis:
Fungor, functus ſum. Defungor, Perfungor.
Amplector, amplexus ſum. Complector, complexus ſum.
Iraſcor, iratus ſum; *ſed* Iratus *nomen potius eſt.*
Participium futurum Iraſciturus. Subiraſcor.
A Paſcor *fit* Depaſcor, depaſtus ſum.

Quæ iam ſequuntur, non retinent formam Actiuorum.
Adipiſcor, adeptus ſum. *ſic* Indipiſcor, indeptus ſum.
Paciſcor, pactus ſum. Depaciſcor, depactus ſum.
Labor, lapſus ſum. Allabor, illabor, delabor, dilabor, collabor, elabor, prolabor, relabor, *penultima longa.*
Nanciſcor, nactus ſum.
Obliuiſcor, oblitus ſum. *Hinc tamen* Obliuiſciturus.
Naſcor, natus ſum. *Hinc* Naſciturus. Innaſcor, enaſcor, renaſcor, adnaſcor.
Gradior, greſſus ſum. Aggredior, congredior, digredior, egredior, ingredior, progredior, regredior.
Proficiſcor, profectus ſum.

Vltus ab Vlciſcor; veniat ſic vſus ab Vtor.
VTVS habent Loquor atque Sequor. Queror accipe queſtus.
Niſus vel nixus Nitor: Fruor adiice fructus,
Et potius fruitus; Patior, paſſusque requirit.
Expergiſcor, & experrectus: Comque miniſcor
Commentus. Sed iam quædam variantia diſce.

Vlciſcor, vltus ſum. Vtor, vſus ſum. Abutor.
Loquor, locutus ſum. Alloquor, colloquor, eloquor, obloquor, proloquor, *penultima breui.*
Sequor, ſecutus ſum. Adſequor, *vel* aſſequor, conſequor, exſequor, inſequor, perſequor, proſequor.

Queror,

Queror, queſtus ſum. Conqueror, *penultima breui.*
Nitor, niſus, *vel potiùs* nixus ſum. Adnitor, *ſiue* annitor, enitor, innitor, obnitor, renitor, *penultima longa.*
Enixus *ad partum ſpectat*, Eniſus *ad ceteros conatus.*
Fruor, fructus, *vel potius* fruitus ſum. *hinc* Fruiturus.
Perfruor,
Patior, paſſus ſum. Perpetior, perpeſſus ſum.
Expergiſcor, experrectus ſum.
Comminiſcor, commentus ſum.
Fatiſcor *vix in vſu*, *&* Defetiſcor *verbum antiquum videntur carere Præterito*; Feſſus *enim &* Defeſſus *potiùs nomina ſunt.*
Quæ ſequuntur, Coniugationem aut Participia variant.

Eſt Orior Ternæ: tamen Infinitus Oriri
Eſt tantùm Quartæ: dans Ortus, dein' Oriturus.
Sic Morior moriturus habet, cui Mortuus adſit.
Diuerti Diuertor habet; recteque Reuerti,
Atque Reuerſus ſum poterit formare Reuertor.
Nil formăt Ringor, Liquor, Veſcor, Reminiſcor.

Orior, oreris, *Tertiæ coniugationis eſt, præter Infinitiuum* Oriri *Quartæ coniugationis: habet in Præterito* Ortus ſum, *& in Futuro Participij* Oriturus. Adorior, coorior, exorior, oborior.
A Morior *Participium* Moriturus *eſt*: Commorior, emorior, immorior.
Mortuus *nomen potiùs, ſicut* Viuus, feſſus, defeſſus, laſſus, iratus; fretus, *quod Valla verbo* Fruor *tribuit.*
Diuertor, diuerti. *ſic* Deuertor, deuerti. *Vnde* Diuerſorium *&* deuerſorium; Diuortium, *&* deuortium.
Reuertor, reuerti *ſæpiùs, quàm* reuerſus ſum.
Hæc verò quatuor verba, Ringor, Liquor, Veſcor, *&* Reminiſcor, *carent vtroque, Præterito ſcilicet & Supino.* Veſcor *tamen &* Reminiſcor *mutuari poſſunt* Paſtus ſum, *&* Recordatus ſum.

In Or

In O R *Quartæ coniugationis.*

Quartæ Præteritum longum formatur in ITVS:
Mentiri, mentitus, mentitúmque fatetur.
Metior, atque Aſſentiri labuntur in ENSVS.
Experior, velut Opperior ſimul ERTVS habebũt.
Ordior, orſus, & orditus profert aliquando.

Deponentia Quartæ coniugationis habent Itus ſum, itum, *penultima longa: vt* Blandior, blanditus ſum. Largior, largitus ſum. Mentior, mentitus ſum. *Sic* Molior, Partior, Sortior, *&* Potior, potitus ſum, *quod legitur aliquando Tertiæ coniugationis. Virgilius,* Auro vi potitur.

Ouidius, Nos te poteremur Achille.

Excipiuntur quinque: Metior, menſus ſum. Dimetior, emetior, remetior.

Aſſentior, aſſenſus ſum. *Plautus & Ouidius etiam* Aſſentio *dixerunt.*

Experior, expertus ſum. Opperior, oppertus ſum. *Plautus etiam* Opperitus ſum.

Comperior, *pro* comperio *apud Salluſtium*, comperi, *non* compertus ſum. *Sed* Comperior *paſſiuum à* Comperio, *facit* compertus ſum.

Ordior, orſus, *&* orditus ſum. *Hinc* Exorior.

De dvplicibvs Nevtris.

Tranſgreſſiua, vulgò Neutropaſſiua.

Tranſgreſſiua vocãt in O verba cadẽtia Neutra:
Præteritum quibus eſt velut ex OR voce creatũ.

Vt Fio, Soleo, Fido, *cum* Gaudet, *&* Audet.

Præteritum ſed vtrumq. dabit cũ Nubere, Iuro.

Verba Tranſgreſſiua ſeu Neutropaſſiua dicuntur, quæ in O *finita Præteritum habent Paſſiuorum.*

Fio, factus ſum. Soleo, ſolitus ſum. Fido, fiſus ſum. Gaudeo, gauiſus ſum. Audeo, auſus ſum.

Nubo *&* Iuro *habent duplex Præteritum:*

Nubo, nupſi, & nuptus ſum, *vel potiùs* nupta ſum; *quia rariſſimè viris tribuitur.* Iuro, iuraui, & iuratus ſum.

His addunt Grammatici, Prandeo, prandi, & pranſus ſum. Cœno, cœnaui, & cœnatus ſum. *Sed* pranſus & cœnatus *ſignificãt, confecto prandio, confecta cœna, ſiue, à prandio, à cœna.* Pranſus ſum, cœnatus ſum apud te, *pro* prandi, & cœnaui, *doctis non probantur.*

Autopathetica, ſeu Neutralia paſſiua.

Paſſiuè ſignant, hinc Autopathetica dicta,
Quatuor, vt Liceo, cum Vapulo, Veneo, Fio.

Verbum Neutrale paſſiuum dicitur quod in O finitum paſſiuè ſignificat; cuiuſmodi ſunt hæc quatuor; Liceo, *id eſt,* æſtimor. Vapulo, *id eſt, verberor.* Veneo, *id eſt, vendor.* Fio, *id eſt, efficior.*

ANNOTATIONES DE verbis Abundantibus.

Paucula luxuriant Flexu & Senſu ſub iiſdem.

Verba quædam eadem manente Coniugatione & ſignificatione per O & *per* Or *vſitatè proferuntur.*

Alterco, Aſſentio, Fabrico, Fluctuo, Impertio, & O R.	Iurgo, Lacrymo, Luxurio, Obſono, Palpo, & O R.	Populo, Auerto, Præuerto, Reuerto, & O R.

Plura huiuſmodi recenſentur à Donato, Diomede, Priſciano, & Nonio Marcello; ſed quæ, vt & horum pleraque poëtica ferè ſunt, ac parciùs à nobis etiam in carmine vſurpanda, quòd in multis ſit altera terminatio vſu repudiata.

Superioribus addi non debent Mutuo, & mutuor; Mereo, & mereor; Fenero, & feneror; Liceo, & liceor; Vado, & vador. *quæ ſignificatione differunt.*

Paucula luxuriant Flexum, & Senſum variando.

Verba quædam cum ſignificatione mutant ac variant etiam Coniugationem; vt Volo, vis, vult. & Volo, volas, volat, &c. Effero, effers. & Effero, efferas. Conſeruor, conſerueris, & conſeruaris, &c.

Talia cenſentur, Volo, Colligo, Deligo, Mando,
Compello, Appello, Refero, ſimul Obſero, Fundo,
Effero, Conſeruor, *monſtrabit lectio plura.*

Alia

Alia mutata Quantitate, mutant ſimul Coniugationem & ſignificationem: Colo, Percôlo, Prædico, Ferior, Edo.
Dico, Indîco, Edûco, Vado, Lego, Relêgo.

De iiſdem diuerſorum verborum Præteritis.

Sunt eadem verbis diuerſis Præteritiua.
Vt Fulſi, Mulſi, Luxi, Frixi, atque pependi.
Et Paui, Creui, Satáque à Sido, Sedeoque.
Sic quæ gignuntur verbo vel Siſtere, *vel* Sto.

Habent interdum diuerſa verba idem Præteritum.

Vt Fulgeo, & fulcio, fulſi. Mulgeo, & mulceo, mulſi.
Luceo, & lugeo, luxi. Frigeo, & frigo, frixi.
Pendeo, & pendo, pependi. Paueo, & paſco, paui.
Creſco & cerno, *pro ſtatuere, vel hereditatem adire*, creui.
Compoſita à Sedeo & Sido. Conſideo, & conſido, conſedi, &c.
Sic Compoſita à Sto & Siſto. Adſto, & adſiſto, adſtiti.

De iiſdem diuerſorum verborum Supinis.

Eſt & idem variis verbis quandoque Supinum.
Vt Penſum, Cretum, Verſum, Viſum, adiice Paſſum.
Extulit Elatum, Extollo, ac Effero gignunt.
Et Manſum à mando, mandis, Maneoque creatur.
Huc Tenſum ſpectat, Teneo, vel Tendere, natum.

Penſum *eſt à* pendeo, *vel* pendo. Cretum *à* creſco, *vel* cerno. Verſum *à* verro, *vel* verto. Viſum *à* video, & viſo. Paſſum *à* pando, & *à* patior.

CAPVT VI.

DE VERBORVM ANOMALIA, ELLIPSI, & FORMA, ſeu SPECIE.

De verbis Anomalis.

Quę contra normam flectuntur, Anomala ſunto.
Vt Fero, Sum, Fio, Volo, Eo, Queo, Veneo, Edóq;

Anomala verba ſunt, quæ non ſequuntur communem & conſuetam coniugandi formam; cuiuſmodi ſunt hæc decem: Fero, Sum, Volo, Nolo, Malo, Fio, Eo, Queo, Veneo, & Edo. *Quinque priora patent ex Rudimentis.*

ANNOTATIONES.

Sum *verbum eſt prorſus Anomalum, nullius coniugationis.*

Ab hoc verbo inuenias apud Comicos, Siem, ſies, ſiet, ſient; *pro* Sim, ſis ſit, ſint.

Ens *Participium aliquando fuit in vſu, nunc deſitum.*

Futurus *eſt ab antiquo & inuſitato verbo* Fuo.

A Sum *Compoſita carent Participiis, preter* Abſens *&* Præſens, *à verbis* Abſum *&* Præſum. Potens *nomen eſt.*

Poſſum *&* Proſum *videntur carere Imperatiuo.*

Poſſum *inter coniugandum recipit litteram* t, *hoc modo:* Poſſum, potes, poteſt, poteſtis. Poteram, potui, potueram, potero, potuiſſem, potuerim, potuero, potuiſſe.

Proſum *verò litteram* d *recipit, & in Preterito perfecto. & plus quàm perfecto litteram* f. Proſum, prodes, prodeſt, prodeſtis, proderam; Profui, profueram, prodero, profuiſſem, *&c.* prodeſſem, prodeſſe, *&c.*

Volo *&* Malo *carent Imperatiuo, cuius loco vtimur Præſenti Coniunctiui,* Velis, velit, *&c.* Malis, malit, *&c.*

Terentius, Id velis quod poſſis.

Martialis, Quod ſis, eſſe velis, nihilque malis.

FIO, *id eſt,* Efficio, *Paſſiuum à* Facio.

Indicatiuo præſenti, Fio, fis, fit. *Pluraliter,* Fimus, fitis, fiunt.

Præterito { *Imperfecto,* Fiebam, as, at, *&c.* / *Perfecto,* Factus ſum, *vel* fui; es, *vel* fuiſti, *&c.* / *Plus quàm perfecto,* Factus eram, *vel* fueram, *&c.* }

Futuro, Fiam, es, et. *Pluraliter, &c.*

Imperatiuo, Fias, fiat. *Pluraliter,* Fiamus, atis, ant. Fi, fite, fito, *&* fitote *rara ſunt.*

Optatiuo præſenti & Præterito imperfecto, Fierem, es, et, *&c.*

Præterito perfecto, Factus ſim, *vel* fuerim, *&c.*

Præterito plus quàm perfecto, Factus eſſem, *vel* fuiſſem, *&c.*

Futuro, Fiam, fias, fiat. *Plural.* Fiamus, *&c.*

Coniunctiuo præſenti, Fiam, as, at, *&c.*

Præterito { *Imperfecto,* Fierem, fieres, fieret, *&c.* / *Perfecto,* Factus ſim, *vel* fuerim, *&c.* / *Plus quàm perfecto,* Factus eſſem, *vel* fuiſſem, *&c.* }

Futuro, Factus ero, *vel* fuero; factus eris, *&c.*

Infinitiuo præſenti, & præterito imperfecto, Fieri.
Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Factum eſſe, *vel* fuiſſe.
Futuro, Factum iri, *vel* faciendum eſſe.
Participij præteritum, Factus, a, um.
Futurus, Faciendus, a, um.
Fiens, & Fiendus *barbara ſunt*.
Supina, Factum, factu. *quæ ſunt à* Facio.
Eodem modo coniugantur à Fio *compoſita*, Calefio, madefio, liquefio, *&c.*

Eo.

Indicatiuo præſenti, Eo, is, it. *Plural.* Imus, itis, eunt.
Præterito imperfecto, Ibam, as, at, *&c.*
Perfecto, Iui, iuiſti, iuit, *&c.*
Plus quàm perfecto, Iueram, as, at, *&c.*
Futuro, Ibo, ibis, ibit, *&c.*
Imperatiuo præſenti, I, eat. *Pluraliter*, Eamus, ite, eant.
Futuro, Ito tu, ito ille. *Plural.* Eamus, itote, eunto.
Optatiuo præſ. & præterito imperf. Irem, ires, iret, *&c.*
Præterito perfecto, Iuerim, iueris, iuerit, *&c.*
Præterito plus quàm perfecto, Iuiſſem, iuiſſes, iuiſſet, *&c.*
Futuro, Eam, eas, eat, *Plural. &c.*
Coniunctiuo præſenti, Eam, eas, eat. *&c.*
Præterito { *Imperfecto*, Irem, ires, iret. *Plur. &c.*
Perfecto, Iuerim, iueris, iuerit. *&c.*
Plus quàm perfecto, Iuiſſem, iuiſſes, iuiſſet. *&c.* }
Futuro, Iuero, iueris, iuerit, *Plur. &c.*
Infinitiuo præſenti, & præterito imperfecto, Ire.
Præterito perfecto & plus quàm perfecto, Iuiſſe.
Futuro, Iturum eſſe.
Gerundia, Eundi, eundo, eundum.
Supina, Itum, itu.
Participium præſens, Iens, euntis, eunti, *&c.*
Participium futurum, Iturus, a, um.
Eodem modo flectuntur Compoſita, Abeo, ineo, exeo, prodeo,

prodeo, ſubeo, *&c. Quorum omnium Præterita vſitatiùs per Syncopen efferuntur:* Abiit, abierunt, abierat, abiiſſet, abierit, abiiſſe. *atque ita de ceteris.*

Queo, *&* Nequeo, *ſimili modo inflectuntur, niſi quòd Imperatiuo ferè careant. Sunt verò* Eo *&* Queo *Anomala, quòd in quibuſdam locis* E, *pro* I *accipiant,* Eo, eunt, eat, eunto, *&c.* Eundi, eundo, eundum, euntis, *&c.*

VENEO, *id eſt,* vendor.

Indicatiuo præſenti, Veneo, venis, venit. *Plural.* Venimus, venitis, veneunt.

Præterito { *Imperfecto,* Venibam, venibas, venibat. *&c.* / *Perfecto,* Veniui, *vel per Syncopen,* Venij, veniſti, veniit, *&c.* / *Plus quàm perf.* Venierã, venieras, venierat. *&c.* }

Futuro, Venibo, venibis, venibit, *&c.*

Gerundiis & Supinis caret.

Supinum eſt Venum; *quod quidam Aduerbium eſſe contendunt, vt* Peſſum.

EDO.

Edo *cùm Analogiam ſequitur, coniugatur vt* Lego, *per omnes modos & tempora.* Edo, edis, edit. *&c.* Edebam, Edi, Ederam, Edam, es, et. *&c. atque ita in reliquis modis.*

Cùm verò Anomalum eſt, flectitur in quibuſdam temporibus irregulariter, hoc modo:

Indicatiuo præſenti, Edo, es, eſt. *Plur.* Edimus, editis, edũt.
Imperfecto, Edebam, as, at. *&c.*
Perfecto, Edi, ediſti, edit. *&c.*
Plus quàm perfecto, Ederam, ederas, *&c.*
Futuro, Edam, edes, edet. *&c.*

Imperatiuo præſenti, Ede, *vel* es, edat. *Plur.* Edamus, edite, *vel* eſte, edant.
Futuro, Eſto tu, eſto ille. *Pluraliter,* Edamus, eſtote, edunto, *vel* eduntote.

Optatiuo præſ. & præt. Imp. Eſſem, eſſes, eſſet. *&c.*
Perfecto, Ederim, ederis, ederit. *&c.*

Plus quàm perfecto, Ediſſem, ediſſes, ediſſet. *&c.*
Futuro, Edam, edas, edat. *Plural.* Edamus, *&c.*
Coniunctiuo præſenti, Edam, edas, edat. *&c.*
Imperfecto, Eſſem, eſſes, eſſet. *Plural. &c.*
Perfecto, Ederim, ederis, ederit. *Plural. &c.*
Plus quàm perfecto, Ediſſem, ediſſes, ediſſet. *&c.*
Futuro, Edero, ederis, ederit. *&c.*
Infinitiuo præſenti, & præterito imperfecto, Eſſe.
Præterito perfecto & plus quàm perfecto, Ediſſe.
Futuro, Eſurum eſſe.
Gerundia, Edendi, edendo, edendum.
Supina, Eſum, eſu.
Participia, Edens, eſurus; *non* eſturus.
Eodem modo coniugantur Compoſita: Comedo, comes, comeſt. *&c. Sic* Ambeſt, *pro* ambedit, *id eſt, circumedit* Exeſt, *pro* Exedit.

EDOR.

Indicatiuo præſenti, Edor, ederis, *vel* edere, editur, *vel* eſtur, *&c.*
Sic Præt. imperf. Edebar, *&c.*
Præterito perfecto, Eſus ſum, *vel* fui, *&c.*
Futuro Imperatiui, Editor, *vel* eſtor, *&c.*
Participia, Eſus, *&* edendus. *Sic* Comeſus, ambeſus, comedendus; *non* Comeſtus, ambeſtus.

De verbis Ellipticis, ſeu Defectiuis.

Defectiua vocant Latij, atque Elliptica Graij.
Quæ ſunt Temporibus certis mutilata, Modiſue.

Verba Elliptica ſeu Defectiua ſunt, quæ carent certis Modis, Temporibus, aut Perſonis: *vt* Inquio, Aio, Salue, Auſim, Forem, Faxo, Quæſo, Cedo, Age, Odi, Noui, memini, *&c.*

INQVIO, & INQVAM.

Inquio *rariſſimè legitur.* Inquam *verò, id eſt, dico, dicebam, vel dixi, hoc modo inflectitur.*

Indicatiuo præſenti, Inquam, inquis, inquit.
Pluraliter, Inquimus, inquitis, inquiunt.
Præterito imperfecto, Inquiebam, bas, bat. *Plural.&c.*
Præterito perfecto, Inquiſti, inquit.
Futuro, Inquies, inquiet. *Pluraliter*, Inquient.
Imperatiuo præſenti, Inque. *Futuro*, Inquito.
Potentiali modo, Inquiat. *Participium*, Inquiens.

AIO.

Indicatiuo præſenti, Aio, ais, ait. *Plural*, Aiunt.
Præterito imperfecto, Aiebam, as, at.*&c.*
Præterito perfecto, Aiſti. *Pluraliter*, Aiſtis.
Imperatiuo præſenti, Ai. *Plaut.* Vel ai, vel nega.
Optat. Futuro, & Coniunct. præſenti, Aias, aiat.
Pluraliter, Aiamus, aiant.
Participium eſt, Aiens, aientis.

SALVE, VALE, AVE, *ſalutandi voces.*

Imperatiuo, Salue, ſaluete. *Dicitur &* Saluebis.
Infinitiuo, Saluere.
Sic Vale, valete, valere. *&* Valebis, *apud Ciceronem.*
Aue, auete, aueto, auere.
AVEO *pro* Cupio *integrũ eſt, vt* valeo: *ſed caret* Præterito.
Salueo *apud Plautum legitur. Et* Saluebis à meo Cicerone, *inquit ipſe Cicero.*

AVSIM.

Auſim, auſis, auſit. *Pluraliter*, Auſint, *id eſt*, audeam.
Auſim *eſt Futuri Optatiui, Præſentis vel Futuri Coniunctiui, vel Potentialis modi.*

FOREM.

Optatiui præſens & imperfectum, & Coniunctiui imperfectũ; Forem, fores, foret. *Pluraliter*, Forent. *id eſt*, Eſſem, eſſes, eſſet, eſſent.
Infinitiui futurum, Fore, *id eſt*, futurum eſſe.
Sic Affore, Confore, Defore, Profore; *penultima breui.*

FAXO.

FAXO.

Indicatiui futuro, Faxo. *id eſt*, Faciam.

Optatiui futuro, *& Coniunctiui præſenti & futuro*, Faxim, faxis, faxit. *Pluraliter*, Faxitis, faxint.

QVAESO.

Indicatiui præſenti, Quæſo. *Pluraliter*, Quæſumus.
Nam nihil à Quæſo *iam præter* Quæſumus *exſtat*.

Sunt & hæc Defectiua.

CEDO. *Imperatiuo* Cedo, *id eſt*, Dic, *vel* da.
Cedo, quid faceres? *id eſt*, dic.
Cicero, Cedo quid faceretis aliud? *id eſt*, dicite.
Et iungitur Accuſatiuo, Cedo manum, cedo ſenem, *&c*.

OVAT, *id eſt*, lætâtur, & gaudiũ demõſtrat: *hinc* Ouans.

INFIT, *id eſt*, ait, *vel potiùs* Incipit. *ceteris caret*.

DEFIT, *id eſt*, deeſt. Defiet, defiat, defieri. *ſic* Confieri.

AGE. *Pluraliter*, Agite, *Hortantis verbum*.

APAGE, *vel* Apage te, *id eſt*, aufer te hinc. *Plur.* Apagete.

SODES, *id eſt*, Si, audes. Sis, *id eſt*, ſi vis.

Verba ſunt vel potiùs Interiectiones Comicis olim vſurpatæ, verbíſque Imperatiuis additæ, ad leniendam eorum auſteritatem. *vt* Caue ſis, Vide ſis, Apage ſis.

De quibuſdam Verborum perſonis inuſitatis.

Dor, Furo, Der, For, Fer, Primas exterminat vſus.

Hæ primæ perſonæ, Dor, For, Furo; Der *à* dari, Fer *à* fari, *non ſunt in vſu in Simplicibus*.

Dicimus tamen, Daris, *vel* dare, datur; Furis, furit; Deris, *vel* dere, detur; Faris, *vel* fare, fatur; Feris, *vel* fere, fetur. *Horum Infinitiui ſunt*, Dari, Fari, Furere.

ODI, NOVI, MEMINI.

Hæc tria verba, Odi, Noui, Meminiq; notentur:
Præteritum & Præſens quòd ſignẽt voce ſub vna.

Hæc tria verba, Odi, Noui, Memini, *ſub vna terminatione ſignificant tempus Præſens & Præteritum, & ſolùm coniugantur*

in Præterito, & temporibus à Præterito formatis. Ram, ſſem, Rim, Ro, ſſe; *hoc modo:*

Indicatiuo præſenti, & Præterito perfecto, Memini, meminiſti, meminit. *&c.*

Præterito imperf. et plus quàm perf. Memineră, as, at. *Pl. &c.*

Imperatiuo futuro, Memento tu. *Et plur.* Mementote vos.

Optatiuo, vtinam Meminerim, is, it. *Plural. &c.*

Et, vtinam Meminiſſem, es, et. *Plural. &c.*

Coniunctiuo, Cùm Meminerim, is, it. *Plural. &c.*

Et, Cùm Meminiſſem, es, et. *Plural. &c.*

Et, Cùm Meminero, is, it. *Plural. &c.*

Infinitiuo, Meminiſſe. *Futuro, Gerundiis, Supinis, & Participiis caret.*

Sic duo reliqua coniugătur, niſi quòd careant Imperatiuo; cuius loco dicimus Oderis, Noueris, *vt &* Memineris, *in quibus* Fac, Volo, *vel* Rogo *ſubaudiendum putant.*

Porrò Odero, Nouero, Meminero, *ſignificant tam futurum Indicatiui, quàm Coniunctiui.*

Ab Odi *eſt Participium* Oſus, *& hinc* Oſurus. *Et Compoſita,* Exoſus, *&* Peroſus.

Cœpi *verò, quod multi ſuperioribus tribus addiderunt, ſignificat ſolum tempus præteritum, non præſens. Eſt enim Præteritum ab antiquo verbo* Cœpio, *id eſt, incipio.*

Sed tamen Cœpi *coniugatur ſolùm in temporibus à Præterito perfecto deriuatis, ſicut ſuperiora,* Cœpi, cœperam, cœperim, cœpiſſem, cœpero, cœpiſſe.

Supina ſunt, Cœptum, cœptu.

Participia, Cœptus, *&* cœpturus.

De verbis impersonalibvs.

Defectiuis annumerantur etiam Imperſonalia, quòd certas perſonas non recipiant. Hæc autem vtriuſque vocis, Actiuæ & Paſſiuæ, inueniuntur in omni coniugatione.

Imperſonalia Primæ coniugationis, Vacat, Iuuat, Tonat, Fulminat, Statur, Potatur, Pugnatur, Dimicatur.

Secunda

Secundæ coniugationis, Tædet, Placet, Decet, Pertinet, Fletur, Ridetur, Tacetur, Docetur.

Tertiæ coniugationis, Accidit, Sufficit, Pluit, Aduesperaſcit, Luditur, Canitur, Legitur, Scribitur.

Quartæ coniugationis, Expedit, Euenit, Conuenit, Præterit, Itur, Reditur, Venitur, Dormitur.

Inflectuntur Impersonalia per tertias personas ſingulares, ſed caret Futuris Imperatiui, Supinis, Gerundiis, & Participiis. Nam Libens, decens, pœnitens, pœnitendus, pudens, pudendus, pertæſus, *dici poſſunt nomina.*

Actiuæ vocis Impersonalia carent etiam Futuris Infinitiui.

Impersonalia omnia formant Præteritum ex Analogia Personalium: vt Iuuat, iuuit. Pœnitet, pœnituit. Cõtingit, contigit. Expedit, expediuit, *vel* expediit. *Sic* Potatur, potatũ eſt. Sedetur, ſeſſum eſt. Legitur, lectum eſt. Itur, itum eſt.

In quibuſdam poteſt Præteritum efferri dupliciter: Libuit, & libitum eſt. Licuit, licitum eſt. Placuit, placitum eſt. Piguit, pigitum eſt. Puduit, & puditum eſt. *Sed à* Miſeret *eſt ſolum* Miſertum eſt. *à* Tædet, pertæſum eſt.

Item Liquet, dieſcit, luceſcit, aduesperaſcit, &c. *Præteritis carent.*

Obſeruandum eſt Impersonalia, fieri Personalia, cùm illis præponitur Nominatiuus: vt Virgilius, Non omnes arbuſta iuuant. *Ouidius*, Forma viros neglecta decet. Ne Iupiter quidem placet omnibus. *Manent verò Impersonalia cùm illis præponitur Infinitiuus, vel Clauſula: vt*, Paucos iuuat inuigilare ſtudiis. Decet pueros eſſe verecundos. Fieri poteſt vt fallar.

De Præteriti Syncopa.

Syncopa deminuit de VI formata frequenter.

Præterita in VI, *& quæ inde formãtur, ſæpe per Syncopen efferũtur: vt* Noſti, *pro* nouiſti. Noram, *pro* noueram. Amaſſe, *pro* amauiſſe. Petiiſti, & petiſti, *pro* petiuiſti. Laceſſiſſet, *pro* laceſſiuiſſet. *Sic* Abiit, rediit, præteriit, obiit, periit, interiit.

Sic Audiſſe & Sciſſe *Quintilianus elegantius dici putat, quàm* Audiuiſſe, Sciuiſſe.

De Imperatiui Apocope.

In Dic, Duc, Fac, Fer, modus Imperioſus E triuit.

Quatuor verba per Apocopen abÿciũt E in Imperatiuo: Dico, dic; Duco, duc; Facio, fac; Fero, fer: *pro* Dice, duce, face, fere.

Sic horum Compoſita, Prædic, Adduc, Calefac, Satisfac, Adfer, Aufer, *&c.*

Sed compoſita a Facio, *quæ mutant* A *in* I, *in Imperatiuo, manent integra: vt* Confice, perfice, ſuffice, effice, refice, *&c.*

Placuit hic obiter adÿcere quatuor verſiculos de octo figuris Grammaticis.

Apponit Protheſis capiti; ſed Aphæreſis aufert.

Protheſis eſt cùm apponitur aliquid dictionis principio: vt Gnatus, *pro* natus. Tetuli, *pro* tuli.

Aphæreſis eſt, cùm à principio aufertur aliquid: vt Temno, *pro* contemno,

Syncopa de medio tollit; ſed Epentheſis addit.

Syncopa eſt ablatio litteræ vel ſyllabæ è media dictione: vt Deûm, *pro* Deorum.

Epentheſis eſt interpoſitio litteræ vel ſyllabæ in media dictione: vt Repperi, *pro* reperi.

Aufert Apocope finem; ſed dat Paragoge.

Apocope eſt ablatio litteræ vel ſyllabæ à fine dictionis: vt Peculi, *pro* peculij. Men', *pro* Mène.

Paragoge eſt cùm fini dictionis aliquid apponitur: vt Dicier, *pro* dici. Deludier, *pro* deludi.

Conſtringit Craſis, Diſtracta Diæreſis effert.

Craſis, quæ & Synæreſis, eſt duarum ſyllabarũ in vnam cõtractio: vt Iniuria Theſei, *pro* Theſeï *triſyllabo.* Cogo, *pro* coago.

Diæreſis eſt vnius ſyllabæ in duas diuiſio: vt Aulaï, *pro* aulæ. *Sic* Suáſit *triſyllabum, pro* Suaſit *diſyllabo.*

De duplici Verborum Forma, ſeu Specie.

In geminas ſpecies ſecuerunt verba Latini.

Nam

Nam quæ non aliunde cadũt, Perfecta vocarunt.
Quæq. aliunde fluunt, hæc Imperfecta habuêre.

Forma ſeu Species verbi nihil eſt aliud quàm verbi Primitiui à Deriuatiuo, differentia quædam ac diſtinctio; qua nimirum verbi origo & formatio cognoſcitur.

Hanc autem Verbi formam fecerunt duplicem, Perfectam, ſeu Primitiuam; & Imperfectam, ſeu Deriuatiuam.

Verbũ perfectæ formæ dicitur, quod à nullo deriuatur: vt Amo, Doceo, Lego, Audio, *&c. Item* Fero, Sum, Volo, Nolo, Malo, *&c.*

Verbum Imperfectæ formæ dicitur, quod aliunde deriuatur: vt Clamito, Caleſco, Dormiturio.

Huius ſunt tres ſpecies principales & magis vſurpatæ: Frequentatiua, Inchoatiua, & Meditatiua.

Verbum Iteratiuum, To, vel So deſinit, aut Or.

Verbum Iteratiuum ſeu Frequentatiuum tres habet Terminationes, videlicet, To, So, *&* Or: *vt* Potito, Verſo, Aſſentor.

His addunt Grammatici vnum in Xo *finitum,* Nexo, as, are; *à* Necto, is. *Dicitur autem verbum Frequentatiuum, quod frequentem rei alicuius actionem ſignificat: vt* Clamito, *id eſt, frequenter clamo.* Verſo, *id eſt, frequenter verto.* Minitor, *id eſt, frequenter minor.*

Sunt tamen non nulla, quæ potiùs conatum ſignificant aut deſiderium: vt Capto, *id eſt, conor capere.* Dormito, *cupio dormire, ſic* Cœnito, Eſito *deminutionẽ potiùs ſignificant quàm iteratione͂.*

Omnia Frequentatiua ſunt Primæ coniugationis.

Verbum Inceptiuum quod dicũt, deſinit in Sco.

Omne verbum Inceptiuum, ſeu Inchoatiuum deſinit in Sco: *vt* Labaſco, Caleſco, Tremiſco, Dormiſco.

Verbum Inchoatiuum dicitur, quod rem inchoatam augeri & increſcere ſignificat: vnde caleſcere *aliud eſt quàm* calere: *Hoc enim perfectum quid ſignificat; illud verò ad perfectionem tendere.* Caleſco, *id eſt, incipio calere, vel, fio calidus.*

Capiun-

Capiuntur tamen multa pro ſuis thematibus, hoc eſt, Perfectis, ac Primitiuis; cuiuſmodi ſunt, Deliteſco, pertimeſco, concupiſco, edormiſco, perſentiſco, euaneſco.

Hæc omnia ſunt Tertiæ coniugationis.

Obſeruet puer Inchoatiua duplicis eſſe generis: quædam formari à verbis: vt à Labo, labaſco. *à* Caleo, caleſco. *à* Tremo, tremiſco.

Alia verò à nominibus tum Subſtantiuis, tum Adiectiuis. Subſtantiuis; Igneſco, flammeſco, ſilueſco, herbeſco, dumeſco, gemmaſco, repueraſco. *Item Imperſonalia:* Adueſperaſcit, nocteſcit, luceſcit, dieſcit, *&c.*

Adiectiuis: Miteſco, diteſco, dulceſco, ſterileſco, macreſco, *&c.*

Porrò Inchoatiua omnia proprio carent Præterito, quia, vt ait Soſipater, quod inchoatum eſt, non eſt perfectum.

Ceterùm quæ à verbis deriuantur, Præteritum ſæpè mutuantur à ſuis Primitiuis: vt Caleſco, calui, *à* Caleo. *Sic* Euaneſco, euanui. Erubeſco, erubui. Extimeſco, extimui. Obmuteſco, obmutui. Refrigeſco, refrixi. Exardeſco, exarſi. Adoleſco, adoleui. Exoleſco, exoleui. *&c.*

Quæ verò à Nominibus formantur, nõ poſſunt aliunde Præteritum mutuari: vt à Puer, repueraſco. *à* Flamma, flammeſco. *à* Vilis, vileſco. *à* Macer, macreſco.

Quòd ſi qua Præteritum proprium habuerint, argumento eſt, ea non eſſe Inchoatiua, ſed Inchoatiuis tantùm ſimilia: vt Compeſco, compeſcui. Paſco, paui. Quieſco, quieui. Sueſco ſueui, *cum compoſitis.*

Poſtremo Meditans R1o finit: Finis & eſto.

Meditatiuum verbum ſemper exit in Rio: *vt* Dormiturio. *Dicitur autem verbum Meditatiuum, quod multam alicuius rei meditationem, & affectum ſeu voluntatem ſignificat: vt* Eſurio, *id eſt, cupio edere, verbum eſt Meditatiuum: Qui enim eſurit, nihil aliud quàm cibum meditatur. Sic* Cœnaturio, lecturio, dormiturio.

Sunt

Sunt hæc omnia Quartæ coniugationis, & carent Præteritis, præter Eſurio, *quod videtur habuiſſe* Eſuriui, eſuritum. *vnde apud Terentium Participium* Eſuriturus, Nos, *inquit*, eſurituras ſatis. *Huic addunt Grammatici*, Nupturio, nupturiui; Parturio, parturiui; *quibus tutius licebit vti, cùm apud probatos ſcriptores legerimus.*

Obſeruandum in his Deriuatiuis non licere nobis formare noua; ſed vtendum nobis eſſe iis quæ à veteribus ſunt vſurpata. atque ob eam cauſſam horum omnium formationem, vt pueris non ſtatim cognitu neceſſariam reiecimus ad ſubiectas Annotationes.

ANNOTATIONES.

Frequentatiua *verba non omnia formantur eodem modo.*

I. *Quæ formantur à verbis Primæ coniugationis, mutant Supinum* atum *in* ito: *vt* Clamo, atum, ito. *Sic* Rogito, vocito, imperito, volito, *&c.*

II. *Quæ formantur ab aliarum coniugationum verbis, eorum quædam mutant* um *in* ito: *vt* Hæreo, hæſum, hæſito. Lego, lectum, lectito. Facio, factum, factito. *Sic* Actito, cantito, curſito.

III. *Alia mutant* um *in* o: *vt* Pello, pulſum, pulſo. *Sic* Curſo, Merſo, Salto. *Sic* Nexo, as, are; *à* Necto, is.

IIII. *Alia denique tertiæ perſonæ præſentis Indicatiui addunt litteram* O: *vt* Ago, agit, agito. Fugio, fugit, fugito. Cogito, Quæríto: No, nat, nato.

A verbis in Or *formantur etiam Frequentatiua in* Or: *vt* Minor, minatum, minitor. Tueor, tutum, tuitor. Polliceor, pollicitum, pollicitor. Amplector, amplexum, amplexor, aris. *Quæ ab his regulis fortaſſis aberrant, vſu diſcentur.*

Inchoatiua, *quæ & Inceptiua & Intenſiua, omnia formantur à ſecunda perſona præſentis Indicatiui, addendo* Sco: *vt* Labo, labas; *hinc* labaſco. *Sic* Horreſco, tremiſco, dormiſco. *Excipitur* Hiſco; *ab* Hio, hias, *pro* hiaſco. *quod in vſu non eſt.*

Ceterùm quæ à nominibus formantur, non habent certam formationis regulam: vt Herbeſco, Silueſco, Dumeſco, Repueraſco. *Sic nec Imperſonalia*, Aduesperaſcit, Luceſcit, Dieſcit, Nocteſcit, *&c. quæ ex ſignificatione intelligimus eſſe* Inchoatiua.

Naſcuntur ferè Inchoatiua à Neutris ſiue paſſiuis, vel innatæ actionis: nulla verò à Neutris tranſitiuis, vt ſunt Careo, debeo, egeo, abundo.

Ab Actiuis verò pauca: vt Augeſco, integraſco.

Omnia ponuntur abſolutè, exceptis quatuor, quæ capiuntur pro ſuis Perfectis ſeu Primitiuis: vt Edormiſco, Pertimeſco, Perſentiſco, Concupiſco; *quæ Accuſatiuum poſt ſe recipiunt.*

Meditatiua *formantur omnia à Supino in* V, *addendo* Rio: *vt* Cœno, cœnatu, cœnaturio. *Sic* Eſurio, Lecturio, Dicturio, Dormiturio.

Obſeruandum verò quòd hæc verba litteram V corripiunt: vt Eſurio, eſuris, eſurit, *media breui. Vnde* Scaturio, Abligurrio, *& ſi qua ſunt id genus alia, Meditatiua dici non poſſunt, quòd V litteram producant.*

Atque hæ ſunt tres verborum Imperfectorum ſeu Deriuatorum formæ, vel ſpecies principales & magis vſurpatæ.

Sunt alioqui & aliæ non nullæ eorundem ſpecies, ſed minus frequenter vſurpatæ. cuiuſmodi ſunt:

I. Verba Imitatiua, *quæ ſcilicet ſui Thematis imitationem ſignificant: vt* Patriſſo, *id eſt, patrem imitor.*

Hæc deſinunt in SSO, *vel in* ZO. *ſunt enim Græcæ originis: vt* Atticiſſo, Græciſſo, Cretizo, Platonizo.

Sed Latini vitantes Græciſmum, hæc frequenter extulerunt per O R: *vt* Bacchor, Græcor, Poëtor, Philoſophor, *&c. Sunt hæc omnia Primæ coniugationis.*

II. Verba Deminutiua, *ſeu potiùs Deminuta dicuntur, quæ thematis ſui ſignificationem minuunt: vt* Sorbillo, *id eſt, modicè & paulatim ſorbeo. ſic* Cantillo, Scintillo.

Huius etiam formæ videntur eſſe non nulla in Co: *vt* Vellico, Fodico, Nutrico. *Quæ ſignificatione Frequentatiuis non multùm diſſimilia ſunt.*

His adde, Albico, Candico, Nigrico; *quæ aliis vocantur Apparatiua, quòd per Adiectiuum & verbum Appareo exponantur: vt* Albico, *id eſt, albus appareo.*

Sunt hæc omnia Primæ coniugationis.

III. *Addiderunt aliqui his duabus formis perfectis etiam tertiam, quam appellant* Deſideratiuam, *cuius formæ hæc eſſe aiunt:* Acceſſo, arceſſo, capeſſo, faceſſo, laceſſo; *quæ omnia ſunt Tertiæ coniugationis.*

Eſt apud Lucretium etiam verbum Peteſſo, *vt apud Terentium* Pitiſſo, *quod eſt quaſi tentandi gratia parum bibo, vt potiùs deminutionem quàm deſiderium ſignificare videatur.*

FINIS.